

სამეგრელო

№ 5 (42) 1.05.2015 - 1.06.2015

ფასი 2 ლარი

ყოველთვიური გამოცემა

თავისუფლების დაუოკებელი სურვილით აღვსილი ქვეყნის ეპოპეა

გვ. 2

**კადრებდ
გადაუღილი
ოზის ქრონიკა**

**ნოქალაქავი
— ვითიურკი
ქალაქი აია**

გვ. 40

გვ. 20

**თიე სავარინებ
ოქროს სანების
სამართველედან
გულით წიფრ**

გვ. 25

**ისტორიკოსობიდან
ლოტბარობაგდა
ვლადიმერ
ბაბილუა**

**ვიტალი
დაჩანელიანს
აეროპორტში
ერთ-ერთი
გულუბანბანივარი
ფანზე
გემოახვია**

გვ. 14

გვ. 34

**ვინ არის ზურაბ ბეღია
და რატომ უნოდაგან მას
„აღაფიანი ნათურას“**

**საფრანგეთში ჭადრაკის ჩემპიონატის
საკვალაფიკაციო ტურნირში 2000 მოჭადრაკეს
შორის, 8 წლამდე ასაკობრივ ჯგუფში
ქართველმა გოგონამ ნანი გაბუამ სტეფან ფლოის
აჯობა და პირველი ადგილი მოიპოვა.
ეს მისი მეორე გამარჯვება იყო. გოგონა
აგვისტოში ესპანეთის ტურნირზე გამგზავრებას
გეგმავს. აღსანიშნავია მისი მიზანდასახულობა—
ისეთი წარმატებული მოჭადრაკე მინდა
გამოვიდო, როგორც არიან ჭადრაკის
დედოფლები ნონა გაფრინდაშვილი და მაია
ჩიბურდანიძე, აბოგს ნანი.
წარმატებას ვუსურვებთ 8 წლის პატარა გოგონას.**

ს ა რ ჩ ე ვ ი

	ანდრიამ მხურვალედ შესთხოვა უფალს, ჯვარზე აღსრულების ღირსი გაეხადა..... 2
	„თამარს ვაქებდეთ მეფესა“ 3 თავისუფლების დაუოკებელი სურვილით აღვსილი ქვეყნისეპოპეა 4
	ბედია - საქართველოს ერთიანობის სიმბოლო..... 6
	ზაზა ფაჩულია nba-ს ისტორიაში შევიდა 9
	ასე ინება არსთა გამრიგემ 12
	„13“ — ბედნიერების თუ უბედურების სანყისი..... 14
	ჯემალ ჭკუასელის მე-80 გაზაფხული 16
	ბლოკფლეიტის მესაიდუმლე — ომარ მინდორაშვილი 18
	იასონისგან განსხვავებით ტიმ სევერინმა ოქროს სანმისი საქართველოდან გულით წაიღო..... 20

	ბუნება სივრცეს სხივებით ძერწავს — მამა გიორგი თევდორაშვილი 23
	ჯიხაშკარიდან ნამღერი „კუნტა ბედინერმა“ ერთ-ერთი საუკეთესო ასეულთაგანია 25
	ისტორიკოსობიდან ლოტბარო-ბამდე ვლადიმერ (ლუდი) ბაბილუა 25
	აუტი — გივი სიხარულიძე 26
	დროს რას უზამ, დროს — გივი სიხარულიძე 27
	დაბრუნებული საუნჯე 28
	კადრებად გადაშლილი ომის ქრონიკა..... 30
	როგორ შეიძლება იცოცხლოს ადამიანმა ორასი წელი და როდის უჩნდება მას ნათების უნარი 34
	1 მაისი - შემობრუნების დასაწყისი 36
	როცა სახსრების დაავადება მწვავდება 38
	ნოქალაქევი, ადგილი საიდანც არგონავტებმა ოქროს სანმისი მოიპარეს..... 40

მთავარი რედაქტორი —
ნინო რახვიაშვილი

ტელ: 599 74 68 10

დამფუძნებელი —
გიორგი გუტაშვილი

ტელ: 599 53 58 94

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
დალი ჯვარაცხელიძე

ტექსტი ააწყო

თამარ გომინაძე

მისამართი: თბილისი, ლესელიძის

ქ. №27, მე-2ს., 790 74 68 10

ელ-ფოსტა: nino153@mail.ru

ჟურნალი „სამეგრელოს“ ემიგრანტ მეგრელებს და არა მარტო მათ, გთავაზობთ თანამშრომლობის

პროექტს - გამოგვიგზავნეთ მასალები,

ფოტოსურათები, რითაც შეძლებთ მოეფეროთ თქვენს მონატრებულ ქვეყანას, ოჯახებს და ამავე

დროს მხარში დაუდგეთ ჟურნალს.

ტელ: 599 74-68-10

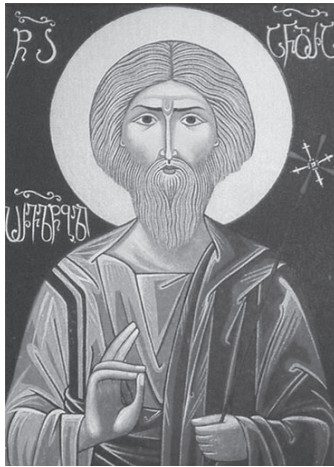
მეირფასო მკითხველო!

გაცნობებთ, რომ რედაქციაში შემოსული მასალების სიზუსტეზე პასუხს აგებს ავტორი. რაც შეეხება სარეკლამო ტექსტს, მთელი პასუხისმგებლობა რეკლამის შემკვეთს ეკისრება.

ჟურნალში მასალების განთავსება ფასიანია!

წმ. ანდრია მხუკვალედ მესობოვა უფალს, ჯვარზე აღსრულების ღირსი გახდა

წმ. ანდრიას, პეტრე მოციქულის ძმას, უფალმა იესო ქრისტემ პირველს მოუწოდა, ამიტომ მას ეწოდა პირველწოდებული. წმიდა ანდრიამ სიყრმიდანვე შეიყვარა უფალი და როცა ისრაელში ქუხილივით გაისმა წმიდა იოანე ნათლისმცემლის ხმა, ნეტარი მოციქული მისი უახლოესი მოწაფე გახდა. მაცხოვრის გამოჩენისას, წმიდა იოანემ ანდრიას და იოანე ღვთისმეტყველს მიმართა: „აჰა, ტარივი ღმრთისაი“. ამ სიტყვებზე ორივენი თან გაჰყვნენ იესოს. შემდეგ კი ანდრია ძმასთან, პეტრესთან მივიდა, მესიის პოვნა ახარა, ისიც იესოსთან მიიყვანა და მას დაუმოწაფა.

მაცხოვრის ამაღლების შემდეგ, „რაჟამს ნილ იგდეს მოციქულთა“ საქადაგებლად, ღვთისმშობელს ივერიის მოქცევა ხვდა წილად, მაგრამ, რადგან მისი მიცვალების ჟამი მოახლოებული იყო, ძე ღვთისამ უბრძანა, იერუსალიმში დარჩენილიყო, საქართველოში კი ანდრია პირველწოდებული გაეგზავნა თავისი ხელთუქმნელი ხატი. ყოვლადწმიდა ქალწულმა მოუწოდა წმიდანს და ღვთის ნება აუწყა, შემდეგ ფიცარი მოითხოვა, „დაიბანა პირი და დაიდვა პირსა ზედა თვისსა“. ფიცარზე ღვთისმშობელი გამოისახა ყრმა იესოთი. ეს სინმიდე ზეციურმა დედოფალმა ანდრიას გადასცა და დიდ ღვანლს შემდგარი, აკურთხა. წმიდა ანდრიამ გაიარა საბერძნეთი, მცირე აზია, შემდეგ კი შავი ზღვისპირეთს მიაშურა, „შევიდა ქუეყანასა ქართლისასა, რომელსა დიდაჭარა ეწოდების“.

ნეტარს მრავალი განსაცდელი დაატყდა თავს ურწმუნოთაგან, მაგრამ ღვთისა და პატიოსანი ხატის მეოხებით ყველაფერი მადლობით დაითმინა, „ვიდრემდის ყოველნივე მოაქცივნა და მოიყვანა სარწმუნოებად“. იმ ადგილას, სადაც მოციქულმა ღვთისმშობლის ხატი დაასვენა, „ფრიად შუენიერი და დიდი“ წყარო აღმოცენდა. ამ სასწაულმა მრავალ წარმართს გაუნათა გონება და შეუდგნენ ქრისტეს მაცხოვრებელ სწავლებას. მოციქულმა ახალმოქცეულთ დაუდგინა მღვდლები და დიაკვნები. „დაუდგინა წესი და საზღვარი სარწმუნოებისა“, აუგო ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის ტაძარი, სადაც ფიცარზე ზეციური დედოფლის ნაბოძები ხატიდან სასწაულებრივ გადასული ასლი დააბრძანა. ამის შემდეგ უფლის რჩეულმა გადაიარა ფერსათის მთა და აქ ჯვარი აღმართა (სწორედ ამის გამო ეწოდა ამ მთას „რკინის ჯვარი“). მოციქული შემდეგ სოფელ აწყურში მივიდა, რომელიც ადრე სოსანგეთად იწოდებოდა. ამ დროს ამ მხარის გამგებელი იყო ქვრივი სამძივარი, რომელსაც ერთადერთი ვაჟი ჰყავდა. სწორედ ამ დროს მას შვილი მოჰკვდომოდა. ქვრივს შეატყობინეს, რომ იქ იყო ერთი ადამიანი, რომელიც უცნობ ღმერთზე ლოცულობდა. ამ ცნობამ მას გულში იმედი ჩაუსახა და მოციქული თავისთან იხმო. წმიდა ანდრიამ ქვრივი დედაკაცის ერთადერთი ძე მკვდრეთით აღადგინა. გახარებულმა ქალმა მადლობით ირწმუნა უფალი იესო ქრისტე, თავის შვილთან ერთად მოინათლა და სამცხის მთავრებს წერილი მისწერა, ამ ამბავს ატყობინებდა და ყველას თავისთან იხმობოდა. „ვითარცა ესმა მესხთა ამბავი ესე საკვირველი, მსწრაფლ შეკრბეს ყოვლით კერძო

და იქმნა სიმრავლე ერისა ფრიადი“. მოვიდნენ საკერპოს მსახურნიც. ხალხი ორად გაიყო; ნაწილი იძახდა, „ჯერ არს თაყუანის-ცემად, რომელმა ესე ვითარი სასწაული აღასრულა“, სხვები კი კვლავ ცრუ ღმერთების ერთგულნი რჩებოდნენ. ცილობა რომ ჩაეცხროთ, გადაწყვიტეს, საკერპოში ღვთისმშობლის ხატი შეებრძანებინათ, შემდეგ კი კარი დაეხშოთ. წმიდა ანდრიამ აწყურში მოაწყო ეკლესია და მცირე ეკვდერში ღვთისმშობლის ხელთუქმნელი ხატი დაასვენა, შემდეგ კი ახალმოქცეულ სამწყსოს განეშორა და გზა განაგრძო: იყო კლარჯეთში, არტანუჯეთში, პართეთში, სომხეთში,

შემდეგ კი იერუსალიმში წავიდა. იერუსალიმთან ანდრია სვიმონ კანანელთან და მატათასთან ერთად ისევ საქართველოში დაბრუნდა. ისინი ქართლში შევიდნენ, განამტკიცეს ქრისტიანობა და „დაჰყვნენ დასავლეთით, განვლეს ტაოს კერძო ქვეყანა ვიდრე ჭოროხამდე“, იყვნენ სამეგრელოსა და სვანეთში. სვიმონი და ანდრია აფხაზეთში წავიდნენ „ხოლო დიდი ანდრეა სვიმონითურთ... შევიდეს ქუეყანასა აფხაზეთისასა და უქადაგეს სიტყუა იგი ღუთის-მეცნიერებისა და მრავალთა სიხარულით შეიწყნარეს ქადაგება იგი და მუნ დაუტევა ნეტარმან ანდრეა სვიმონ კანანელი სხვათა თანა მოწაფეთა და თავად ჯიქეთისა ქუეყანად ავიდა“. ჯიქეთის მკვიდრმა მოსახლეობამ არა მარტო უარი განაცხადა მისი ქადაგების მიღებაზე, არამედ მოციქულის მოკვლაც კი გადაწყვიტა. მათი სიჯიუტე და უხეში გონება რომ დაინახა, მოციქულმა მიატოვა ისინი და წავიდა. წმიდა ანდრია მოციქული სკვითთა ქვეყანაში, დღევანდელ რუსეთშიც ყოფილა. მდინარე დნეპრს აჰყოლია იმ ადგილამდე, სადაც ამჟამად ქალაქი კიევი მდებარეობს.

უკანასკნელი ქალაქი, სადაც მოციქულმა იქადაგა, პატრა (საბერძნეთი) იყო, წმიდანის ლოცვით ამ ქალაქში უამრავი ადამიანი მოექცა ქრისტეს სჯულზე, მაგრამ ქალაქის თავი ეგაეტი კვლავ ერთგული რჩებოდა ცრუ ღვთაებისა. უღმრთო ხელისუფალმა ბრძანა, ჯვარს ეცვათ უფლის რჩეული. წმიდანი სიხარულით შეხვდა განაჩენს და თავისით ავიდა ჯვარზე. ტანჯვა რომ გაეხანგრძლივებინა, ეგაეტმა ბრძანა, ძელზე კი არ მიეღურსმნათ, არამედ დაეკიდათ ნეტარი. წმიდა მოციქული ორი დღე ქადაგებდა ირგვლივ შეკრებილთა წინაშე. ბოლოს, წმიდანის მადლმოსილი სიტყვებით შეძრულმა ხალხმა მოითხოვა, ჯვრიდან ჩამოეხსნათ იგი. უღმრთო ეგაეტმა განკარგულება გასცა, გაეთავისუფლებინათ წმიდანი, მაგრამ ანდრიამ მხურვალედ შესთხოვა უფალს, ჯვარზე აღსრულების ღირსი გახდა. მეომრები დიდხანს ამაოდ ცდილობდნენ მის ჩამოხსნას. შევთხოვით ჩვენს შემწესა და მფარველს წმიდა ანდრიას:

წმიდაო მოციქულო, მოციქულთა უპირატეს ნოდებულო ანდრია, ევედრე ღმერთსა ჩვენთვის, რათა სოფელსა მშვიდობა მოანიჭოს და სულთა ჩვენთა დიდი წყალობა!

„თამარს ჰაქაბლათ მეფესა“

ქართველთა უზარმაზარი სამფლობელო დარჩა სრულქმნილ თამარს (1184-1210), რომელიც თუმცა ასაკით პატარა იყო, „ვითარცა ქალი იყო ქალთაგან უმშვენიერესი“. იგი იყო თავმდაბალი, გულმონყალე, ტკბილად მოსაუბრე, თავისი ხალხისა და ქვეყნის პატრონი. უმდიდრესი ხელმწიფე იყო, მაგრამ თვითონ მოკრძალებული ცხოვრებით ცხოვრობდა.

თამარის გამეფების წელსვე სახელმწიფო საკითხებთან დაკავშირებით დაპირისპირება გაჩნდა. გაჩნდა სამოქალაქო ომის დაწყების საშიშროება, მაგრამ სიბრძნით სწორუბოვარმა თამარმა გონიერება გამოიჩინა და მოახერხა მონინააღმდეგეს მის წინაშე მუხლი მოეყარა, სანაცვლოდ კი თვითონაც მოუწია დათმობებზე წასულიყო.

1185 წელს მეფემ რუს უფლისწულ იურიზე (ანუ გიორგი) იქორწინა. ქართველებმა მისი სარდლობით მრავალი ირანული ქალაქი აიღეს. მოგვიანებით, გიორგის შეუწყნარებელი ხასიათის გამო, თამარი იძულებული გახდა ქმარს გაჰყროდა.

1189 წელს მეფემ მეორედ იქორწინა ოსთა მეფის ძეზე, დავით სოსლანზე. თამარსა და დავითს ვაჟი შეეძინათ მას გიორგი-ლაშა უწოდეს. ვაჟის დაბადება დიდი ზარ-ზეიმით აღინიშნა. დიდსულოვანმა მეფემ დიდძალი წყალობა გაიღო, მრავალი შესანიშნავი გაავსო ეკლესიები. ერთი წლის შემდეგ თამარსა და დავითს მეორე შვილი, რუსუდანი შეეძინათ.

ქართველებმა მრავალ ბრძოლაში მოახერხეს გამარჯვების მოპოვება, ისინი იბრძოდნენ ძველი ქართული მიწების შემომტკიცებისთვის. რამდენჯერმე მარცხიც იწვნის, მაგრამ XIII

საუკუნეში მძლავრი ნაბიჯებით შემოდგეს ფეხი საერთაშორისო ასპარეზზე. ქართველთა აღზევებას არ ურიგდებოდა მაჰმადიანური სამყარო და აქტიურად ემზადებოდა ქართველთა დასამხოებად. მათ წერილიც გამოუგზავნეს ქართველებს, რომელიც ქრისტიანობაზე ხელის აღებასა და უომრად დანებებაზე მოუწოდებდა. თამარმა და დავითმა ჯარი საომრად განაწყვეს. პირველსავე შეტაკებაზე შედრკნენ თურქები, მაგრამ ძლიერი ბრძოლა დიდხანს გაგრძელდა. ფიცხელი ბრძოლის შემდეგ ქართველებმა ბასიანში მაინც შეძლეს მტერზე გამარჯვება. მათ დიდი ნადავლი მოიპოვეს და თურქთა დროშები თამარის ფეხებთან დაყარეს. ბასიანის ბრძოლის შემდეგ საზეიმო განწყობილება სუფევდა საქართველოში. არ გასულა დიდი ხანი და გარდაიცვალა დავით სოსლანი. მგლოვიარე მეფემ თანამოსაყდრედ თავისი ძე, გიორგი-ლაშა დაისვა.

„მზე იგი მზეთა“ თამარი გახლდათ სამაგალითო ქრისტიანი, მან საეკლესიო საქმეებსაც მიხედა, რადგან ქრისტიანულ ეკლესიას ზნეობრივი რყევა შეამჩნია. აურაცხელი საბოძვარი გასცა ხალხისთვისაც. შენდებოდა ტაძრები, ციხესიმაგრეები, ხიდები. გაჩნდა „თამარის ციხე“, „თამარის ხიდი“, „თამარის ხატი“, „თამარის ეკლესია“

თამარის გარდაცვალების თარიღად მეცნიერები რამდენიმე წელს ასახელებენ. მძიმე სენით დაავადებული მეფის გარდაცვალება მთელმა საქართველომ იგლოვა. ქვეყანამ დაკარგა დედა და დედოფალი სრულიად სახელმწიფოსი. ეს იყო კლასიკური ხანა საქართველოს ისტორიაში.

დღემდე თამარ მეფის ოთხი პორტრეტი შემორჩენილი. მათ შორის ერთ-ერთი ბეთანიის ტაძარს ამშვენებს.

XII-XIII საუკუნეების ქართული კულტურის, ვარძიის მშენებლობის ისტორიაში რამდენიმე პერიოდი გამოიყოფა. ერთ-ერთი ეტაპი თამარის მეფობის დასაწყისია.

ქართულმა ეკლესიამ თამარ მეფე წმიდანად შერაცხა. 14 მაისს მისი ხსენების დღე საქართველოში საქართველოს ავტოკეფალიის აღდგენიდან, 1917 წლიდან აღინიშნება.

მთელ საქართველოს ვულოცავთ ამ მაღლიან დღეს და ვუსურვებთ თამარის მსგავსნი ვყოფილიყავით სიბრძნით, უსპატიაკანი ზნეობით, „უკლავალი გონებითა“ და ყველა სხვა სიკეთით.

სოფიკო აბულაძე

თავისუფლების დაუოკებელი სურვილით აღვსილი ქვეყნის ეპოქაა

1800 წელს რუსეთის იმპერატორმა პავლე I-მა იმპერიასთან ქართლ-კახეთის შეერთებისმანიფესტიგამოსცა. ეს, ფაქტობრივად, საქართველოს სამეფოს გაუქმებას ნიშნავდა. გენერალმა კნორინგმა ქართველ ხალხს ჯარით გარშემორტყმულ სიონში წაუკითხა იმპერატორის განაჩენი. ქვეყანა, რომელსაც თითქმის ათი საუკუნე მართავდა ბაგრატიონთა დინასტია, რუსი მთავარმართებლის ხელში გადადიოდა.

იმპერია ნაბიჯ-ნაბიჯ სპობდა საქართველოს თვითმყოფადობას: გაუქმდა ქართული ეკლესიის ავტოკეფალია; ქართული წირვა-ლოცვა რუსულით შეიცვალა; გაიძარცვა საეკლესიო სინმინდეები, განადგურდა ძეგლები; რუსული ენა დამკვიდრდა მმართველობის ორგანოებში, სასამართლოებში, სასწავლებლებში; განგებ აღვივებდნენ ეთნიკურ შულსს საქართველოში მცხოვრებ ხალხთა შორის; რუსეთში გადაასახლეს ბევრი გამორჩეული

მამულიშვილი, რომელთაც ხმა აიმაღლეს იმპერიის პოლიტიკის წინააღმდეგ; დანესდა ცენზურა.

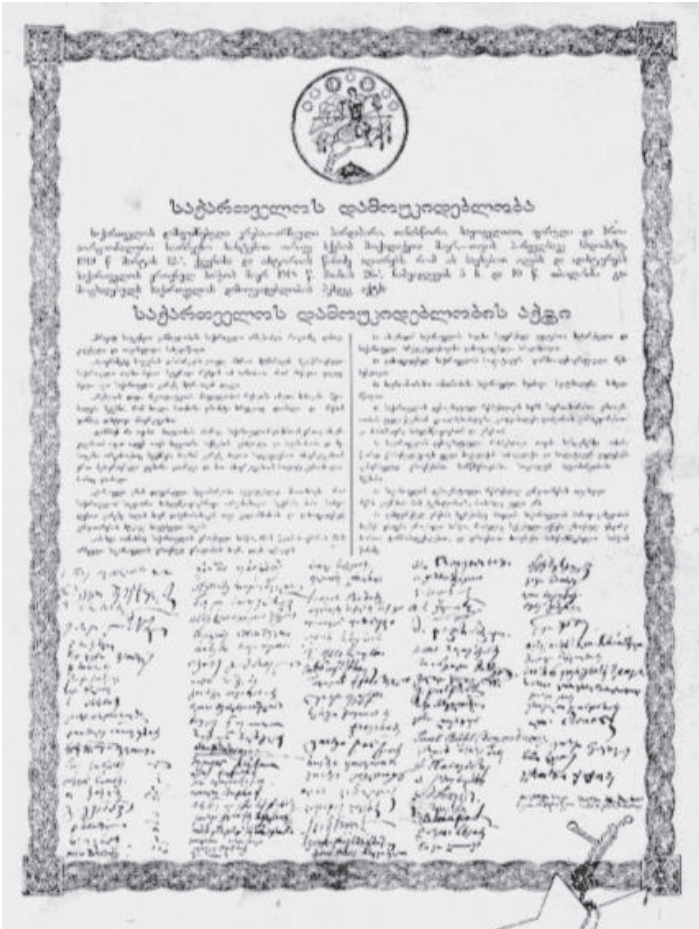
ქართველები უდრტვინველად არ შეგუებიან დამოუკიდებლობის დაკარგვას, მაგრამ აჯანყებებსა და შეთქმულებებს რუსეთის უზარმაზარი იმპერიის წინააღმდეგ შედეგი არ მოჰყოლია. ქართველებმა დროებით ჩააგეს ხმლები და, წარსულის სევდით განმსჭვალულებმა, მწერლობაში ჰპოვეს ნავსაყუდელი.

ასე დაიწყო საქართველოში რომანტიზმის ხანა. XIX საუკუნის 60-იანი წლებიდან კი თერგდალეულთა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა გაიშალა.

„ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნესო“, - ლელთ ღუნიას ეს სიტყვები მთავარ იდეად გასდევდა XIX საუკუნის მეორე ნახევრის ქართულ აზროვნებას. „ერის დაცემა მაშინ იწყება, როცა ის თავის წარსულს ივინყებს“,

ამიტომაც თერგდალეულები ყოველნაირად ცდილობდნენ ეროვნული სულის გაღვივებას, თითქოს მომავალი დამოუკიდებლობისთვის ამზადებდნენ ქვეყანას. შექმნეს წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება, გამოუშვეს ქართული ჟურნალ-გაზეთები, აღადგინეს ქართული თეატრი, დააფუძნეს ქართული სათავადაზნაურო ბანკი. 1905 წლიდან კი უკვე ამკარად დაიწყო ბრძოლა საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღსადგენად.

ისევე, როგორც ყველა სხვა იმპერიამ, მეფის

რუსეთმაც ამონურა თავისი ძალები. სახელმწიფოს შიგნით გაჩენილი წინააღმდეგობები 1917 წლის რევოლუციაში გადაიზარდა და საბოლოოდ დაასამარა რომანოვთა სამხსნიანი დინასტია. რუსეთს კავკასიისთვის აღარ ეცალა. საქართველოს ბედის შესაცვლელად ხელსაყრელი დრო დადგა. პირველმა ეს შესაძლებლობა ქართულმა ეკლესიამ გამოიყენა. 1917 წლის მარტში სიონის ტაძარში საზეიმოდ გამოცხადდა საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენა. თავისუფლებამდე ერთი ნაბიჯილა დარჩა.

ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ პეტერ-ბურგიდან სამშობლოში დაბრუნდნენ ქართველი სოციალ-დემოკრატები - მენშევიკები, რომელთაც მანამდე რუსეთის დროებით მთავრობაში სხვადასხვა პოსტი ეკავათ. რევოლუციურ პეტერ-ბურგთან შედარებით თბილისი ოაზისს ჰგავდა, მაგრამ პრობლემებმა აქაც მალე იჩინა თავი. რუსეთის ახალ ხელისუფლებას აღარ სურდა გერმანიასა და თურქეთთან ომის გაგრძელება. კავკასიის ფრონტი დაიშალა, საქართველოს კი თავისი არც ხელისუფლება ჰყავდა და არც არმია, თავი რომ დაეცვა.

მენშევიკებმა 1918 წელს მოიწვიეს სეიმი, რომელსაც ამიერკავკასიის სამივე ქვეყნის მართვა

უნდა ედო თავს. სეიმმა გამოაცხადა, რომ ამიერკავკასია რუსეთს გამოეყო. მაგრამ ჩრდილოელმა მეზობელმა „საჩუქარი“ მოუმზადა თავისუფლების გზაზე შემდგარ ქვეყნებს. საბჭოთა რუსეთმა ბრესტ-ლიტოვსკში დადო ზავი, რომლითაც ბათუმის, ყარსისა და არდაგანის ოლქებს გერმანიის მოკავშირე თურქებს უთმობდა.

თურქებთან მოსალაპარაკებლად ბათუმში ახალშექმნილი სეიმის მრავალეროვანი დელეგაცია ჩავიდა. მოლაპარაკება, რაღა თქმა უნდა, უშედეგო აღმოჩნდა. თავი იჩინა ამიერკავკასიის ქვეყნების ინტერესთა სხვადასხვაობამაც: თუ საქართველო და სომხეთი ვერ ეგუებოდნენ თავიანთი მინა-წყლის დაკარგვას, აზერბაიჯანი ერთმორწმუნე თურქეთთან წინააღმდეგობას არ აპირებდა.

როცა საკითხის მოგვარების ყველა იმედი ამოიწურა, ქართულმა დელეგაციამ გამოიხატა გადარჩენის ერთადერთი გზა - დამოუკიდებლობა. საქართველო არ ცნობდა ბრესტ-ლიტოვსკის ზავს და გერმანიის მოკავშირე გახდებოდა, ხოლო გერმანიის მეორე მოკავშირე, თურქეთი, იძულებული იქნებოდა, შეეგუებოდა ვითარებას.

სოციალ-დემოკრატების პოლიტიკური პროგრამა ეროვნული იდელებისგან შორს იყო, მაგრამ საქართველოს ხელისუფლებაში ყოფნის ექვსმა თვემ მათ ცხადად დაანახა, რომ არავითარი ზოგადსაკაცობრიო იდეა არ იდგა მამულიშვილურ ვალზე მაღლა.

აი, რას წერდა მაშინდელი მოვლენების ერთ-ერთი მონაწილე ზ. ავალიშვილი: „ამ განსაკუთრებულ წუთში როგორ არ გვესმინა ისტორიული სტიქიების გუგუნე, როგორ არ ყურადგველო იმათი ხმა, ვინც დიდი ხანია აღარ არის... აი, დამოუკიდებლობამ კარზე მოაკაკუნა და როგორ არ შევეგებოთ აღტაცებით! თუ ეს წუთი გაუშვით, რა პასუხი გავცეთ იმათ, ვინც ჩვენს შემდეგ მოვა!..“

და 1918 წლის 26 მაისს თბილისში საქართველოს ეროვნულმა საბჭომ მიიღო საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი, რომლის პირველ პუნქტში ეწერა ის, რაზეც საუკუნეების მანძილზე ოცნებობდა უამრავი მამულიშვილი:

„ამიერიდან საქართველოს ხალხი სუვერენულ უფლებათა მატარებელია და საქართველო სრულუფლებიანი დამოუკიდებელი სახელმწიფოა“.

ბეღია - საქართველოს ერთიანობის სიმბოლო

X-XI საუკუნეების მიჯნაზე საქართველოში ორი უმნიშვნელოვანესი ტაძარი აიგო, ერთი ისტორიული ეგრისის პოლიტიკურ ცენტრში ბეღიაში, მეორე - სამეფოს დედაქალაქში ქუთაისში. ორივე ტაძარი ერთიანი საქართველოს სამეფოს სიმბოლოდ იქცა.

X საუკუნის 70-იანი წლებიდან ქართული მიწა-წყლის გაერთიანების გზაზე ახალი ეტაპი დაიწყო. „აფხაზთა“ მეფის გიორგი II-ის (922-957) შვილიშვილი, „აფხაზთა“ მეფის, უსინათლო და უშვილო თეოდოსის (975-978) დისწული და ტახტის მემკვიდრე ბაგრატ ბაგრატიონი 978 წელს ქუთაისში „აფხაზთა“ მეფედ ეკურთხა. ბაგრატ ბაგრატიონი იმავდროულად „ქართველთა სამეფოს“ ტახტის მემკვიდრე და იმიერ ტაოს მეფის დავით III კურაპალატის შვილობილი და მისი მემკვიდრეც იყო. ამდენად, საქართველოს გაერთიანების პროცესი შეუქცევადი გახდა.

999 წელს, „აფხაზთა“ მეფემ, შემდეგში საქართველოს ერთიანი მონარქიის პირველმა მეფემ, ბაგრატ III-მ (978-1014) ბეღიაში ღვთისმშობლის ტაძარი ააგო. ძველი ქართული საისტორიო ტრადიციით ბეღია ითვლებოდა ისტორიული ეგრისის პოლიტიკურ ცენტრად. მემატინე წერს: „ხოლო ეგრისს მისცა ქუეყანა ზღვის ყურისა, და უჩინა საზღვარი: აღმოსავლით მთა მცირე, რომელსა ან ჰქვიან ლიხი; დასავლით ზღუა; ჩრდილოთ მდინარე მცირისა ხაზარეთისა, სადა წარსწუთების წუერი კავკასისა. ხოლო ამან ეგრის ალაშენა ქალაქი და უწოდა სახელი თვისი ეგრისი. ან მას ადგილსა ჰქვიან ბეღია“. მიუხედავად იმისა, რომ „აფხაზთა“ მეფეებმა

გადამწყვეტი როლი შეასრულეს ერთიანი დასავლურ-ქართული სახელმწიფოს შექმნაში, მაშინდელი საქართველოს პოლიტიკურ მესვეურთა ცნობიერებაში ეგრისი და ქუჯი დასავლურ-ქართული პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივი სამყაროს ფუძემდებლად, ხოლო „აფხაზთა“ მეფეები ამ სამყაროს მემკვიდრის როლში მოიაზრებოდნენ.

ბეღია „აფხაზთა“ სამეფოს ერთ-ერთი პოლიტიკური ცენტრი იყო, ოდიშის საერისთავოს ადმინისტრაციული ცენტრი. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ბაგრატ III-მ ის თავის ერთ-ერთ რეზიდენციად აქცია. 1001 წელს ბაგრატ მეფემ კურაპალატის ტიტული მიიღო, რაც ქართულ პოლიტიკურ სამყაროში მის უდავო პირველობას ნიშნავდა. მამის, გურგენ მეფეთ-მეფის გარდაცვალების შემდეგ, 1008 წელს „აფხაზთა“ მეფე და კურაპალატი „ქართველთა“ მეფეც გახდა. საქართველოს გაერთიანება, პირველ რიგში, სწორედ ორი სამეფო ტახტის - „აფხაზთა“ ანუ დასავლურ-ქართული და „ქართველთა“ - შერწყმას ნიშნავდა. გაერთიანების გზაზე მდგარ სახელმწიფოს მისი ძლიერებისა და სიდიადის გამომხატველი სიმბოლოები ესაჭიროებოდა. ასეთ სიმბოლოებად მოეწვინა ქვეყანას ქართული ქრისტიანული ხუროთმოძღვრების ორი უბრწყინვალესი ძეგლი - ბედიის ტაძარი და 1003 წელს სახელმწიფოს დედაქალაქში ქუთაისში აგებული ღვთისმშობლის ტაძარი. ორივე ძეგლი თანამედროვეებს ახალი საქართველოსა და მისი ხელმწიფის სიძლიერისა და სიდიადის განსახიერებად წარმოედგინათ.

ბედიის ტაძარი და მისი სამონასტრო კომპლექსი აფხაზეთში, ოჩამჩირის რაიონის სოფ. აგუბეღიაში მდებარეობს. მას უჭირავს მთისწინა მაღლობი, საიდანაც თვალწარმტაცი ხედი იშლება, ერთის მხრივ, კოდორის ქედსა და ოქუმისწყლის ხეობაზე, ხოლო, მეორე მხრივ, შავ ზღვასა და ზღვისპირა ვაკეზე.

სამონასტრო კომპლექსის ცენტრში ღვთისმშობლის სახელზე აგებული ჯვარგუმბათოვანი ტაძარია. იგი გეგმით ნაგრძელბული სწორკუთხედიანი სამი შესასვლელითა და ვიწრო გვერდის ნავებით. გუმბათი ორ ბურჯსა და

საკურთხევლის კედლების კუთხეებს ეყრდნობა. ფასადები თლილი ქვიშაქვითაა მოპირკეთებული. სამწიგნობროდ, ტაძარს პირვანდელი სახით არ მოუღწევია. ახლანდელი ნაგებობა XIII-XIV საუკუნეებს განეკუთვნება. ტაძრის კედლებზე შემორჩენილია სხვადასხვა ქრონოლოგიური ფენის - X-XI სს., XIII-XIV სს., XVI-XVII სს. - მოხატულობის ფრაგმენტები. ტაძრის სამხრეთის კედლის აღმოსავლეთ ნაწილში გამოსახულია ქტიტორი ბაგრატი III ეკლესიის მოდელით ხელში.

სამონასტრო კომპლექსში ღვთისმშობლის ტაძრის გარდა შედის საკმაოდ დიდი, ორსართულიანი სასახლის - სამღვდელმთავრო „პალატის“, სამრეკლო-კარიბჭის და დამხმარე ნაგებობათა ნაშთები.

„მატიანე ქართლისას“ ცნობით, ბაგრატი მეფემ „ალაშენა საყდარი ბედიისა და შექმნა საყდრად საეპისკოპოსოდ ... შეწირნა სოფელნი მრავალნი ყოველთა ხევთა და ადგილთა, განასრულა ყოვლითა განგებითა, შეამკო ყოვლითა სამკაულითა ეკლესია, აკურთხა და დასუა ეპისკოპოსი“.

„მატიანე ქართლისას“ ავტორი ბაგრატი III-ის სახელმწიფოებრივი მოღვაწეობის დახასიათებისას აღნიშნავს: „უკეთუ ვისმე ენებოს განცდად და გულისხმისყოფად სიმაღლისათვის დიდებისა მისისა, პირველად განიცადოს სამკაული ბედიისა ეკლესიისა, და მისგან გულისხმა ყოს, რომელ არავინ ყოფილ არს სხუა მეფე მსგავსი მისი ქუეყანასა ქართლისასა და აფხაზეთისასა“. იმავეს იმეორებს ვახუშტი ბატონიშვილი: „ალაშენა ... მეფემან ბაგრატი ეკლესია დიდშუენიერ გუმბათიანი და შეამკო სიმდიდრითა დიდითა ფრიად. ამისთვის წერილ არს: ვისაც გენებოს სიდიდე და სიმდიდრე ბაგრატი მეფისა, განიხილე ბედიის ეკლესია და მითი სცნობ“.

უნიკალური შემთხვევაა, როდესაც მემატიანე მეფის სახელმწიფოებრივი მოღვაწეობისა და მისი სიდიადის წარმოსაჩენად მკითხველს მოუწოდებს, იხილოს მის მიერ აგებული ტაძარი და მისი „სამკაული“. ბაგრატი III-ის მიერ ბედიის ტაძრისათვის შეწირული უმთავრესი „სამკაული“ იყო ოქროს ბარძიმი, ქართული ოქრომჭედლობის ბრწყინვალე ძეგლი, რომელიც ტაძრის კურთხევის დროისათვის (999 წ.) დამზადდა, როგორც უმნიშვნელოვანესი სარწმუნოებრივი რელიკვია.

ბედიის ბარძიმი არის მასიური მრგვალი ფორმის ბაჯალლო ოქროს თასი (სიმაღლე - 12,5 სმ, დიამეტრი - 14 სმ, წონა - 752 გ.). ამჟამად პირვანდელი სახით შემონახულია მხოლოდ მისი ზედა ნაწილი, ხოლო ფეხი დაკარგულია. ბარძიმის გარე ზედაპირი სვეტებზე დაყრდნობილი თაღებით 12 არედაა დაყოფილი. ერთ მხარეს გამოსახულია ტახტზე მჯდომი მაცხოვარი, მის საპირისპირო მხარეს - ღვთისმშობელი ყრმით, ხოლო თაღებქვეშ - წმინდანთა გამოსახულებებია. ბარძიმის ზედა ნაწილში ერთსტრიქონიანი ასომთავრული წარწერაა, რომლის თანახმადაც იგი ბაგრატი მეფეს

და მის დედას გურანდუხტ დედოფალს მათ მიერვე აშენებული ბედიის ტაძრისათვის შეუწირავთ: „წმიდაო ღმრთისმშობელო, მეოხ ეყავ წინაშე ძისა შენისა ბაგრატი აფხაზეთა მეფესა და დედასა მათსა გურანდუხტ დედოფალსა, ამის ბარძიმისა შემწირველთა, ამის საკურთხევლისა შემამკობელთა და ამის წმიდისა საყდრისა აღმაშენებელთა, ამინ“.

ბედიის ტაძრის უმთავრეს სარწმუნოებრივ რელიკვიებს წარმოადგენდა ასევე ბიზანტიიდან ჩამოსვენებული ვლადიმერის ღვთისმშობის ხატი და ღვთისმშობლის სარტყელი.

უაღრესად მნიშვნელოვანია, რომ ბედიის ტაძარში დაკრძალულია საქართველოს ერთიანი მონარქიის პირველი მეფე ბაგრატი III (978-1014). მეფე ტაოში, ფანასკერტის ციხეში გარდაიცვალა 1014 წლის 7 მაისს და ბედაში გადმოსვენეს. ამ ფაქტმა განსაზღვრა შემდგომში ბედიის ტაძრისა და ბედიელი მღვდელმთავრის როლი და მნიშვნელობა ქვეყანაში. „ხელმწიფის კარის გარიგების“ მიხედვით, ბედიელი სამეფო საფლავის მფარველი იყო, რაც საპატიო მოვალეობას წარმოადგენდა.

ბედა მნიშვნელოვანი საეკლესიო და კულტურის ცენტრი იყო. ბედიის ეპარქიის მღვდელმთავარი ბედიელის სახელითაა ცნობილი. ვახუშტი ბატონიშვილის ცნობით, ბედიელთა სამწყსოს შეადგენდა ტერიტორია მდ. მოქვისწყალსა და მდ. დადისწყალს (ოქუმისწყალი) შორის.

ბედიელები დიდ როლს ასრულებდნენ ქვეყნის სასულიერო და კულტურულ ცხოვრებაში. აღსანიშნავია ისიც, რომ ზოგიერთი ბედიელი მღვდელმთავარი მნიშვნელოვან სახელმწიფო საქმეებს ასრულებდა. 1124 წლის შემოდგომაზე, როდესაც დავით აღმაშენებელმა შირვანი აიღო, შირვანის საქმეთა გამგებლად სვიმეონ ბედიელ-ალავერდელი დატოვა.

ბედიელები ყურადღებასა და ზრუნვას არ აკლებდნენ სინის მთისა და იერუსალიმის ქართულ სავანეებს, რის გამოც მიქაელ გონგლიბაისძე ბედიელის (XIII ს. II ნახ), ნიკოლოზ გონგლიბაისძე ბედიელის (შემდეგში აფხაზეთის კათალიკოსი), ლაზარე ბედიელის (XIV ს.), მარკოზ ბედიელის (XIV-XV სს.), მელქისედეკ ბედიელის (XV ს. I ნახ.) მოსახსენებლები ამ სავანეების სულთა მატიანეებში შეიტანეს.

XIII-XIV სს. სოფრონ ბედიელსა (გონგლიბაისძე) და ნიკოლოზ აფხაზეთის კათალიკოსს (გონგლიბაისძე) ბედიის ტაძრის სამრეკლო აუშენებიათ. იმავდროულად, ტაძარი კაპიტალურად განაახლეს: ხელახლა მოპირკეთეს და შეამკეს ფასადები, განაახლდა ტაძრის გუმბათი და დაზიანებული ფრესკული მხატვრობა.

XVI საუკუნეში ბედაში დიდი აღმშენებლობითი საქმიანობა მიმდინარეობს: ტაძრის განახლება, მისი ხელახალი მოხატვა და ძველი მხატვრობის გაცხოველება. ბედიელი ანტონ ჟვანიძის დაკვეთით

აიგო მღვდელმთავართა სასახლე - „პალატი“ (XVI ს. I ნახ.); ბედიელი გერმანე ჩხეტიძის (XVI ს. II ნახ.) დაკვეთით მოიჭედა ვლადიმერის ღვთისმშობლის ხატი, განახლდა ბედიის ბარძიმის ფეხი, გადაინერა ბედიის გულანი.

გულანი ორიგინალური ქართული საეკლესიო კრებულია, რომელიც არც ერთ სხვა ეკლესიას არა აქვს. მასში ჩვეულებრივ თავმოყრილია საღვთისმსახურო ნიგნები: სახარება, საქმე მოციქულთა, მოციქულთა ეპისტოლენი, თორმეტივე თვის საგალობლები, მარხვანი, ზატიკნი, ფსალმუნნი, სვინაქსარი, ტიბიკონი, მოკლე ჰაგიოგრაფიული საკითხავები და სხვ. გულანი უზარმაზარი კრებულია, რომლის შექმნა და დამზადება მხოლოდ მდიდარ ეკლესია-მონასტრებს შეეძლოთ. ბედიელ გერმანეს გულანის გადასაწერად შავშეთიდან მოუწვევია კალიგრაფი გაბრიელ ლომსანიძე. გულანის გადაწერაში აგრეთვე მონაწილეობდნენ კალიგრაფები: ამბროსე კარგარეთელი და სვიმონ ევფრატელი, იგივე სვიმონ გიორგის ძე.

ამდენად, ბედაში არსებობდა სკრიპტორიუმი, სადაც ხელნაწერების გადაწერა, მორთვა-მოკაზმვა მიმდინარეობდა.

1639-1640 წწ. ოდიშის სამთავროში იმყოფებოდნენ რუსეთის მეფის მიხეილ რომანოვის (1613-1645) დესპანები: მედავითნე ფ. ელჩინი და მღვდელი პ. ზახარიევი. 1640 წლის თებერვალში მათ ბედა მოინახულეს. რუსი დესპანების ცნობით, ბედიის ტაძარში ინახებოდა მაცხოვრის ეკლის გვირგვინი; სამსჭვალა, რომლითაც მაცხოვარი ჯვარს აცვეს; ბანარი, რომლითაც მაცხოვარი ჯვარცმის წინ შეკრეს; აგრეთვე მაცხოვრის თმა და წვერი. მათი ცნობით, ეს სინმიდეები მთავრის ბეჭდით დაბეჭდილი ინახებოდა და მისი ნებართვის გარეშე არავის უჩვენებდნენ. მოგვიანებით, იტალიელი მისიონერი ჟოზე მარია ძამპი, რომელიც XVII ს. 70-იან წლებში იმყოფებოდა ოდიშის სამთავროში, აღნიშნავს, რომ ბედაში ინახებოდა ძელი ჭეშმარიტის ნაწილი, მაცხოვრის წვერი, ბანარი, რომლითაც იგი შეკრეს ჯვარცმის წინ და ტილონი, რომელშიც ღვთისმშობელი ჩვილ იესოს ახვევდა. ამრიგად, ბედიის ტაძარი ქრისტიანული რელიკვიებით მდიდარი ყოფილა.

ბედიის კათედრაზე მცირე ხანს მოღვაწეობდა ცნობილი ქართველი საეკლესიო და პოლიტიკური მოღვაწე, დიპლომატი ნიკიფორე (ერისკაცობაში ნიკოლოზ) ირუბაქიძე-ჩოლოყაშვილი. ტიმოთე გაბაშვილი, რომელმაც 1757-1758 წწ. მოინახულა იერუსალიმის ჯვრის მონასტერი, წერდა: „ჯვრის მონასტერში ხატია ... ბედიელი და ჯვარის მამა ნიკიფორე“.

ნიკიფორე ჩოლოყაშვილი კახეთის მეფის თეიმურაზ I-ის კარის მოძღვარი იყო, შემდეგ მცხეთისა და მეტეხის ეკლესიების წინამძღვარი, კახეთის მოძღვართ-

მოძღვარი; 17 წლის განმავლობაში ასრულებდა თეიმურაზ I-ის ელჩის მოვალეობას. 1632 წლიდან იგი დასავლეთ საქართველოში მოღვაწეობდა. 1643-1649 წწ. იყო იერუსალიმის ჯვრის მონასტრის წინამძღვარი, ჯვარისმამა. 1643 წელს მისი ხელმძღვანელობითა და ოდიშის მთავრის ლევან II დადიანის (1611-1657) სახსრებით განახლდა და მოიხატა ჯვრის მონასტერი. სწორედ მაშინდელია ნიკიფორე ჩოლოყაშვილის ფრესკა ჯვრის მონასტერში.

XVII საუკუნის 60-იანი წლებიდან ოდიშის სამთავროს მძიმე დრო დაუდგა. იქ სრული ანარქია სუფევდა. ამას ერთვოდა აფხაზთა გამუდმებული თავდასხმები. თუკი XVI საუკუნის მიწურულსა და XVII საუკუნის დასაწყისში აფხაზებმა მიიტაცეს ოდიშის სამთავროს ჩრდილო-დასავლეთი ნაწილი - ტერიტორია „ანაკოფიის მდინარესა“ (მდ. ფსირცხა) და მდ. კელასურს შორის, ახლა ისინი იწყებენ ბრძოლას მდ. კელასურის აღმოსავლეთი მინაწყლის მისატაცებლად. ამ ამბების შესახებ ვახუშტი ბატონიშვილი წერდა: „ხოლო ჟამებთა ამათ შინა იყო კირთება ოდიშს აფხაზთაგან“. იერუსალიმის პატრიარქი დოსითეოსი (1669-1707) გულისტკივილით აღნიშნავდა, რომ აფხაზებმა გაანადგურეს დადიანის სამფლობელო, „აიკლეს ეკლესიები და მონასტრები: მოქვი, ხოფი, ქიაჩი, ზუგდიდი და მთელი ქვეყანა დიოსკურიიდან ჰიპიუსამდე და ფაზისამდე“ (სოხუმიდან ცხენისწყლამდე და რიონამდე, —ავტ.), ამასთან, „დადიანი ისეთი უმწეო იყო, რომ ძალა არ შესწევდა გაერეკა აფხაზები“. ცხადია, ამ დროს ბედიის ეპარქია მძიმე დღეში იყო.

ამ პერიოდში, ოდიშის ჩრდილო-დასავლეთი ნაწილის ეკლესია-მონასტრებიდან უსაფრთხო ადგილას, ოდიშის შიდა რაიონებში გადაჰქონდათ საეკლესიო ნიგნები, ხატები, ჯვრები, საეკლესიო ინვენტარი. ამ დროს გადმოუსვენებიათ ვლადიმერის ღვთისმშობლის ხატი ბედიიდან მარტვილში, ბედიის გულანი და სხვა საეკლესიო სინმიდეები.

1681 წელს აფხაზებმა მიიტაცეს ოდიშის სამთავროს ჩრდილო-დასავლეთი ნაწილი მდ. კელასურიდან მდ. ლალიძგამდე. ამ ტერიტორიაზე შეუძლებელი გახდა ქრისტიანული ეკლესიის ფუნქციონირება, რის გამოც დრანდისა და მოქვის საეპისკოპოსოები გაუქმდა. შფოთიანმა, მძიმე დრომ თავისი დალი დაამჩნია ბედიის ეპარქიასაც, დაიწყო მისი დაკნინება. XVIII საუკუნის 60-იანი წლების მიწურულს აფხაზთა ექსპანსიის შედეგად ბედიის კათედრაც დაცარიელდა და მოიშალა.

საქართველოს ერთიანობის სიმბოლო - ბედიის ტაძარი მღვდლმარედ ელოდება ქართველებსა და აფხაზებს, „აფხაზთა და ქართველთა მეფის“ ბაგრატ III-ის საფლავზე ქვეყნის ერთიანობისათვის მლოცველებს...

ბეჟან ხორავა

ზაზა ფაჩულია NBA-ს ისტორიაში შევიდა

**ქართველმა ცენტრმა გუნდს 22 ქულა,
21 მოხსნა, 7 პასი და 1 ჩაჭრა შესძინა**

ზაზა ფაჩულიას „მილუოკი ბაქსი“ ნიუ იორკში „ბრუკლინთან“ 127:129 დამარცხდა. თუმცა, ქართველი გულშემატკივრისთვის მილუოკელთა ეს მარცხი არც თუ ისე მნიშვნელოვანია, რადგან აღნიშნულ შეხვედრაში ქართველმა ცენტრმა მეტოქის ფარზე ბურთი 18-ჯერ მოხსნა, რაც ნაციონალური საკალათბურთო ასოციაციის 21-ე საუკუნის საუკეთესო მაჩვენებელია. ზაზას მსგავსად მეტოქის ფარზე 18 მოხსნა, დენის როდმანს და ჩარლს ოკლის აქვთ შესრულებული. აღნიშნულ კონკონენტში საუკეთესო მაჩვენებელი მოუხეს მელოუნმა დააფიქსირა, ლეგენდარულმა კალათბურთელმა 1979 წელს მეტოქის ფარზე ბურთი 19-ჯერ მოხსნა, ხოლო 1982 წლის 11 თებერვალს მელოუნმა თავისივე რეკორდი გააუმჯობესა და ნბა-ს ისტორიაში საუკეთესო მაჩვენებელი, მეტოქის ფარზე 21 მოხსნა დააფიქსირა.

ზაზა „ბრუკლინთან“ მატჩში სასტარტო 5-ეულში იმყოფებოდა და პარკეტზე 40 წუთი დაჰყო. ქართველმა ცენტრმა გუნდს 22 ქულა, 21 მოხსნა, 7 პასი და 1 ჩაჭრა შესძინა. ფაჩულიამ 16-დან 9 ორქულიანი ჩააგდო და 4-დან 4 საჯარიმო სროლა გამოიყენა. ზაზამ აღნიშნულ მატჩში პირადი რეკორდიც დაამყარა. ის ორ მაჩვენებელში 20 ნიშნულიან ზღვარზე ავიდა და გადააჭარბა კიდევც.

ქართველმა ორმაგი დუბლი შეასრულა, რაც მიმდინარე სეზონში მეცამეტედ მოახერხა, ხოლო სამმაგ დუბლამდე 3 პასი დააკლდა.

9 წლის იყო, როდესაც დედამ, მარინა კოძუამ, პროფესიონალმა კალათბურთელმა შვილს აღნაგობისა და ფიზიკური მონაცემების გამომწინააღმდეგო ურჩია კალათბურთის წრეზე შეეყვანა და აი, ზაზა 9 წლის იყო, როდესაც „მარტოვში“ თამაში დაიწყო. 14 წლის ასაკიდან, დედასთან ერთად თურქეთში გადავიდა საცხოვრებლად, სადაც სტამბულის პროფესიონალ გუნდ VIK ერსკორ-ის წევრი გახდა.

19 წლიდან ფაჩულიას NBA -ის კლუბთან აქვს კონტრაქტი. 2003-04 ში ზაზა Orlando Magic -ში თამაშობდა. 2004-05-ში კი Milwaukee Bucks-ში. 2006 წელს მან ხელი მოაწერა Atlanta Hawks-თან და დღემდე ამ გუნდშია.

იგი საქართველოს ნაკრების კაპიტანია. საქართველოს ნაკრებმა მასთან ერთად შექმლო 2011 წლის ევროპის ჩემპიონატზე გასვლა და წარმატებულად თამაში. ქართველებმა 2013 წლის ჩემპიონატის საბაზურიც მოიპოვეს.

ბთავაზოვთ ინტერვიუს ზაზას დედასთან, ქალბატონ მარინა კოლუასთან:

უპირველესად, იმით ვამაყოფ, რომ ჩემი შვილი კარგი ადამიანია. ეს პირადად მე მეხება და ჩემი დამსახურებაა. რაც შეეხება იმას, რომ ზაზა კარგი სპორტსმენია, ეს მისი დამსახურება და ღვთის ნყალობაა.

- ძალიან დიდ დროს ატარებთ ერთმანეთის გარეშე, რაცაღბათ, საკმაოდ რთული შესაგუებელია, მით უმეტეს, რომ ერთადერთი შვილის დედა ხართ.

- ძალიან ძნელია. რამდენიმე დღის წინ ვეუბნებოდი ზაზას, ახლა ხომ ხარ მშობელი და მიხვდი, რა ძნელია ჩემთვის ცალ-ცალკე რომ ვართ-მეთქი. აქამდე სულ ერთად ვიყავით, ახლა კი, ენაცვალოს ჩემი თავი, თიკა არის მის გვერდით და მშვიდად ვარ. ვიცი, რომ მოვლილია, კარგად არის და ისინი ერთმანეთის პატრონები არიან. მშვიდად ვარ, მაგრამ სულ მენატრებიან. ადრე ერთი თუ მენატრებოდა, ახლა ოთხი მენატრება. ჩემთვის მთავარი ის არის, რომ კარგად არიან.

- ძალიან სწრაფად გახდით ორი შვილიშვილის ბებია.

- ტექნიკა გაუმჯობესდა. ზაზა ამერიკაში მარტო ნავიდა, რომ ჩავედი უკვე ორნი იყვნენ. მეორე ჩასვლაზე სამნი დამხვდნენ, ხოლო ახლა - ოთხნი. თითო ჩასვლაზე ერთით მეტი მხვდება. ჩემი შვილი დედისერთაა და მადლობა უფალს, თიკამ და-ძმის სიყვარული იცის, რა არის. ეკლესიური გოგოა და რამდენ შვილსაც უფალი მისცემს, ყველას გააჩენს. ამით მე ძალიან ბედნიერი ვარ.

- როგორი დედამთილი ხართ?

- თიკა ჩემი მეგობარია, ამას გულწრფელად ვეუბნებით. როცა მე და თიკა ვჭორაობთ და ამ დროს ზაზა შემოვა, ვჩუმდებით. ჩემი შვილი ამაზე გიჟდება, რატომ მე არ მეუბნებიანო. იმიტომ, რომ ეს „მეყდუ ნამი დევოჩკამიო“, პასუხობს თიკა. თუ რამე საიდუმლო მაქვს, თუ რამე მჭირდება, ზაზას კი არა, თიკას ვეუბნები. სანამ დედამთილია და დედა ვიქნებოდი, ქალი ვიყავი. ამიტომ, როცა ქალი ხარ, ქალის გესმის. თუ რამე უმნიშვნელო, ბავშვურ რამეზე ჰქონიათ შეკამათება, ყოველთვის თიკას ვიცავ. ზაზა მაინც დედისერთაა და ეგოისტია. ეს უნდა ვალიარო. მინდა-არ მინდა, ასეა. იცის, რომ დედა მისია, სულ ზაზა, ზაზა... ახლა თიკა გამოჩნდა. ეჭვიანობს, თიკა უფრო გიყვარს, ვიდრე მეო. თიკა არაჩვეულებრივი ბავშვია, ასე მგონია, ჩემს ხელში გაიზარდა. როგორია იცით? დიდთან დიდი, პატარასთან პატარა. ძალიან გაგებულ ბავშვია და ერთმანეთთან ძალიან შეხუმრებულები ვართ.

- როგორი შეგრძნება გაქვთ, როცა ზაზას თამაშს ესწრებით?

- უმართავი გულშემატიკვარი ვარ. თამაშზე წასვლამდე საკუთარ თავს სულ ვაფრთხილებ, მარინა შენ სერიოზული ქალი ხარ, აღარ ხარ პატარა გოგომეთქი. მიუხედავად ამისა, თამაშის დაწყებიდან 5 წუთში, როგორ ვდგავარ სკამზე, არ ვიცი.

ყველაფერი მაზინყდება და ჩემი ყვირილი ყველგან ისმის. რაც მთავარია, სულ ზაზას ვეჩხუბები, სხვას არავის. ზაზა მეუბნება, გაითვალისწინე, როცა თბილისშია თამაში, ყველას ესმის შენი ქართულიო. უცხოეთში ამ მხრივ უფრო თავისუფლება მაქვს და რასაც მინდა ვყვირივარ. თბილისში ძალიან მიჭირს. არასდროს ვვადები ისეთ ადგილზე, სადაც სხვა მოთამაშეების ოჯახის წევრები სხედან. უფრო გიჟ „ბალეტიკებში“ მიჩვევია. ხანდახან ზაზას ვაგინებ, მაგრამ ამ დროს ვინმემ რომ მითხრას - მეცო, ხომ მოვკალი.

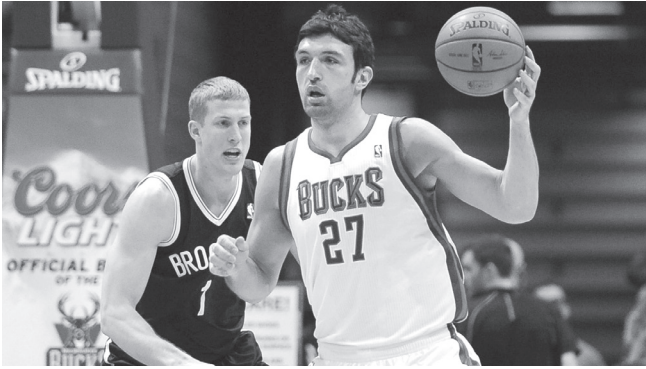
- ერთი შეხედვით, ზაზა საკმაოდ მკაცრ შთაბეჭდილებას ტოვებს უცნობებზე, თუმცა ასე სულაც არ არის. თიკას მიმართაც საკმაოდ ლმობიერია და დიდი სურვილი აქვს, მას საკუთარი საქმე ჰქონდეს. თავიდანვე ასეთი იყო, თუ უცხოეთმა შეცვალა?

- ზაზა უცხოეთში საერთოდ არ შეცვლილა. ის ისევე ტიპური ქართველია. ბავშვობიდან შეჩვეულია, რომ ქალმა უნდა იმუშაოს და დაიხარჯოს. ქალი ყოველდღე უნდა გამოენყოს და გარეთ გავიდეს. მე მთელი ცხოვრება ვმუშაობდი, ისევე როგორც ოჯახის ყველა წევრი.

- თბილისში თქვენ ზაზას ბიზნესს უძღვებით. როგორ მოირგეთ საქმიანი ქალის იმიჯი?

- ორი წელია სასტუმროს ვამუშავებ. თავიდან ცოტა გამიჭირდა. რასაკვირველია, მეც კომუნისტური წყობიდან მოვდივარ. მივდიოდი სამსახურში, მე არაფერი მეკითხებოდა. ვაკეთებდი ჩემს საქმეს, ხელფასი და ავანსი სწრაფ-სწრაფად მოდიოდა და ასე. ახლა კი, როცა ხელმძღვანელი ვარ, ჩემზე გაცილებით ბევრია დამოკიდებული. მე ვარ ზაზა ფაჩულის დედა და ყველაფერი წესრიგში უნდა მქონდეს. ამით ორმაგი პასუხისმგებლობა მაკისრია. მამაჩემი სენაკში საკმაოდ ცნობილი პიროვნება იყო. სულ მონესრიგებული უნდა ვყოფილიყავი, რადგან პედაგოგების შვილი ვიყავი. ყოველთვის იუმორით ვამბობ, ადრე მამაჩემის შვილი ვიყავი, ახლა კი ზაზა ფაჩულის დედა ვარ-მეთქი.

მერე ბებია ვიქნები და ასე, სულ ფორმაში უნდა ვიყო.

– სახელი ვინ შეურჩია სასტუმროს?

– მე. „ზიფი“ ანუ ზაზა ფაჩულია. ცოდვა გამხელილი ჯობია, მინდოდა ჩემი სახელიც ჩამემატებინა და „ზიფიემ“, ყოფილიყო, მაგრამ არავინ, შემომთავაზა და გავჩუმდი.

– ზაზა თუ ერევა სასტუმროს საქმეში?

– არანაირად, ბოლომდე მონდობილია ჩემზე.

– ძალიან სასიამოვნო და მყუდრო გარემოა თქვენთან. ვისი დიზაინით არის გაკეთებული?

– ყველაფერი აბსოლუტურად, ჩემი გემოვნებით არის გაკეთებული. არ იფიქროთ, ზაზამ შემაქო, როცა აქაურობა დაათვალიერა. მაინც იპოვა რაღაც, რის გამოც შენიშვნა მომცა. მეც თავს ვიმართლებდი, ეს ჯერ ვერ მოვასწარი-მეთქი. სხვათა შორის, ზაზა საკმაოდ მკაცრია.

– როდის იგრძენით, რომ ზაზა გაიზარდა და ბავშვი აღარ იყო?

– დამიჯერეთ, ზაზა რომ დაიბადა, უკვე კაცი იყო. არ მიყვარს, რომ აქებენ, ჩემი შვილი ისეთია, 3 წლის ასაკში შექსპირს ორიგინალში კითხულობსო და ასე შემდეგ. ჩემს შვილს სულ კრიტიკულად ვუყურებ, მაგრამ ვალიარებ, რომ დაიბადა, უკვე კაცი იყო. 3 წლის იყო, ქუჩაში ვილაც უცნობმა მამაკაცმა მანქანა გაგვიჩერა. ბავშვიანად გავინიე, უცნობმა მანქანა დახია უკან და კომპლიმენტი მითხრა. 3 წლის ბავშვი ვერ გავაჩერე, რატომ გაგიჩერა მანქანა, რა უნდოდაო. სულ გაგიჟდა. უკვე ეტყობოდა, რომ ტიპური ქართველი მამაკაცი იყო.

– როგორია ვარსკვლავის დედობა?

– არაჩვეულებრივი. ეს არის ჩემი ბედნიერება, მე სხვა ბედნიერება არ მქონია. შენი შვილი რომ უყვართ, ამაზე კარგი რა უნდა იყოს. სულ მეშინია ერთი რამის. ქართველებმა რა სისწრაფითაც ვიცით ადამიანის ცაში აყვანა, იმავე სისწრაფით ვიცით ძირს დანარცხება. სხვათა შორის, ზაზა ძალიან ნერვიულობს, როცა საქართველოში აქვს თამაში. მას ყოველთვის მეტი შეუძლია, ვიდრე აკეთებს. მისგან ყოველთვის ბევრს ვითხოვთ. გვაგინყდება, რომ ის ვარსკვლავიც ჩვეულებრივი, ჩვენნაირი ადამიანია. ქუჩაში ერთმა ბავშვმა მეორეს უთხრა, ბიჭო შენ რა ზაზა ფაჩულიას „პრიზოსკა“ დაგიყენებიაო. სიხარულისგან კინალამ ვიტირე. ერთხელ კროსვორდშიც კითხვა შემხვდა ზაზაზე. კინალამ გავვიყუდი. მიხარია, ჩემი გაზრდილი, ჩემი სხეულის ნაწილი ასეთი რომ არის.

– ამერიკულ ცხოვრებაზე რას იტყვით. ადვილად შეეგუეთ იქაურ სტილს?

– რა ვქნა, ჩემი ტალახიანი თბილისი მირჩევნია გაპრიალებულ ამერიკას. სხვათა შორის, იქ უფრო მეტად თავისუფალი ადამიანები არიან. მეც ასეთი გავხდი. თუ ჩემთვის საყვარელ ადამიანს, სპორტსმენს ან მსახიობს დავინახავ, არ ვიცნობ, მაგრამ მივდივარ და ვეფერები. რამდენიმე დღის წინ ზვიადაური პირველად ვნახე. მივედი და მოვეფერე, დედიკო გენაცვალე, შემოგველე, შენ ჩვენი სიამაყე ხარ-მეთქი. ერთმანეთს გვერდი არ უნდა ჩავუაროთ, აუცილებლად უნდა ვუთხრათ თბილი სიტყვები. ეს ალბათ ამერიკამაც მასწავლა. ამით შეზღუდულები არ უნდა ვიყოთ. ვისაც სხვისი წარმატება უხარია, ყველამ უნდა გაიხაროს.

– რაზე ოცნებობთ?

– ძალიან ძნელია გქონდეს შესაძლებლობა, კარგად იყო, მაგრამ თუ შენს გვერდით ადამიანი კარგად არ არის, არ არსებობს, ვერ იქნები ბედნიერი. სრულყოფილი ბედნიერება მინდა, ეს არის ჩემი ოცნება. ამისათვის კი ყველა ძალიან კარგად თუ არა, საშუალოდ მაინც უნდა იყოს.

– რა არის თქვენთვის ყველაზე დიდი კომპლიმენტი?

– ჩემი კომპლიმენტი ჩემი შვილია. მინდა, ერთი ამბავი მოგიყვეთ. ბაზარში ვიყავი და ერთმა გლეხმა, მიყურა, მიყურა და შენნაირი კულტურის მინისტრი მინდა მყავდესო. ისე ალაღადა და საყვარლად მითხრა, გადავხვიე. ეს ყველაზე დიდი კომპლიმენტია, რაც მიმიღია.

– როდის გეგმავთ ზაზასთან გამგზავრებას?

– ორ თვეში ერთხელ მათთან მივდივარ. ამერიკიდან რომ მოვდიოდი, ჩემებს ვუთხარი, მე მეტს აღარ ჩამოვალ, აწი თქვენ გელოდებით-მეთქი. როგორია, ორ თვეში ერთხელ ამერიკაში გადაფრინდი-გადმოფრინდი... მიუხედავად ამისა, ველარ ვძლებ და უკვე იმას ვფიქრობ, როდისთვის დავჯავშნო ბილეთი.

– თვითონ როდისთვის გეგმავენ ჩამოსვლას?

– მესამე თუ არ დაინყეს, ზაფხულისთვის ჩამოვლენ. ქორწილი ხომ უნდა გადაიხადონ, ჯვარი ხომ უნდა დაინერონ საქართველოში?!

– როდის იყავით ყველაზე ამაყი საკუთარი შვილით?

– ზაზა ნამდვილი პატრიოტია და ამაში შარშან, ომის დროს, დავრწმუნდი. ამერიკის საელჩოში უთხრეს, რომ ოჯახი გამოეყვანა. ზაზა ტელეფონში მიყვიროდა, მე დედა ცოცხალი მინდა, წამოდიო. მეც მინდა დედა და ვერ დავტოვებ აქ-მეთქი. ამის მერე, ზაზას რომ ჰკითხეს, შენი ოჯახი გამოვიყვანოთო? ჩემი ოჯახი მთელი საქართველოაო, უპასუხა. ეს რომ გავიგე, იცით რა დამემართა? აღარც ომის მეშინოდა და მზად ვიყავი, ცხელ ნერტილში პირველი წავსულიყავი. ყველაზე ამაყი ჩემი შვილით, სწორედ მაშინ ვიყავი, როცა თქვა – მთელი საქართველოა ჩემი ოჯახიო. ამის შემდეგ ზაზა ორმაგად შემიყვარდა და საკუთარი თავიც, ასეთი შვილი რომ გამიზრდია.

ასე ინება არსთა გაპრიობა

ჰალერიან ჭანტურია

თავიდანვე ვიტყვი ჩემს სათქმელს: ლუდოვიკო ჭანტურიას ძალით ლუარა ისეთი უნდა ყოფილიყო, როგორც არის და ეს ერთი უბრალო მიზეზის გამო: მისი მშობლების ოჯახი წიგნიერების, პატიოსნების, შრომისმოყვარეობის ოაზისი იყო. მის მამას, სულმნათ ლუდოვიკო ჭანტურიას უფალმა დაანათლა საოცარი ადამიანური თვისებები, რის გამოც ის ყველგან გამორჩეული ინტელიგენტი იყო — საყოველთაო პატივისცემით გარემოსილი და აღიარებული პიროვნება. ბატონ ლუდოვიკოს სახელი მანათობელი ვარსკვლავით გზას უნათებდა მის შვილებს.

ახლა, როცა ამ მყიფე პლანეტის თავზე დამოკლეს მახვილივით ჰკიდია გლობალიზაციის მსახვრალი ხელი, როცა ასე ცინიკურად და ცუდად შენიღბულად ებრძვიან მარადიულ მორალურ ღირებულებებს, როცა ტოტალურად უტევენ ქვეყნის ძლიერების საფუძველთა საფუძველს, ოჯახს, უტევენ მართლმადიდებლობას, ლუარა ჭანტურიას მსგავსი ფსიქოლოგიისა და მოქალაქეობრივი პოზიციის მქონე ადამიანები თუ შეაჩერებენ კაცობრიობის უფსკრულში გადაჩეხვის საშიშ პროცესს. მადლობა უფალს, რომ ჩვენს ბედკრულ ქვეყანაში ჯერ კიდევ ცოცხლობს წარსულისადმი პატივისცემისა და სამშობლოს მოვლის სურვილი.

ლუარა ჭანტურია თხემით ტერფამდე ქართველი მანდილოსანია, ტრადიციული, ზნეკეთილი, კლდემამოსილი, სათნო, სპეტაკი, განათლებული, ნიჭიერი და დახვეწილი

ინტელიგენტი, რომელსაც ამავედროულად არასდროს ტოვებს საკუთარი ღირსების გრძნობა. ის სანიშნოდ დედა, ღირსეული თანამეცხედრე და მზრუნველი ბებიაა. თავის სათაყვანებელ ძმებთან ერთად მყარად უპყრია ხელთ საამაყო მშობლებისა და დიდი წინაპრებისაგან მიღებული ესტაფეტა.

ლუარას ამშვენებს თავმდაბლობა და მოკრძალება. მის ადგილზე ბევრი თავშეუკავებელი და ამბიციური ქალბატონი პრეტენზიულობით აიკლებდა ქვეყანას.

არსთა გამრიგემ არ ინება, რომ ღვიძლი და მყოლოდა, მაგრამ ამ სიცარიელეს უძვირფასეს ღვიძლ ბიძაშვილებთან ნელი, ამალია და იამზე ჭანტურიებთან ერთად ჩემი საამაყო დაიკო, ჩემი ლუარა ჭანტურია ავსებს.

დიდი ილიასი არ იყოს, დედა-შვილური სიყვარული მძლეთა მძლეთა, მაგრამ დამძური სიყვარულიც ხომ მას ტოლს არ უდებს. მეტიც, რაღაც ასპექტში მას ახლავს საოცარი ენით აღუწერელი დატვირთვა. აკი ბრძანა კიდევაც კოლხმა კაცმა: „იქ, სადაც და გაიგებს ძმის სიკვდილს, ბალახი არ ხარობსო“. უკეთესად ვის შეეძლო ეთქვა.

ლუარას შინაურულად ზოიას ვეცახით. სიმართლე გითხრათ, მე არ მომწონს არცერთი ეს სახელი, არც ლუარა და არც ზოია. ლუარას ანგლო-საქსონური ფლერადობა აქვს, ზოიას კიდევ სლავური. მას უნდა ერქვას მის უდიდებულესობა ქართველი ქალის ტიპური სახლი, თუნდაც ნინო, გნებავთ გულსუნთქვა.

ლუარა ჭანტურია პოეტი

მის მკერდში ძვერს ადამიანებისადმი სიყვარულით გამთბარი გული. ავ-კარგიანი ქალია, ბავშვივით მიმდობი და მიამიტი. უსაზღვროდ უყვარს ყველა, დიდ პატარიაანად, განსაკუთრებით სისხლისმიერი ნათესაობა.

ჩემი ცხოვრება ფინიშის სწორზე გავიდა. ვუახლოვდები მარადიულობას. ეჭვი არ მეპარება, რომ ჩემი ზოია ისევე გულწრფელად დამიტირებს, როგორც ვალია ჭანტურიამ დაიტარა მისი სათაყვანებელი მამა. ორიოდ სიტყვით ზოიას პოეზიის შესახებ:

გაოცებული ვარ და დღემდე ვერ გამიგია ერთი რამ: როგორ მოხდა ის, რომ მან გამოსცა ლექსების ისეთი, მე ვიტყვოდი, მაღალი სინჯის კრებული, რომელიც ყველა დონეს პასუხობს და თანაც ეს ხდება იმ ვითარებაში, რომ მანამდე პოეზიისადმი ზოიას მიდრეკილების შესახებ არც არავინ იცოდა რა; არადა ამ პატარა კრებულს, რომელსაც „გული ლოცვას ლექსად მთხოვდა“ ჰქვია, მშვენიერების სამყაროში შეჰყავს მკითხველი და სიხარულით ავსებს მას. გაოცებას იწვევს ავტორის სიფაქიზე, ლექსის სისწრაფე და აზრის გადმოცემის უნარი.

მინდა აბსოლუტურად მიუკერძოებელი ვიყო და ხაზგასმით ვთქვა იმის შესახებ, რომ ზოია ჭანტურიას რამოდენიმე ლექსი დიახაც რომ დიდ პოეზიას განეკუთვნება.

არა მაქვს ორიგინალობის პრეტენზია და მაინც გავმეორდები: ყოველივე გენიალური ხომ ამავე დროს თურმე ძალიან მარტივია. ავიღოთ თუნდაც ტერენტი გრანელის უკვდავი სტროფი:

„გაზაფხულის საღამოა მშვიდი,
სიდან ხეზე გადაფრინდა ჩიტო“.

ამის შესახებ ხაზგასმას იმითაც ვაკეთებ, რომ ისეთ მარადიულ თემას, როგორიც არის დედისადმი სიყვარული, ავტორი გადმოსცემს უაღრესად აღმატებულ ხარისხში და ამავე დროს ძალზე უშუალო სახით.

„მორიდან ვხედავ გარდასულ დრო ჟამს,
და მოგონება ხაღისით მავსებს
როგორც მფარველი მაღალი ღმერთი
დედაც ერთია ამ ქვეყანაზე.“

მისი პოეზია ფილოსოფიურ ასპექტშიც იძლევა საზრდოს განსჯისათვის.

„ბუნება მუდამ რადანას მაღაჯს,
სეცის ცრემლები ასველებს ბაღასს“.

ეს არის პატარა შედევი, რომელსაც ნებისმიერი დიდი პოეტი მოაწერდა ხელს.

ან კიდევ დღემდე ბოლომდე შეუცნობელი სიკვდილ-სიცოცხლის დილემა:

„ფოთლები სიდან ცვივიან მაგრამ
არც ხეა სოფლად მარადიული“.

და აქ უნებლიედ გახსენდება დიდი რუსი პოეტის სერგეი ესენინის სიკვდილისწინა უკვდავი სტროფი:

„В этой жизни умирать не ново,
Но и жить, конечно, не новей“

დიახ, ყველაფერი სწორად არის ნათქვამი: ჯერ იყო სიკვდილი, მერე-სიცოცხლე. მარადიულია ზეცაში გადაბრძანებული სული; აქაურობა კი ერთი გაელვებაა, რომელსაც ქართველმა კაცმა ნუთისოფელი უწოდა.

როცა ლუარასეულ „ენგურს“ ვკითხულობთ ჩემს მესხიერებაში უმალ ამოტივტივდა დიდი ქართველი პოეტის კარლო კალაძის იმავე სახელწოდების მშვენიერი ლექსი. ე-9 კლასის მოსწავლემ ზეპირად ვიცოდი და სხვადასხვა ღონისძიებებზე ვკითხულობდი კიდევ.

თითო სტროფი კარლო კალაძისა და ლუარა ჭანტურიას „ენგურიდან“:

„ვიმღეროთ სანამ არაა გვიან
სანამ აქ ფეხზე დგას მთების ალუა,
სანამ თვით ენგურს ენგური ჰქვია
და არა უკვე შავი ზღვის ტალღა“,
ეს კარლო კალაძის „ენგურია“

„ქვასთან კაშხალი შემოეგება
განდა მოჩილი უცხო ძალისა,
ასე დაბრუნდა ძველი ლეკუნდა
კლდეს მიჯაჭვული ამირანისა“.

ეს ლუარა ჭანტურიას „ენგურია“.

ორთავე „ენგური“ ხაზს უსვამს შმაგი მდინარის დაუოკებელ ენერგიას, რომელსაც ბოლოს და ბოლოს ან თვით ბუნება დაანყნარებს ან ადამიანი დაადგამს უღელს.

მე არც ლიტერატურათმცოდნე ვარ, არც ფილოლოგი და არც კრიტიკოსი, ჩემს მოსაზრებას რაიმე ღირებული მნიშვნელობა რომ ჰქონდეს, მაგრამ რიგითი მკითხველის გადასახედიდან, ვისთვისაც სულ ერთი არ არის ლუარა ჭანტურიას შემოქმედებითი საქმიანობა, მიმაჩნია, რომ საქმე ეხება თვითნაბად ტალანტს, რომელმაც გვიან შეახსენა თავი პოეზიის მოყვარულთ და რომელიც კვლავ გაახარებს მკითხველ საზოგადოებას.

„13“ – ზედნიერების თუ უზედუერების სანჯისი

192 კარენჯახური მატჩის გმიხი

ევროპის თასების მფლობელთა თასის გათამაშების ფინალური მატჩი! ქართული ფეხბურთი უმაღლეს მწვერვალს იპყრობს და ამ ექსპედიციის ერთ-ერთი მთავარი მონაწილეა 23 წლის ვიტალი დარასელია. გამოჩენილი ქართველი ფეხბურთელი, რომლის მიერ გატანილმა სოლო ბურთმა საბჭოთა ფეხბურთის ერთ-ერთ თვალსაჩინო წარმომადგენელს თბილისის „დინამოს“ სასურველი და ნანატრი გამარჯვება მოუტანა.

ამ ბრწყინვალე გამარჯვებამ თითოეული ჩვენგანი, გუნდის მრავალრიცხოვანი გუშემატკივარი ენით გამოუთქმელი სიამაყით და სიხარულით აღავსო.

ჩვენ გვქონდა ბედნიერება, ვყოფილიყავით ამ ისტორიული წარმატების უშუალო მონაწილე, მთელი თამაშის განმავლობაში, რომ ფირზე აღმებეჭდა, თუ როგორ გამოიტანდა იენის „კარლ ცაისის“ მეკარე თავისი კარის ბალიდან ჩვენი ბიჭების მიერ გატანილ ბურთებს. ვერც ერთი გოლი ვერ გადავიღე, თუმცა რატომ ვერ მოვახერხე ამის გაკეთება, მკითხველისათვის გასაგები იქნება.

შეუპოვარი, დრამატიზმით აღსავსე მატჩის დამთავრებისთანავე ვნუთით ადრე ვიტალი დარასელიამ სასწაული მოახდინა. ულამაზესი და რაც მთავარია, ურთულესი „სლალომით“ ჩამოიტოვა რამდენიმე მონინააღმდეგე და მარცხენა ფეხით გადამწყვეტი ბურთი „კარლ ცაისის“ კარში გაიტანა.

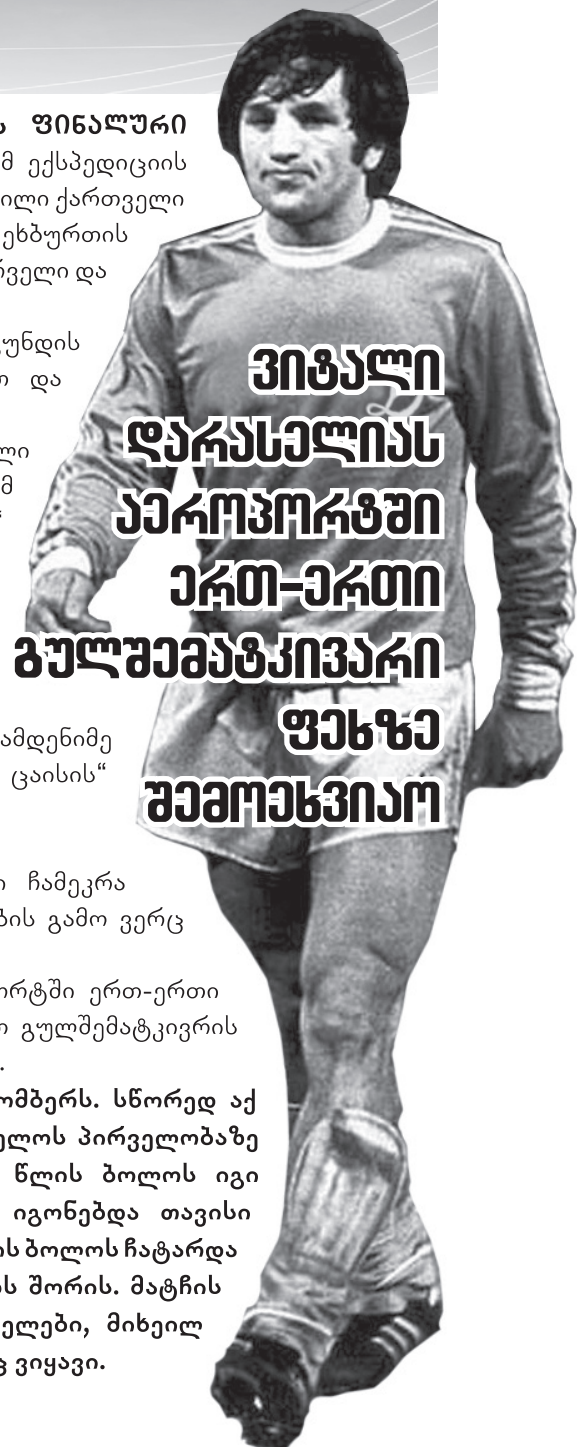
წარმოუდგენელია და არც შეიძლება ასეთი გოლების დავინყება.

ერთი სული მქონდა, მოედანზე გადავსულიყავით და გულში ჩამეკრა ადამიანი, რომელთანაც არასდროს მისაუბრია. ბედის უკუღმართობის გამო ვერც მოვახერხე მისი გაცნობა.

ამბობენ, თბილისში დაბრუნებულ ვიტალი დარასელიას აეროპორტში ერთ-ერთი გულშემატკივარი ფეხზე შემოეხვიაო. მას ფეხბურთის მილიონობით გულშემატკივრის სახელით ასე გამოუხატავს აღფრთოვანება აღიარებული კერპისადმი.

ვიტალი დარასელია დაიბადა ოჩამჩირეში, 1957 წლის 9 ოქტომბერს. სწორედ აქ დაიწყო თამაში ადგილობრივ ბავშვთა გუნდში, შემდეგ საქართველოს პირველობაზე წარმატებით იცავდა ოჩამჩირის „ამირანის“ ღირსებას. 1974 წლის ბოლოს იგი რესპუბლიკის პირველ გუნდში მიიწვიეს. ვ. დარასელია ასე იგონებდა თავისი ცხოვრების გადამწყვეტ მომენტს: „1974 წლის საფეხბურთო სეზონის ბოლოს ჩატარდა მატჩი დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოს ნაკრებ გუნდებს შორის. მატჩის მიზანი იყო „დინამოსათვის“ შეერჩიათ ახალგაზრდა ფეხბურთელები, მიხეილ იაკუშინმა რამდენიმე მოთამაშეს „დაადგა თვალი“, მათ შორის მეც ვიყავი.

ასე დაიწყო ჩემი თბილისური „ოდისეა“.

**ვიტალი
დარასელიას
აეროპორტში
ერთ-ერთი
გულშემატკივარი
ფეხზე
შემოეხვიაო**

1975 წლიდან იგი საკავშირო ჩემპიონატში გამოდის ძირითად შემადგენლობაში. პირველივე თამაშებმა ცხადყო, რომ გუნდში მოვიდა დიდი მომავლის მქონე ნიჭიერი ფეხბურთელი. მან ღირსეულად დაიმკვიდრა ადგილი თბილისის „დინამოში“. სულ მალე ვიტალი დარასელია გახდა ჯერ საბჭოთა კავშირის ახალგაზრდული ნაკრების, ხოლო შემდეგ საბჭოთა კავშირის პირველი ნაკრები გუნდის ერთ-ერთი წამყვანი ფეხბურთელი.

ევროპის ქვეყნების თასის მფლობელთა თასის გათამაშებაში როტერდამის „ფაიენოორდთან“ თამაშის წინ მწერალ გურამ ფანჯიკიძესთან საუბარში დავით ყიფიანმა თქვა: ვიტალი დარასელია მრავალმხრივი ფეხბურთელია, აქვს ტექნიკური დარტყმები, კარგად გადის ცრუ მოძრაობით და მშვენივრად ერკვევა მოედანზე შექმნილ სიტუაციებში. როდესაც ვიტალი არ თამაშობს მაშინ უფრო ვგრძნობდით ხოლმე, რა დიდ სამუშაოს ასრულებდა იგი მოედანზე.

ვიტალი დარასელია: 1974 წელს — ევროპის ჩემპიონი ჭაბუკთა შორის, 1980 წელს — ევროპის ჩემპიონი ახალგაზრდებს შორის, 1978 წელს — სსრ კავშირის ჩემპიონი, 1976 და 1979 წლებში — სსრ კავშირის თასის, 1976, 1977, 1981 წლებში ვერცხლისა და ბრინჯაოს მედლების, 1979 წელს — სსრ კავშირის ხალხთა VII სპარტაკიადის ვერცხლის მედლის მფლობელი.

სსრ კავშირის ჩემპიონატებში ჩაატარა 192 კალენდარული მატჩი და გამოიტანა 26 ბურთი.

სსრ კავშირის ფეხბურთელთა ნაკრები გუნდის შემადგენლობაში 22 მატჩი ითამაშა. მას ერთხელ უთქვამს, ჩემი ყველაზე დიდი სურვილია, სპორტული ბიოგრაფიის ბოლო დღემდე საბჭოთა კავშირის ნაკრებში ვითამაშო. ვიტალი დარასელია ხუთჯერ დაასახელეს ჩვენი ქვეყნის 33 საუკეთესო ფეხბურთელთა სიაში, მათ შორის 1981 წელს პირველ ნომრად.

1981 წელს მიენიჭა სპორტის დამსახურებული ოსტატის წოდება.

1982 წელს მონაწილეობდა მიილო ესპანეთის მსოფლიო ჩემპიონატის მატჩებში.

საოცრად შრომისმოყვარე, დაჯილდოებული უშრეტი ენერგიით, უმაღლესი დახვეწილი ტექნიკით, უტყუარი ტაქტიკური აზროვნებით, ბრძოლის უსაზღვრო ფინით. ასეთი იყო ვიტალი დარასელია.

მის მომავალ, დიდ სპორტულ მიღწევებში ეჭვი არავის ეპარებოდა... მაგრამ ბრმა შემთხვევამ შეინირა ჯერ კიდევ სრულიად ახალგაზრდა, ჯან-ლონით სავსე სპორტსმენი, რომელსაც კვლავ ბევრის გაკეთება შეეძლო. დიდების მწვერვალზე მყოფი წავიდა ჩვენგან სიცოცხლის მოტრფიალე ახალგაზრდა, იმ დროს, როცა ყველაზე მეტად სჭირდებოდა ქართულ ფეხბურთს.

თავისი თავმდაბლობით და მოკრძალებით, ფეხბურთის ფანატიკური სიყვარულით, მეგობრებთან გულგანად და უშუალო ურთიერთობით, ვიტალი დარასელიამ წარუშლელი კვალი დატოვა სამამულო ფეხბურთის ისტორიაში, ისევე როგორც ბევრმა შესანიშნავმა ქართველმა ფეხბურთელმა — შოთა შავგულიძემ, ვლადიმერ მარლანიამ, შოთა იამანიძემ და სხვებმა.

ფეხბურთის გულშემატკივრები არასდროს დაივინყებენ ვიტალი დარასელიას, ვისთვისაც რიცხვი „13“ საბედისწერო აღმოაჩნდა. იგი დაქორწინდა 1976 წლის 13 ნოემბერს, მის სახელთანაა დაკავშირებული გამარჯვების მომტანი გოლი 1981 წლის 13 მაისს დიუსელდორფის „რაინშტადიონზე“, მან ტრაგიკულად დაასრულა თავისი ხანმოკლე, მაგრამ ლამაზი და შინაარსიანი ცხოვრება 1982 წლის 13 დეკემბერს.

1978 წლის 27 სექტემბერს, როდესაც თბილისის „დინამო“ ნეაპოლში „ნაპოლის“ ხვდებოდა, ვიტალი დარასელიას ვაჟიშვილი შეეძინა. მისი სურვილის თანახმად ახალდაბადებულს გოლის ავტორის სახელი უნდა დარქმეოდა და სწორედ ამ დღეს ბურთი მონინალმდეგის კარში თვითონ ახალშობილის მამამ გაიტანა.

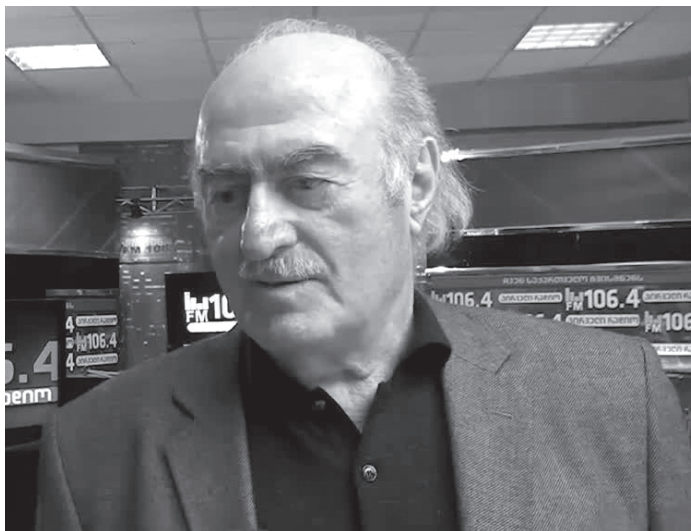
ვიტალი ვიტალის ძე დარასელია! — შვილი ქართველი ფეხბურთის რაინდისა, რომლის სახელსაც მუდამ სიყვარულით და მოკრძალებით შეინახავს ქართული ფეხბურთის ისტორია.

დემიკო ლოლაქი

ტექსტზე იმუშავა ნინო რეხვიაშვილმა

ჯემალ ჭკუასელის მე-80 ბაზაფხული

1935 წლის 18 მაისს სოფელ წითელმთაში (შემოქმედის თემი) ლამის სიმყუდროვე თოფის გრიალმა დაარღვია. „ბიჭია, ბიჭი!“ — დაედევნა გასროლის ექოს მამაკაცის ხავერდოვანი, ძლიერი ხმა. ამ მამაკაცის მიზეზი მსოფლიოში უდიდეს შემოქმედებით ანსამბლად აღიარებული „ერისიონის“ სამხატვრო ხელმძღვანელის ჯემალ ჭკუასელის დაბადება იყო. ჭკუასელების გვარის კიდევ ერთი ვარკვლავი დაიბადა ჭკუასელების, რომელთა არაერთმა ღირსეულმა წარმომადგენელმა ქართული ხალხური სიმღერის გადარჩენის, შენახვისა და განვითარების საქმეში ლომის წილი შეიტანეს.

მარტო ბატონი ჯემალის დიდი პაპის გრიგოლ ჭკუასელის გახსენებაც კმარა, რომელსაც თვით რატილმა, ქართული სიმღერის ამ დიდმა მცოდნემ და ოსტატმა, „გამორჩეული ხმა“ (ტენორი) უწოდა.

ჯემალ ჭკუასელის ბავშვობის წლებმა მშობლიური სოფლის წარუშლელ სილამაზეში, ქართული სიმღერის უსაზღვრო სიყვარულში, მშობლებისა და კუთხემეზობლების სიყვარულში ჩაიარა. 1955 წლიდან იგი უკვე თბილისში ცხოვრობს. სკოლის დამთავრების შემდეგ ურჩევდნენ კონსერვატორიაში ჩაებარებინა. ერთხანს თვითონაც ჰქონდა ამის სურვილი, მაგრამ ქართული სიმღერის სიყვარულმა სხვა გზით წაიყვანა.

იმხანად სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტში გამორჩეულად კარგი ანსამბლი არსებობდა. რომელსაც ლოტბარი გოგი გუგუშვილი ხელმძღვანელობდა. ანსამბლში დიდებული მომღერლების მთელი კოჰორტა შეიკრიბა. სწორედ მათი დაჟინებით და ანსამბლის სიყვარულით მოხიბლულმა გადადგა გადამწყვეტი ნაბიჯი — 1962 წელს საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის სტუდენტად ჩაირიცხა. სულ მალე ანსამბლის წამდვილი სული და გული გახდა. მისი თანაგუნდელები დღესაც ალტაცებით იხენებენ ჯემალის საოცარ ხმას, რომელსაც შერმანდის ბანს ადარებენ. ზოგჯერ მეორე ხმასაც ამბობდა ხოლმე და წამდვილი კოლორიტით, სიტოთით, სიღრმით, საოცარ ემპსს მატებდა მთელ გუნდს. მერე ინსტიტუტში ჩამოყალიბებულმა მოყვარულ მსახიობთა დასმა გაიტაცა, რომელსაც დიდებული ადამიანი, ცნობილი მსახიობი და რეჟისორი კუკური მჟავანაძე თავკაცობდა. პირველად „მაია წყნეთელში“ ითამაშა,

მერე მისმა ბეჟანამ წამდვილი სენსაცია გამოიწვია თეატრალურ საზოგადოებაში. ურჩევდნენ კიდევ, ამ გზას გაჰყოლოდა. თვითონაც შეეყოყმანდა თითქოს, მაგრამ... გენი მანც გენია. ისევ საყვარელ ანსამბლს მიაშურა, მიაშურა უკანასკნელად და საბოლოოდ.

ანსამბლს არც ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ დასცილებია. ერთხანს გარდაბნის რაიონში მთავარ აგრონომად იმუშავა, მაგრამ დიდი თავ-გამოდების მიუხედავად ნიჭი ვერ გამოიჩინა. ან რა გასაკვირია, გული სიმღერისაკენ მიუწევდა და ყველა თავისუფალ წუთს მომღერალ მეგობრებთან ატარებდა.

ამ დროს ქართული ხალხური სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლში რეორგანიზაცია დაიწყო. იქ ახალი ხელმძღვანელი დაინიშნა — დიდებული ადამიანი, ლოტბარი გურამ ბაქრაძე. იგი ყველა კუთხეში დაეძებდა ქართული სიმღერების კარგ შემსრულებლებს. არ მოესმინა, მაგრამ გაეგონა ჯემალ ჭკუასელის ქება. ერთხელ მისი დავალებით ჯემალს მეგობარმა ჯანო გიორგაძემ მიაკითხა, უთხრა — შენ ატამსა და ვაშლს ვერ არჩევ ერთმანეთისაგან, რანაირი აგრონომი ხარ, წამოდი, ანსამბლში იმღერეო. ჯემალი შეკრთა და უარი უთხრა. მერე მოჭიდავე გურამ სალარაძესთან ერთად დაადგა თავზე. გურამმა გააფრთხილა — თუ არ წამომყვები, შეგკრავ და ისე წაგიღებსო. ასე წარდგა პირველად გურამ ბაქრაძის წინაშე. ლელავდა. ცუდად იმღერა. გურამი რის გურამი იქნებოდა, დასანახი ვერ დაენახა. ხელი ჩაიქნია — მაღლობა ღმერთს, ყურიანი კაცი მომივიდაო.

ჩაირიცხა დიდ ანსამბლში და არც გაუცუდა ხელმძღვანელს ნდობა. სამი წლის განმავლობაში ანსამბლის წამყვანი სოლისტი იყო. ყოველთვის გამოირჩეოდა მისი კოლორიტული, თავისებური და საოცრად ჟღერადი ბანი. ერთბაშად მიიქცია ყურადღება არა მარტო როგორც შემსრულებელმა, არამედ როგორც სიმღერების დიდებულმა მცოდნემ.

მერე იყო ქუთაისი.

თვითონ იუმორით იგონებს: „1978 წელს შემომთავაზეს ქუთაისში წავსულიყავი და ანსამბლი ჩამომეყალიბებინა. უარი ვთქვი. ბევრმა სცადა ანსამბლის შექმნა ქუთაისში, მაგრამ ვერავინ შეძლო. ბოლოსდაბოლოს მაინც წავედი. ძალიან გამიჭირდა. პირველ ორ-სამ თვეს ლამის თვითმკვლელობამდე მივედი. მერე უეცრად გაიხსნასავით და ერთ

ხელმძღვანელია.

ბატონი ჯემალის ბიოგრაფიის ოქროს შტრიხები კი ასეთია:

საქართველოს ხალხური სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო აკადემიური ანსამბლი „ერისიონი“ 1885 წელს შეიქმნა. 2010 წელს „ერისიონი“ 125 წლის გახდა, რაც უპრეცედენტო შემთხვევაა როგორც ჩვენში, ისე საქართველოს ფარგლებს გარეთ. ამ ანსამბლს მუზეუმსაც კი უწოდებენ. 1999 წლიდან ეწოდა ანსამბლს „ერისიონი“. (რაც სულხან-საბას განმარტებით ცის იერს, მთის წვერს, ზეითს ნიშნავს). ანსამბლი 2 საათის განმავლობაში პროფესიული სცენიდან წარმოაჩენს პლანეტაზე უანალოგო ქართულ ხალხურ სიმღერასა და ცეკვას, ყველა კუთხისთვის დამახასიათებელი კოსტუმებით, ქართული ხასიათითა და ბუნებით.

„ერისიონისთვის“ დამამახასიათებელი ფაქტორია ის, რომ სცენაზე ხალხური სიმღერები ყოველთვის ცოცხლად სრულდება და ცეკვებშიც გათანამედროვეებული ილეთები არ შეინიშნება, რაც ძირძველი ქართული ტრადიციების დაცვაზე მიგვანიშნებს.

2002 წელს ანსამბლ „ერისიონს“ პარიზში ოქროს დისკი გადაეცა.

ჩაკრულო, რომელიც 1977 წელს ამერიკელებმა გააგზავნეს გალაქტიკაში, რამოდენიმე მუსიკალურ შედეგთან ერთად, ამ ანსამბლის ჩანაწერია.

ანსამბლმა ამ ბოლო ხანებში ახალი შოუ პროგრამის „ქართული ლეგენდის“ დადგმა განახორციელა და წარუდგინა როგორც ქართველ, ისე უცხოელ მაყურებელს. ყველა ერთხმად აღნიშნავს, იგი „ერისიონის“ განხორციელებულ შოუ პროგრამათა შორის („ლეგენდა თამარზე“, „ქართული ლეგენდა“, „ლეგენდა ქარიშხალზე“) ყველაზე წარმატებული აღმოჩნდა.

დღესღობით „ერისიონი“ კვლავ აქტიურად განაგრძობს მუშაობას, ანსამბლს მრავალი მიწვევები აქვთ სხვადასხვა ქვეყნიდან, სადაც სრული ანშლაგით ატარებენ კონცერტებს. ქართველი მაყურებელი კი, როგორც ყველაზე კრიტიკული შემფასებელი მოუთმენლად ელოდება „ერისიონის“ ყოველ კონცერტს, რათა კიდევ ერთხელ იხილოს ნამდვილი „ქართული საგანძურის“ შედეგრი.

ვულოცავთ ბატონ ჯემალს 80 წლის იუბილეს. ვუსურვებთ კვლავ დიდხანს ჟღერდეს მისი ხმა ბულბულიანი მსოფლიო მსმენელთათვის. ის ხომ დედამიწისა და გალაქტიკას შორის ერთგვარი დესპანია.

**ტექსტი მოამზადა
ნიკო რახვიაშვილმა**

უკრიანი კასი, ასე უწოდებდნენ ბატონ ჯემალს

წელიწადში დიდებული ანსამბლი ჩამოყალიბდა. პრემიერას მაშინდელი ცეკას მდივანი ედუარდ შევარდნაძე დაესწრო. ამოვიდა სცენაზე და მომილოცა წარმატება. მერე უცბად მკითხა — სადაური ხარო. ვუთხარი, გურული ვარ-მეთქი. მთავარ ქორეოგრაფსაც ჰკითხა — შენ სადაური ხარო. მანაც უთხრა — მეც გურული ვარო. ქალაქკომის მდივანიც, ჩვენი კოსტიუმების ავტორი მერაბ ბერძენიშვილი, ყველა გურული გამოდგა. მერე ღიმილით იკითხა — ყველა გურული ხართ და გამაგებინეთ, ამ ქუთაისლებს რა უხარიათ... იუმორი იუმორია, მაგრამ მწარედაც გამაფრთხილა: ჯემალ, იცოდე, მწვერვალზე ასვლა ძალიან ძნელია და ჩამოვარდნა ძალიან ადვილიაო. წუთითაც არ ვივინყებ ამ გაფრთხილებას“.

თავდაუზოგავი შრომა, ბრძოლა, ღამეების თენება თანამოაზრეებთან ერთად. ასე შეიქმნა სიმღერისა და ცეკვის ქუთაისის სახელმწიფო ანსამბლი რომელმაც მსოფლიო ტრიუმფით შემოიარა (1979 – 86). 1986 წლიდან ანსამბლ „ერისიონის“ სამხატვრო

კლარეტის მინდორაშვილი

ომარ მინდორაშვილი

ქართული მუსიკის წინაშე თითოეულ კომპოზიტორს საკუთარი წვლილი მიუძღვის. ამ წვლილისა და ღვაწლის შეფასება ჩვეულებრივი მსმენელის და პროფესიონალი მუსიკოსის მხრიდან, როგორც წესი, აღიქმება, როგორც კომპოზიტორის შემოქმედებისა და იმ ეპოქის სინთეზი, რომელშიც ის მოღვაწეობს.

70—იან წლებში ქართულ მუსიკაში გამოჩნდა ახალგაზრდა იმედისმომცემ კომპოზიტორთა თაობა, რომელთა შორის ერთ-ერთი იყო, ომარ მინდორაშვილი...

ომარ მინდორაშვილი შემოქმედებით ასპარეზზე 70—იანი წლების მეორე ნახევრიდან გამოვიდა და დასაწყისშივე ჩამოყალიბდა ავტორის სტილი და წერის მანერა, მუსიკალური ენის გამომსახველობა. კომპოზიტორის შემოქმედება მრავალფეროვანია — შექმნილი აქვს სიმფონიები, კამერულ-ინსტრუმენტული ნაწარმოებები, კონცერტები, საბავშვო სიმღერები, მუსიკალური კომედია და სხვა. მის შემოქმედებას ახასიათებს მრავალფეროვანი ინსტრუმენტალური ფაქტურა, რთული საშემსრულებლო ეფექტი. ეს თავისებურებები განსაკუთრებით ნათლად გამოვლინდა მის სიმფონიურ და კამერულ-ინსტრუმენტულ ნაწარმოებებში.

ომარ მინდორაშვილი დაიბადა თბილისში, 1943

წლის 27 მარტს. დამთავრა თბილისის ვ. სარაჯიშვილის სახელობის კონსერვატორია, 1969 წელს კლარნეტის, ხოლო 1976 წელს კომპოზიციის განხრით (ა. ბალანჩივაძის კლასი).

კომპოზიტორის შემოქმედებაში ნამყვანი ადგილი კამერულ-ინსტრუმენტულ მუსიკას უჭირავს, სადაც ნათლად შეინიშნება კომპოზიციური სტრუქტურის ლოგიკურობა, სიმწყობრე და მისწრაფება თანამედროვე მუსიკალური ენის თავისებურებების ათვისებისკენ. მისი ერთ-ერთი ადრეული ქმნილება ამ ჟანრში — პირველი კვინტეტი სასულე ინსტრუმენტებისათვის (1976 წ.) წარმატებით აულერდა სხვადასხვა ქვეყნებში — ესტონეთი, რუსეთი, უკრაინა, იტალია, აშშ, კუბა, ფინეთი. საქართველოს მუსიკალური საზოგადოების კვინტეტის მუსიკოსებთან ერთად 1990 წელს ო. მინდორაშვილი „სარი ოპერა კომპანის“ პრეზიდენტმა, უოლტერ ნოვაკმა (აშშ) მიიწვია მენის შტატში, ნიუ-იორკსა და ბოსტონში, სადაც შესრულდა მისი ორივე კვინტეტი.

არანაკლები წარმატება ხვდა წილად კომპოზიტორის მეორე სასულე კვინტეტს, რომელიც გერმანელი მუსიკოსის, არმინ აუსემის თხოვნითა და ჰამბურგის ფირმა „ჰანს სიკორსკის“ დაკვეთით შეიქმნა. კვინტეტი ჩაინერა საარის მხარის რადიომ. ამ ორივე ნაწარმოებმა ღირსეული ადგილი დაიმკვიდრა საშემსრულებლო რეპერტუარში.

კომპოზიტორმა ცნობილ ესტონელ მუსიკოსს, სამუელ საულუსს მიუძღვნა ვირტუოზული საკონცერტო ხასიათის სონატა ფლეიტისა და ფორტეპიანოსთვის, რომელიც პირველად 1978 წელს შესრულდა ტალინში.

კამერული ნაწარმოებიდან აღსანიშნავია: „მგზავრული ჩანახატები“ ფორტეპიანოსთვის (1975წ), „მინიატურები“ ფორტეპიანოსათვის (2001წ); „ნონეტი“ (სასულე და სიმებიანი ინსტრუმენტებისათვის); საფორტეპიანო სექსტეტი (ფორტეპიანო, ფლეიტა, ჰობოი, კლარნეტი, ვალტორნა, ფაგოტი); ვოკალური

ხელოვნება

ციკლი „ვისი ბედის ვარკვლავი ხარ“ ბარიტონისა და ფორტეპიანოსათვის.

2010 წელს კომპოზიტორის ორ ნაწარმოებს — „სამი განწყობა“ — ჰობოს, კლარნეტისა და ფაგოტისათვის; „კონცერტინოს“ — სოპრანო ბლოკფლეიტისა და ფორტეპიანოსათვის — მიღებული აქვს საქართველოს კულტურის სამინისტროსა და კომპოზიტორთა კავშირის II პრემიერა.

1011-2012 წლებში გამოიცა ომარ მინდორაშვილის მიერ რედაქტირებული საკუთარი და ქართველ კომპოზიტორთა პოპულარული სიმღერების ორი კრებული „საბავშვო და საყმაწვილო სიმღერები“.

ომარ მინდორაშვილი ბლოკფლეიტის მგზნებარე პროპაგანდისტია. მას დიდი ღვაწლი მიუძღვის საქართველოში ამ ინსტრუმენტის კლასის დაარსებაში. შექმნილი აქვს უამრავი პიესა ბლოკფლეიტისთვის. მათგან შეიძლება დავასახელოთ: „ბეერთა იმპრესიების სიმფონია“ ბლოკფლეიტების ანსამბლისა და დასარტყამი ინსტრუმენტებისათვის (1980), ორი ესკიზი (1980). „ოუმორესკა“ სამი ბლოკფლეიტისათვის (ორი სოპრანო, ალტი, 1979.), სწორედ „იუმორესკით“ და პარაფრაზებით“ 1988 წელს ო. მინდორაშვილი წარსდგა გერმანელი მსმენელის წინაშე ვაისკირხენის საზაფხულო სემინარ-კონცერტებზე (პროფესორ ვ. კობის მიწვევით), სადაც კომპოზიტორს დიდი წარმატება ხვდა წილად. ეს ნაწარმოებები გამოსაცემად მიღებულ იქნა ჰამბურგის გამომცემლობა „ჰანს სიკორსკის“ მიერ.

კომპოზიტორის მხატვრული ინტერესები არ

იფარგლება რომელიმე ერთი ჟანრით. ო. მინდორაშვილს სიმფონიური ორკესტრისათვის შექმნილი აქვს „უვერტიურა, „დილა ჭაობზე“, „საზეიმო ექსპრომტი“, ორი სიმფონია, „კონცერტი ფაგოტისა და ორკესტრისათვის“, „სიუიტა“ სიმფონიური ორკესტრისათვის და სხვა.

ნაყოფიერი შემოქმედებითი მუშაობის გარდა, კომპოზიტორი წლების მანძილზე ეწევა აქტიურ პედაგოგიურ მოღვაწეობასაც. სხვადასხვა დროს იგი მუშაობდა თბილისის სამუსიკო სკოლებში საორკესტრო განყოფილებაზე. ომარ მინდორაშვილმა 1978 წელს, პირველად საქართველოში, ჩამოაყალიბა ბლოკფლეიტის კლასი და დღიდან დაარსებისა, ვ. სარაჯიშვილის სახ. სახელმწიფო კონსერვატორიასთან არსებულ ექსპერიმენტულ სამუსიკო ათწლეულში მიჰყავდა სრული კურსი. ამასთანავე, აქტიურ მონაწილეობას იღებდა საქართველოსა თუ სხვადასხვა ქვეყნებში გამართულ ბლოკფლეიტის სემინარ-კონცერტებში, მას დიდი წვლილი მიუძღვის ჩვენს ქვეყანაში ამ ინსტრუმენტის განვითარებასა და მეთოდური დანერგვის საქმეში. იგი თანაავტორია ორი კრებულისა — „ქართული მუსიკა ბლოკფლეიტისათვის“, პიესები და ანსამბლები სოპრანო ბლოკფლეიტისა და ფორტეპიანოსათვის, რომელმაც პედაგოგიურ რეპერტუარში მყარად დაიმკვიდრა ადგილი. ომარ მინდორაშვილი დღესაც აგრძელებს პედაგოგიურ მოღვაწეობას. ამჟამად კომპოზიტორი აქტიურადაა ჩაბმული შემოქმედებით მუშაობაში.

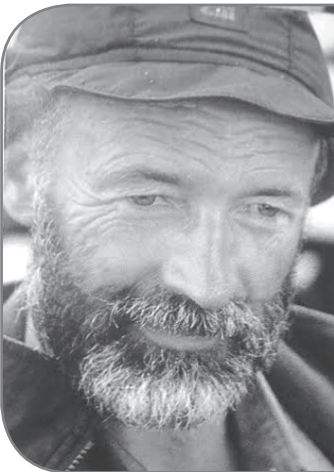
- ◆ „მხოლოდ დაჩოქილ ლოცვას ისმენენ ღმერთები.“
- ◆ „თავიდან ყველაფერი ძნელია.“
- ◆ „ადამიანი მინის შვილია და დედას რომ მოსწყდება, ყველა და ყველაფერი დედინაცვლად ექცევა.“
- ◆ „არავინ იცის, ადამიანები გულწრფელად როდის ტირიან ან იცინიან, მაგრამ ვინც დარდისგან გასიებული ცრემლებს ჩუმად ყლაპავს, გნამდეთ, მეგობრებო! ის მართლა ტირის“
- ◆ „ბევრი ვაკეთე და ვაშენე, მეყოფა, ანი სხვებმა აშენონ და აკეთონო, რომ იტყვი და ხელებს დაიბან იცოდე, იმ დღიდან ანგრევ, თუ რამე აგიშენებია.“
- ◆ „ოფლისა და სისხლის დაუღვრელად დამოუკიდებლობა არავის დაუმკვიდრებია.“
- ◆ „ჭკუა თავშია და არა ხანში.“
- ◆ „მე შენ გეტყვი, მდიდარი ენა არ გვაქვს, თუ სიტყვები გვაქვს საძებარი?! ეგ გვაქვს და ფასი არ ვიცით ამ საგანძურის. „ვეფხისტყაოსანში“ რაც სიტყვებია, არ გვყოფნის საწერად და სალაპარაკოდ?! რასაც ის არ ხმარობს, ჩვენ რატომ ვხმარობთ, თუკი იმ გენიოსს არ დაჭირვებია?!“
- ◆ „ვისაც ერთი ძირი ხე არ დოურგავს, ის ჩრდილში არ უნდა შეუშვა, სულ პაპანაქებაში უნდა არონიო.“
- ◆ „მგონია, ადამიანი იმაზე ადრეც კი, სანამ ანბანის სწავლას დაიწყებდეს, რალაცისთვის უკვე მოწოდებულია და მერე ოჯახი, სკოლა და ინსტიტუტი მასში მხოლოდ იმას ზრდიან, რისთვისაც ის გაჩნდა.“

ოტია
იოსელიანი

თანამედროვე არგონავტები

იასონისგან განსხვავებით ტიმ სევერინმა ოქროს სანძისი საქართველოდან გყრით წაიღო

**თანამედროვე არგონავტებმა
სტარტი 1984 წლის 3 მაისს
საბერძნეთის ქალაქ ვოლოსში –
ანტიკურ იოლკოსში აიღეს. სწორედ
აქედან დაიწყო თავის მოგზაურობა
იასონმა და მისმა მეგობრებმა.**

ჟურნალი „სამეგრელო“ იწყებს სერიულ გაშუქებას ერთი მეტად საინტერესო ისტორიული ფაქტისა, რასაც „ტიმ სევერინის“ საქართველოში მოგზაურობა ჰქვია, ეს იქნება ოქროს სანძისის მაკინაბალი არგონავტების ისტორიული ფაქტის გამყარება და ყველაზე მეტი, მისი ისტორიული ფასეულობის კიბა. ვისაუბრებთ 3300 წლის წინ შექმნილ თუ არა ოიკუმენის კოლხეთის სანაპიროსთან მიმდინათ. ამ და სხვა საინტერესო დეტალებს არგონავტებისა და „არგოს“ მოგზაურობის შესახებ მომდევნო ნომრებიდან შეიტყობთ.

„მე ვიპოვე ოქროს სანძისი, მაგრამ იასონისაგან განსხვავებით, იგი „არგოთი“ კი არა, გულით მიმაქვს. ჩემი „ოქროს სანძისი“ — ეს გახლავთ შეხვედრები თანამედროვე საქართველოს ადამიანებთან, შთამბეჭდავი და დაუვინყარი შეხვედრები“.

ეს კი საქართველოდან გამგზავრებისას ნათქვამი სიტყვებია. რაც კომენტარს, რა თქმა უნდა, არ საჭიროებს.

ინგლისელი მოგზაურის, მწერლისა და მეცნიერის ტიმ სევერინის სახელი საქვეყნოდ არის ცნობილი. 1984 წელს მან არგონავტთა მითიური მოგზაურობა გაიმეორა და ამით მისი რეალურობა, ისტორიულობა დაასაბუთა. ტიმ სევერინის „არგომ“ საბერძნეთის ქალაქ ვოლოსში — ანტიკურ იოლკოსში აიღო სტარტი და სამი თვის შემდეგ ღუზა ყყვიშში, გალაკტიონ ტაბიძის ეზოში

ჩაუშვა. ექსპედიციის ბოლო ეტაპზე „არგოს“ ერთ-ერთი მენიჩბე იყო მწერალი და ჟურნალისტი პაატა ნაცვლიშვილი. თავის წიგნში იგი საინტერესოდ მოგვითხრობს თანამედროვე არგონავტთა საქართველოში მოგზაურობის ამბებს.

1984 წლის 21 ნოემბერს დიდი ბრიტანეთის სამეფო გეოგრაფიული საზოგადოების წინაშე მოხსენებით წარსდგა ცნობილი ინგლისელი მოგზაური, მწერალი და მეცნიერი ტიმ სევერინი. მოხსენების თემა იყო „თანამედროვე არგონავტთა“ ლაშქრობა, რომელიც მიზნად ისახავდა იასონის მოგზაურობის მარშრუტის განმეორებას და არგონავტთა მითის რეალური ისტორიული ფესვების ძიებას. სევერინის გამოსვლამ დიდი ინტერესი გამოიწვია. მოხსენების შემდეგ მან ინტერვიუ მისცა ტელეკომპანია „ბი-ბი-სის“. ეს ინტერვიუ 1985 წლის 1 იანვარს საქართველოს

ტელევიზიითაც გადაიკა. ტიმ სევერინმა, სხვათა შორის, იმ შთაბეჭდილებებზეც ისაუბრა, რომლებიც მან საქართველოში მოგზაურობისას მიიღო.

საერთოდ, უკანასკნელ ათწლეულებში შესამჩნევად გაძლიერდა ინტერესი საბჭოთა საქართველოს, მისი კულტურისა და ისტორიის, მისი დღევანდელი მდგომარეობის მიმართ. მართალია, საქართველო მუდამ ინვევდა ინტერესს, მაგრამ თანამედროვე ეტაპზე ეს ინტერესი უფრო საყოველთაო, უფრო მრავალმხრივი, უფრო საგნობრივი და კონკრეტული გახდა. ცნობილი ქართველოლოგი ბერნარ უტიე ამბობს: „ძველი ქართული კულტურისა და მეცნიერების გარეშე ძნელი იქნებოდა ზოგადად მსოფლიო კულტურის ზუსტი შეფასება“. ამ ფონზე გულწრფელად უღერს ტიმ სევერინის მიერ არაერთგზის თქმული ჯენტლმენური სიტყვები: „მე საქართველოში ჩამოვედი, როგორც სტუდენტი, ჩამოვედი ქართული კულტურისა და ისტორიის შესასწავლად“. ამ ფონზე ბუნებრივია ისიც, რომ მეცნიერები და არა მარტო მეცნიერები, ცხოველი ინტერესით მოილტვიან საბჭოთა საქართველოსაკენ, უძველესი კოლხეთისა და იბერიისაკენ, ეცნობიან მის უაღრესად საინტერესო დღევანდელი მდგომარეობას, ისტორიას, ეთნოგრაფიას, კულტურას, საქართველოს ურთიერთობებს სხვა ქვეყნებთან, მოყოლებული ჯერ კიდევ ანტიკური საბერძნეთიდან. ერთგვარად ამ საყოველთაო ინტერესის დასტური და გამოვლინება იყო ტიმ სევერინის ექსპედიციაც, რომელმაც ცხადყო, რომ ბერძნებს ჯერ კიდევ მიკენურ ეპოქაში შეეძლოთ გასულიყვენ მათთვის ცნობილი სამყაროს გარეთ და კოლხეთის ნაპირებამდე მიეღწიათ დაახლოებით ძველი წელთაღრიცხვის მე-13 საუკუნეში, ესე იგი 3300 წლის წინათ. მეორე მხრივ, სევერინის ექსპედიციისათვის ნათელი გახდა, ის, რაც ჩვენთვის, ქართველებისათვის, აქამდე კარგად იყო ცნობილი: რომ არგონავტებს კოლხეთში უნდა დახვედროდა იმ დროისათვის ერთობ ძლიერი, მაღალგანვითარებული სახელმწიფო. ეს ფაქტი ტიმ სევერინისათვის პრინციპული მნიშვნელობისა გახლდათ საკუთარი მეცნიერული ჰიპოთეზის დასამტკიცებლად, რაც მან ხაზგასმით აღნიშნა საქართველოში მიმდინარე არქეოლოგიური კვლევა-ძიებასა და კულტურის ძეგლების გაცნობის შემდეგ.

ტიმ სევერინმა საქართველოში ყოფნის დროსაც და მერეც — ინგლისიდან გამოგზავნილ თავის წერილებში — არაერთხელ გამოხატა თავისი

ტიმ სევერინის მოგზაურობა საქართველოში

აღფრთოვანება საქართველოს ისტორიითა და დღევანდელი მდგომარეობით, ქართველი ხალხის სტუმართმოყვარეობით, კულტურის მაღალი დონით, არაერთხელ გამოხატა მადლობა იმ გულთბილი მიღებისათვის, რომელიც მას აღმოუჩინეს საქართველოში. მეორე მხრივ, ჩვენც დიდად მადლიერნი უნდა ვიყოთ ტიმ სევერინისა, რომელმაც ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირში, საბჭოთა საქართველოში ჩამოსვლამდე ასე ღრმად და საფუძვლიანად შეისწავლა ჩვენი სამშობლოს ისტორია, ეთნოგრაფია, არქეოლოგია თუ კულტურა; რომელიც, უკვე კოლხეთში ჩამოსვლის შემდეგ, გულმოდგინედ იკვლევდა მისთვის უცნობ და საინტერესო ყოველ ფაქტს; სავსებით სამართლიანად აღნიშნავდა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ნევრ-კორესპოდენტი, ქალბატონი მარიამ ლორთქიფანიძე, რომ ტიმ სევერინისა და ეგრეთ წოდებული „ახალი არგონავტების“ მოსვლას ჩვენს ქვეყანაში უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქართული კულტურისა და მისი ისტორიის ფართო პროპაგანდისათვის“.

ტიმ სევერინის ექსპედიცია საკმაოდ რთული ღონისძიება გახლდათ. გარკვეულ სირთულეებთან იყო დაკავშირებული ამ ექსპედიციის მასშინძლობაც. საგანგებოდ მინდა გამოვყო ამ საქმეში პროფესორ ოთარ ლორთქიფანიძის და ცნობილი საბჭოთა მოგზაურის იური სენკევიჩის როლი. თუ საქართველოს ტელე-რადიოკომიტეტმა — ექსპედიციის უშუალო მასშინძელმა საქართველოში — ღირსეულად გაართვა თავი ამ რთულ ამოცანას, ეს მათი დამსახურებაა, ეს დამსახურებაა აგრეთვე ყველა იმ ადამიანისა და ორგანიზაციისა, რომელმაც თავისი დიდი თუ პატარა წვლილი შეიტანა საერთო საქმეში.

აქვე გულწრფელი მაღლობის გრძნობით უნდა აღინიშნოს ის ღვანლი, რაც ამ ექსპედიციის ორგანიზაციას დასდეს ქართველმა მეცნიერებმა, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიამ აკადემიის პრეზიდენტის დიდი პატივისცემით ბატონ ვეგენი ხარაძის თავკაცობით.

ვეებერთელა შრომა გასწიეს თბილისის, აჭარის ფოთის, ქუთაისის, ვანის, სამტრედიის, მესტიის, აბაშის, ცხაკაიას, წყალტუბოს ადგილობრივმა ორგანოებმა და საზოგადოებრიობამ, რესპუბლიკურმა სამინისტროებმა და უწყებებმა.

ტიმ სევერინის ინტერნაციონალურ ექსპედიციას ყველგან ხვდებოდა ქართველი ხალხისათვის დამახასიათებელი ტრადიციული სტუმართმოყვარეობა, ჭეშმარიტი სულისკვეთება. მაგრამ მაინც, რაც უნდა დიდი ყოფილიყო ჩვენი მონდომება და ერთუზიანობა, არამცთუ თავს ვერ გავართმევდით ამოცანას, არამედ ეს ექსპედიცია ჩვენთან საერთოდ არ შედგებოდა, რომ არა რესპუბლიკის ხელმძღვანელობის, პირადად ედუარდ შევარდნაძის უშუალო მხარდაჭერა და თანადგომა. დიდი ღვანლი დასდო ამ საქმეს ჯუმბერ პატიაშვილმა. საქართველოს ტელევიზიას ექსპედიციის ორგანიზაციაში დიდად დაეხმარა რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე ოთარ ჩერქეზია. ეს მხარდაჭერა და თანადგომა გამოხატულებაა იმ დიდი ზრუნვისა, რასაც საქართველოს კომპარტია, საბჭოთა ხელისუფლება იჩენს ქართული ეროვნული მეცნიერებისა და კულტურის აყვავებისათვის. სხვათა შორის, ეს ზრუნვა ჩვენმა სტუმარმაც შენიშნა და ცოტა არ იყოს, კეთილშობილური შურითაც კი განიმსჭვალა ამის გამო. პროფესორ ოთარ ლორთქიფანიძესთან გამართულ ერთ-ერთ სატელევიზიო დიალოგში ტიმ სევერინმა საჯაროდ თქვა: „ყველგან, სადაც კი საშუალება მქონდა გავცნობოდი არქეოლოგიურ ძეგლებს, ძეგლებთან ერთად მე აღფრთოვანებაში მომიყვანა იმ ზრუნვამ, რომელსაც საქართველოს მთავრობა და ხელისუფლება იჩენს არქეოლოგიური

კვლევა-ძიების მიმართ. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს ის ფაქტიც, რომ საქართველოს არქეოლოგიური შესწავლით რესპუბლიკის მთავრობისა და ლიდერების დაინტერესება საშუალებას გაძლევთ თქვენ — ქართველ მეცნიერებს, შეინარჩუნოთ თქვენი არქეოლოგიური ძეგლები, თქვენი ისტორია. ეს კი ძალზე მნიშვნელოვანია. სახელმწიფოსაგან ასეთი მხარდაჭერა, რომელიც ბევრ ქვეყანას შეშურდებოდა, ბუნებრივია, დიდად განაპირობებს არქეოლოგიის მაღალ დონეს“.

რესპუბლიკის ტელევიზია, რადიო, ჩვენი პრესა სისტემატიურად აშუქებდა საქართველოს „თანამედროვე არგონავტთა“ მოგზაურობის ამბებს. გადაღებულია დიდძალი ვიდეო და კონომასალა, რომლის საფუძველზეც საქართველოს ტელევიზიამ ექვსი გადაცემისაგან შემდგარი ციკლი მოამზადა. საქართველოს სატელევიზიო ფილმების სტუდიამ გადაიღო დოკუმენტური ფილმი ამ ექსპედიციის საქართველოში მოგზაურობის შესახებ. ასეთივე გადაცემები და ფილმი მოამზადა ცენტრალურმა ტელევიზიამაც.

როგორც ცნობილია, ტიმ სევერინის ექსპედიცია არა მარტო თავისი მარშრუტით, თავისი შემადგენლობითაც ინტერნაციონალური გახლდათ: „არგოს“ ეკიპაჟში იყვნენ ინგლისელები, ირლანდიელები, კანადელები, ბერძნები, თურქები, საბჭოთა კავშირის ტერიტორიულ წყლებში შემოსვლის წინ ათი თურქი მენიჩზე სევერინს გამოეთხოვა და მათი ადგილი საქართველოს წარმომადგენლება დაიკავეს.

პაატა ნაცვლიშვილი

მოგახსენებთ, რომ მქონდა საშუალება, ვწვოდი ლონდონს, გავცნობოდი „ბი-ბი-სის“ მიერ გადაღებულ კინომასალას „არგოს“ მოგზაურობის შესახებ საქართველოში და შევხვედროდი ტიმ სევერინს. მას საქართველოს მიკრო-მუზეუმად გადაუქცევია თავისი სამუშაო რეზიდენცია. გავიცანი სევერინის ბევრი მეგობარი, რომლებიც უკვე „დაავადებულნი“ არიან ჩვენი ქვეყნის სიყვარულით, მისი ისტორიით. ისინი ისე ახსენებენ თბილისს, ქუთაისს, ფოთს, ვანს, მცხეთას, სამტრედიას, სვანეთს, გელათს, სვეტიცხოველს, დიდი გალაკტიონის სახელს, რომ გული სიხარულით აივსო, რამდენი მეგობარი, ჩვენი ისტორიითა და დღევანელობით დაინტერესებული და მისი პატივისცემელი რამდენი ადამიანი შესძინა ამ ექსპედიციამ საქართველოს!

ნუშზარ ფოფხაძე

გაბრიელა შამაღ ნოზაროვი

მამა გიორგი თევდორაშვილი

ბუნება სივრცეს სხივებით მერწავს

როცა კვირტები იწეებენ ფეთქვას, მაშინ სამთარი ველარ ამაუობს
სიცოცხლე სიკვდილს ტუჩებში ხეთქავს, ცელქი ნიაფი ლაღად ნავარდობს
ბუნება სივრცეს სხივებით მერწავს, მთვარე ღრუბლებთან მიჯნურს თამაშობს
მარტი თებერვლის დაცინვას ბედავს, ატმის უვაფილი ნაზად თამაღობს.

სევდა თვალეში სიეფარულს ბეჭდავს, გონება ფიქრთან მეღვრად კამათობს
სითბო სიცვიის ღირსებას თელავს, ბიჭი გოგონას გრმნობებს დარაჯობს
ვაზი ცრემლებით ნასანლარს კეებავს, ღვინო სიფსიზლეს ისეგ ღალატობს
ჯეჯილი სიოს დაკრულზე ცეკვავს, მერცხალი ნუშის ტოტზე ქანაობს.

ხასხასა მწვანე მიდამოს ღებავს, ზურმუხტის ფერი ევითელს გააქრობს
ეველა ქმნილებას ცხოვრება ნებავს, ღვთიური მადლი მეინვარს დაადნობს
მიწა ზეცაში მომავალს ხედავს, მუზა ზოეტებს აზრებს კარნახობს
სისხლი მარღებში ხილულად წვეთავს, დაღლილი გვამი გულთან ბასნობს.

ღრო არსებობას აწმუოში წელავს, კაცობრიობა ურცხვად ჯამბაზობს
მდაბალი მონა მომავალს გეგმას, ამაფი ხვალის ზღვაში ბანაობს
ღამე ვარსკვლავებს ჭმუნვაში ჭედავს, სიზმარი ტკივილს ოღნავ ჩანსშობს
მარხვა სხეულის სილაღეს წკეზლავს, მეტანიები ვნებებს ჩააქრობს.

შსაზუნა წვიმა ნაკვალევს რეცხავს, ჭექა-ქუხილი ცოდვილს დააფრთხობს
რუ კალაზოტებს რაკ-რაკით წმენდავს, ჩანჩქერი უკვდავ იმედს გვთავაზობს
სინათლე ბნელის ნატევიარს კემსავს, შვლის ნუკრი ტეეში სტუნვით ბალახობს
აღღგომა გრგვინვით საფლავებს ლეწავს, უფალი ბოროტს ზირქვე დაამხობს.

ჯიხაშქანიდან ნაბლანი „კუნტა ბედინერი“ ერთ-ერთი საუკეთესო ასეულთაგანია

სურათზე მარცხნიდან მარჯვნივ არიანიონა, ორესტი, შახუ და ბოჩია სიჭინავები. მეგრული ფოლკლორის განვითარებაში დიდი წვლილი მიუძღვის გამოჩენილ ლოტბარს ბატონ პოლიკარპე ხუბულავას. იგი დაიბადა და გაიზარდა სოფ. ჯიხაშქარში, მუშის ოჯახში.

1928 წელს სოფ. ჭაქვინჯში (გაყოფამდე ასე ერქვა) ჩამოყალიბდა "დამკვრელის" სახელობის სასოფლო სამეურნეო არტელი, რომელიც აერთიანებდა 70 კომლს. დაარსების დღიდან მას იონა კონიას ძე სიჭინავა ხელმძღვანელობდა. იონა სიჭინავა იყო განსაკუთრებული ნიჭით დაჯილდოებული პიროვნება. იმ დროის გლეხისათვის კარგად წერდა და მეტყველებდა რუსულად. იყო გამორჩეული მეჩონგურე, ამასთანავე წერდა ლექსებს, ქმნიდა სიმღერებს. თავის დროზე ჰყოლია მეჩონგურე ქალთა გუნდი. ოთხივე ძმა შესანიშნავად მღეროდა და უკრავდა ჩონგურზე

მამა - ერასტო მელიტონის ძე ხუბულავა რკინიგზის მუშა იყო. ხეთა-ზუგდიდის რკინიგზის მშენებლობაზე მსახურობდა. საგულისხმოა, რომ ის თვითნასწავლი მომღერალი იყო. მან ჩამოაყალიბა 45 კაციანი ხალხური სიმღერის გუნდი, სადაც მოსახლეობა დიდი მონდომებით ეწერებოდა. ისინი იკრიბებოდნენ სახლში და მეცადინეობდნენ. ჰქონდათ რეპეტიციები ზუგდიდის დადიანების სასახლის პირველ სართულზე. ბატონ პოლიკარპეს მამისგან გამოაჰყვა სიმღერის ნიჭი იხსენებს პოლიკარპე: „ცნობილი მომღერალი იოანე ჩომახია არჩევდა უნიკალური ხმებისა და ტემბრის ადამიანებს, და მე ყოველთვის მინდოდა მიმებაძა ამ ადამიანებისთვის“. ისინი კონცერტებს მართავდნენ ზუგდიდში. პატარა პოლიკარპე თითქმის ყოველ კონცერტს ესწრებოდა. მისი მუსიკალური ნიჭი აღმოუჩენია ჯიხაშქარის სკოლის დირექტორს შ. სიჭინავას და მის მეუღლეს ქ. ცხონდიას. მაშინ პ. ხუბულავა მეორე კლასში ყოფილა. იგი ოცნებობდა მომღერლობაზე და ოჯახური ტრადიციაც უწყობდა ხელს. 1931 წელს ზუგდიდში ჩამოსულა გრ. კოკელაძე და დასწრებია აქ გამართულ ფესტივალს. ამ ფესტივალზე უდიდესი წარმატება მოიპოვა ერასტო

ხუბულავას სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლმა. ერასტო ხუბულავას ავტორობით და შესრულებით ცნობილია მეგრული სიმღერა "კუნტა ბედინერა", რომელიც შეტანილია 100 უნიკალურ ქართულ სიმღერაში. არსებობს "კუნტა ბედინერას" მეორე ვარიანტი, რომელიც ძმებმა ბენდელიანებმა შექმნეს.

ბატონ პოლიკარპეს ოცნება აუხდა. ის უამრავი მეგრული სიმღერის ავტორია. თავად ქმნიდა მელოდიებს. კალისტრატე სამუშიასთან ერთად შექმნა სიმღერა მთვარეზე — "თუთა ახალი".

თუთა ახალ, ახალთ - ახალი,
ახალ თუთა გამახარი.
ცაში კარი სი გომინჯი
სი ჯვეში დო მა ახალი.
ახალ თუთა გამახარი,
საყოროფოთ სი გეგლერჩინ
მა ირ მორთას გუმაახალი.

პ. ხუბულავამ 1948 - 1950 წლებში სოფ. ჯიხაშქარში შექმნა ფოლკლორული ანსამბლი სადაც გაერთიანებული იყო სამოცდაათამდე წევრი, მათ შორის 18 მეჩონგურე. ცნობილი მომღერლები იყვნენ ძმები ბენდელიანები, შენგელიები, ზარანდიები და სხვები.

პ. ხუბულავა სამეგრელოს სხვადასხვა რაიონში მოღვაწეობდა. ცნობილია მის მიერ შესრულებული "არამი დო შაროქა", რომელიც პირველად შესრულდა ჯიხაშქარში, შემდეგ კი ზუგდიდში.

ცნობილმა მეჩონგურემ იოანე სიჭინავამ სიკვდილის წინ ბატონ პოლიკარპეს გადასცა სურათები და სიმღერების ალბომი. როგორც პ. ხუბულავა იხსენებს ი. სიჭინავას მისთვის უთხოვია გადაერჩინა მეგრული ფოლკლორი და ეს მის მიერ წამოწყებული საქმე გაეგრძელებინა.

პ. ხუბულავას ანსამბლმა ოდოიამ წარმატებით მოიარა მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანა.

პ. ხუბულავა იგონებს: „სოფ. ჯიხაშქარში ხდებოდა „ჯარალუა“ — თავშეყრა, სადაც იმართებოდა ცეკვები, დოლი, თუ ვინმე შეყვარებული იყო, აქ ხვდებოდნენ ერთმანეთს, მაჭანკლები თავიანთ საქმეს აკეთებდნენ და ყველაფერი ქორწილით მთავრდებოდა. ძირითადად იკრიბებოდნენ ჯიხასთან და ფალაზონთან. თამაშობდნენ ლელო ბურთს, ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ, დაუზოგავად თამაშობდნენ. ვინც ჭანისწყალს გასცდებოდა გამარჯვებულიც ის იყო. გასული საუკუნის 70-80-იან წწ. იმართებოდა ისინდი, დოლი, მოსახლეობა ზეიმობდა. სამწუხაროა რომ დღეს მივიწყეს ეს ტრადიცია.“

პ. ხუბულავა გულისტკივილით აღნიშნავს იმ ფაქტს, რომ საზოგადოება დაინტერესებულია მხოლოდ თანამედროვე მუსიკით და მეგრულ სიმღერებს მსმენელი არ ჰყავს. არადა მეგრული ფოლკლორი შეიძლება დაიკარგოს, მას მოვლა და გაფრთხილება სჭირდება.

ისტორიკოსოზიდან ლოტბაროზაჲდა ვლადიჲმერ (ლუდი) ბაბილუჲა

ვისაც ქართული სიმღერა უყვარს, მისთვის ვლადიმერ ბაბილუას სახელი და გვარი უცხო არ არის.

დაიბადა ჭალადიდში. სწავლობდა ფოთის გიმნაზიაში უმაღლესი ცოდნა ხარკოვში მიიღო. განათლებით ისტორიკოსი იყო. ბავშვობიდანვე აინტერესებდა სპორტი და სიმღერა. ოცი წლის ასაკიდან — 1917 წლიდან — მღეროდა ფოთში, ძუკუ ლოლუას გუნდში. მერე თბილისში გადმოვიდა საცხოვრებლად, აქ ასწავლიდა ისტორიას პარტსკოლაში. თან სიმღერას განაგრძობდა. საამისოდ ხელს უწყობს ხავერდოვანი ბარიტონი და ხალხური სიმღერების საფუძვლიანი ცოდნა.

ძუკუ ლოლუას სახელობის გუნდის სოლისტი იყო. ამ გუნდში ოცდაათი წელი დაჰყო; ხანგამოშვებით ხელმძღვანელის მოადგილეობასაც აკისრებდნენ. მოსკოვში გამართულ ქართული ხელოვნების პირველ დეკადაში მონაწილეობდა; აღსანიშნავია მისი მხურვალე მონაწილეობა საქართველოს სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლის აქტიური თანამშრომელი იყო. სამამულო ომის დროს სამხედრო-საშეფო კომისიას ხელმძღვანელობდა.

მრავალი სიმღერა იქნა ჩანერილი ფირზე მისი მონაწილეობით; მათ დღეს წარმატებით იყენებენ რადიოგადაცემებში.

1938-1952 წლებში რადიოკომიტეტის ხალხურ გუნდში მუშაობდა, ჯერ — ხელმძღვანელად, ხოლო შემდეგ სოლისტად. რადიოკომიტეტში დიდხანს მუშაობდა ხალხურ სიმღერათა გადაცემის მუსიკალურ რედაქტორად.

სამამულო ომის დროს მიავლინეს ახალქალაქის სამხედრო ნაწილებში სიმღერის მასწავლებლად და ლოტბარად, ნაყოფიერი მუშაობისათვის მიღებული აქვს სიგელი დივიზიის უფროსისგან.

1955-1957 წლებში თბილისის პლენანოვის სახელობის რკინიგზელთა კლუბის სამხატვრო ხელმძღვანელი იყო. აქ გაიმართა მისი დაბადებიდან სამოცი და მოღვაწეობის ორმოცი წლის იუბილე.

ხანგრძლივი და უანგარო მოღვაწეობისათვის 1962 წელს მიენიჭა საქართველოს ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის საპატიო წოდება.

პერსონალური პენსიონერი აქტიურად განაგრძობდა მუშაობას. ხელმძღვანელობდა საქართველოს არქივის კინო და ფოტო სამმართველოს განყოფილებას.

1967 წელს, დაბადებიდან 70 წლის თავზე ვლადიმერ (ლუდი) ილიას ძე ბაბილუა დაჯილდოვდა უზენაესი საბჭოს საპატიო სიგელით. სახელოვან თანაქალაქელს ფოთელებმა გულთბილი იუბილე გაუმართეს.

გიორგი სინსარულიძე

აუტი

2006 წლის მაისი. საღამოს ხუთი საათია. მე მძიმე ნაბიჯებით ავუყევი კიბეს. ჩემი მეგობრის ბებია გარდაიცვალა, მშვენიერი გარეგნობის ქალბატონი, არისტოკრატიის ერთ-ერთი უკანასკნელი მოჰიკანთაგანი.

კიბეზე უამრავი ადამიანი ადის და ჩამოდის. ჩემი მეგობარი საქართველოში ცნობილი ბიზნესმენია.

ყოველთვის მიკვირდა, მის ოჯახში, ამ მეცნიერების ტაძარში, აკადემიკოსების და პროფესორების გვერდით, ეს ვაჭრუკანა საიდან მოვიდა. ამას წინათაც ვეუბნებოდი ხუმრობით, — ეტყობა ვილაც შენი წინაპარი გილდიის ვაჭარი იყო-მეთქი.

როგორც იქნა მეხუთე სართულზე ავედი. დამწუხრებული შევედი სამძიმარზე. როცა ჩემს მეგობარს თვალი ვერ მოვკარი, იქვე შავი ყვავებივით ჩამომსხდარ ნათესავთაგან ერთ-ერთს ვკითხე: — კახა სად არის?

— ბოდის გიხდით, მაგრამ კახა ერთი-ორი საათი არ იქნება. ამ დროისათვის ბენდუქიძის აუზზე აქვს აბონემენტი და ვერ გააცდენდა. შევცბი, მაგრამ არ შევიმჩნიე და თვალებით ამდენ ყვავ-ყორნებში კახას დედას დავუწყე ძებნა.

როცა თვალი ვერ მოვკარი, ისევ იმ შავოსანს მოკრძალებით მივმართე: — ქალბატონი რუსუდანი სად ბრძანდება?

— ვიფიქრე, დედის გარდაცვალების გამო, ტირილისგან დაღლილი, ალბათ რომელიმე ოთახში რამოდენიმე წუთით გავიდა და ისვენებს — მეთქი. შენც არ მომიკვდე. ქალბატონი რუსუდანი თურმე სტილისტთან იყო წასული თმების დასაგარცხნად. მეორე დღეს დაკრძალვა იყო და ლამაზდებოდა.

მივხვდი, დედა-შვილს გარდაცვლილისთვის არ ეცალათ და ახლა კახას მამა მოვიძიე თვალებით. შავოსანი თავად მიმიხვდა ჩანაფიქრს და უკვე წრეზე წასულს შემომძახა:

ალბათ ბატონ შოთას ეძებთ.

— დიახ, ქალბატონო,

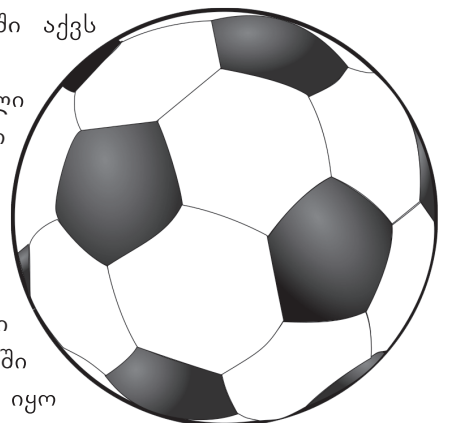
— ბოდიშს გიხდით, მაგრამ უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებლებთან ერთად მიტინგზე გახლავთ.

უცებ მივხვდი, რა დღეშიც ჩავვარდი. დავიბენი, აღარ ვიცოდი, ვისთვის მიმესამძიმრებინა. გულდანყვებილმა მეგობრის ბებუის ცხედართან მუხლზე დავიჩოქე, მერე გაციებულ ხელზე ვეამბორე და მონინებით ჩავჩურჩულე: — შე ჩემსავით ყველასაგან მიტოვებულ და მობეზრებულ. ვიზიარებ შენს გარდაცვალებას...

ერთმა შოსანმა მეორეს გადაულაპარაკა: — ეტყობა ტვინში აქვს გარეკილი.

მეორემ კი, უფრო თავის თავზე გაბრაზებულმა მიუგო: — გარეკილი და გიჟი ეგ არ არის, ჩვენა ვართ, ბუებივით რომ ჩამოვმსხდარვართ სკამებზე. მომსვლელთაგან კაციშვილი არ გვცნობს, ალბათ ფიქრობენ ოჯახის წევრებს ჰკიდიათ ფეხზე გარდაცვლილი და ესენი ვილას დაჰკარგვიანო.

— ვა, გივი ძია, პრივეტ, — ამ სიტყვებით ბურთი ჩემს დასანახად მუხლზე დაიდო, აქაოდა, ნახე, რამდენჯერ ავკენწლავო. უცებ ბურთი მუხლიდან ასხლტა, მის საყვარელ დიდ ბებიას, რომელსაც სიცოცხლეში ბიჭზე მზე და მთვარე ამოსდიოდა, პირდაპირ თავში მოხვდა და ის იყო

რიკოშეტით გვერდზე უნდა გადავარდნილიყო, რომ ბიჭმა მიუსწრო და ისევ მუხლი შეაშველა. სიტყვებით, — ვა, ბებო, ფეხბურთშიც რა მაგარი ყოფილხარ, ეს რა პასი ჩაანოდო.

უცებ ისე გავბრაზდი, შუაზე მინდოდა გამეხლიჩა ეს ნაძირალა, მაგრამ მის უდარდელ სახეს რომ შევხედე, რომელიც ბებიის „პასით“ მიყენებული სიამოვნებისგან უბრწყინავდა, ჩემთვის გიჟივით ჩავილაპარაკე, — ამ სანყალს, პასი მაინც ერგო შვილიშვილისგან წილად. მე შეიძლება ჩემმა შვილიშვილებმა პირდაპირ აუტყვი მომისროლონ — მეტეი და კიბეზე ისე დავეშვი, თითქოს უკვე აუტყვი ვიყავი გადასროლილი.

დროს რას უზამ, დროს

შუალამეა. ოთახებში დავბორიალებ. ვერა და ვერ ვიძინებ. ხან რას მივედ-მოვედები, ხან რას. მერე, რატომღაც, ფოტოების ალბომი მახსენდება... ვინცებ თვალიერებას. ვხვდები, რომ ამ ალბომივით გავცვდი და დავბერდი. ახალგაზრდობის დროინდელი სურათები ისე შემომცქერიან, თითქოს მსაყვედურობენ, სიბერეს არ მპატიობენ. ჩემდაუნებურად წამომცდა: — მე რა, ცოცხალი მაინც ვარ, იმათ რალა ჰქნან, მარტო მოგონებადღა რომ შემორჩენიან ალბომს.

— ამათ რალა ქნან? — ჩამესმა ყურში, თითქოს ფოტოებმა გამცეს პასუხი.

— ჩვენ იმდენი სიბრძნე აღმოგვაჩნდა, რომ ამ ამოებას, როგორც სცენას დიდი მსახიობები, დროზე გავცლოდით, ვიდრე შენსავით სტვენას დავგინწყებდნენ.

— მე ვინლა დამისტვენს. — ჩავილაპარაკე ნანყენმა.

— დრო, ჩემო კარგო, დრო, რომელსაც რა ხანია ჩამორჩი და ცხვრის ფარას მონყვეტილ, დაუძღურებული და დაბერებული ძალღივით ადევნებხარ მხოლოდ.

ამ სიტყვებით შეძრულმა ალბომი სასწრაფოდ დავხურე და კარადის უჯრაში ჩავუძახე. ის იყო, უნდა შევბრუნებულიყავი, რომ ხმა შემომესმა: — მე კი დამხურე და ზიზლით მომიშორე, მაგრამ დროს რას უზამ, დროს!

— თუ მართლა ჩამოვრჩი, დავენევი!

— დანევისა რა მოგახსენო, მაგრამ მეშინია, არ გაუხსნო, შე საცოდავო,

— კვლავ გაისმა საიდანლაც.

— გავუხსნებ კიდეც, თუ მოვინდომებ!

— ესე იგი მარტო იქნები.

— რატომ მარტო, ვისთანაც მინდა იმასთან!

კვლავ ვილაცის ხითხითი ჩამესმა:

— რა ხანია მარტო ხარ, მარტო!

— მარტო რატომ ვარ, შვილები და შვილიშვილები მახვევია,

მათით ვხარობ, ვლალობ. ესაა სიმარტოვე?

— სწორედაც რომ მარტო ხარ, მაგათაც აღარ აინტერესებ, უბრალოდ ეცოდები და ხანდახან მშიერ ძალღს ხორცისგან გალოკილ ძვალს რომ მიუგდებენ, ისე გადმოგიგდებენ ხოლმე ალერსს.

— მაშ, შენი თქმით, სულ აღარავის ვუნდივარ? აბა, ხან ტელეჟურნალისტები, ხან ჟურნალ-გაზეთების კორესპონდენტები რომ არ მასვენებენ და მოწინებით მთხოვენ ინტერვიუებს, ეს არაფერია?

— სწორედ მაგას არ გსაყვედურობ, შე გამოჩერჩეტებულო ბებერო? ველარ გაიგე, რომ ამათთვის მხოლოდ და მხოლოდ ძველი დროების გახსენება ხარ და სხვა არაფერი?! კაცს რომ მარტო იმისათვის იყენებენ, ვილაც ან რალაც გაიხსენონ, დამთავრდა მისი ცხოვრება.

— არა, არ მჯერა თქვენი, უბრალოდ გშურთ, ცოცხალი რომ ვარ, თქვენ კი, სამწუხაროდ, გარდაიცვალეთ.

— გარდაცვლილი შენა ხარ თვითონ და ვერ ხვდები, გარდაცვალება ის არის, როცა სადღაც ხარ, მაგრამ იქ არავის სჭირდები. ჩვენ კი, ჩვენს სამარადისო მკურნალთან, დედამინასთან გავმინიერდით, სული კი უფალს მივუძღვენი ზეცაში. აი, ნამდვილი ნეტარება და ადამიანის სრულყოფა. მანდ, თქვენთან ყოფნა კი სრული ილუზიაა.

ამ სიყვებით აფორიაქებულმა ფანჯარაში გავიხედე. თავზე დამთენებოდა. აი, მაშინ კი გამარჯვებულმა წამოვიძახე:

— მარტო ამისთვის ღირდა სიცოცხლე, მარტო ამისთვის!

შემდეგ აივანზე გავვარდი და მთელი ძალით გავყვიროდი:

— მარტო ამ ერთი მზის სხივისთვის ღირს სიცოცხლე, ხალხო, მარტო ამისთვის!!!

დაბრუნება უბედური საუბრის

1918 წლის 26 მაისს ქართველმა ხალხმა დამოუკიდებლობა იზიარა, საქართველო ახალ ცხოვრებას იწყებდა. თუმცა ხანმოკლე ალონდამ მისი დამოუკიდებლობა.

1921 წელს რუსეთის მიერ ანექსიის შედეგად ექვთიმე თაყაიშვილმა საქართველოს მთავრობასთან ერთად დატოვა სამშობლო და განძს მეთვალყურედ გაჰყვა ემიგრაციაში. გახიზნულმა მთავრობამ თან წაიღო საქართველოს განძი, რომელშიც შედიოდა საქართველოს მუზეუმების დაცული ძვირფასეულობა: ოქრო-ვერცხლის ხატიები და თვალ-მარბალით მოჭრილი სხვა საგანგებო, ძვირფასი ხელნაწერები, ზუზდიდის დადიანისაული სასახლის განძეულობა, გელათის, მარტვილისა და სხვა-დასხვა მონასტრებიდან წამოღებული ნივთები. მიუხედავად იმისა, რომ განძის მისაპურად საქართველოს მთავრობა ითვლებოდა, ფაქტობრივად განძს ექვთიმე თაყაიშვილი მიუტოვებდა. განძი სულ 39 ყუთი იყო, ექვთიმეს იგი მარსელის განძში ჰქონდა შენახული. განუზომელია ექვთიმე თაყაიშვილის ღვაწლი ქარველი ერის საგანგებო გადაწყვეტის საქმეში. მიუხედავად დიდი გაჭირვებისა, ექვთიმე თაყაიშვილმა საქართველოს დაუბრუნა ეროვნული საუნჯე.

ჟურნალი „სამეგრელო“ პერიოდულად გიამგობთ ექვთიმე თაყაიშვილის მიერ დაბრუნებული საგანგებო შენახვა.

თამარის ჯვარი

X-XIII საუკუნეები ერთიანი ფეოდალური საქართველოს ოქროს ხანად ითვლებოდა. სწორედ ამ პერიოდში შეიქმნა დღეს უკვე ხელოვნების ნიმუში, თამარ მეფის გულსაკიდი ჯვარი, რომლებსაც აღფრთოვანებაში მოჰყავს მნახველი. თამარ მეფის გულსაკიდი ჯვარი ხობის მონასტერში ინახებოდა. ბაჯალლო ოქროს ჯვარი შედგება ოთხი თლილი ზურმუხტისაგან, რომელთა კიდეებზე და ცენტრში ხუთი მსხვილი ლალია ჩასმული;

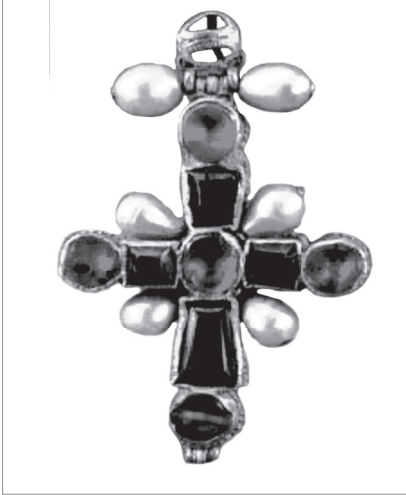
ჯვრის მკლავებს შორის მარგალიტებია დამაგრებული. ჯვრის ზურგზე მოთავსებულია ასომთავრული წარწერა: „ძელო ჭემმარიტო, ძალო ჯუარისაო, შენითა წინწარძლომითა ყოვლა-დე შემნე და მფარველ ექმენ მეფესა და დედოფალსა თამარს“. აგრეთვე შემორჩენილია ჯვრის სასვენებელი ოქროს ორკარედიანი კიდობანი, რომელიც ძვირფასი ქვებითაა შემკული. კიდობანი თამარ მეფის ბრძნებით დაუმზადებიათ.

წამებით გარდაიცვალა, მაგრამ ერთი წუთითაც არ შეუწყვეტია ლოცვა და უფლისადმი ვედრება. საქართველოში, როგორც ჩანს, ადრეული ხანიდანვე წმ. მამა ერთ-ერთი გამოჩენილი წმინდანი იყო. საქართველოს ხელოვნების მუზეუმში ინახება გელათიდან წამოღებული ვერცხლის დისკო, რომელზეც გამოსახულია ლომზე მჯდარი წმ. მამა. წმინდანს მარჯვენა ხელში ჯვარი უჭირავს, როგორც სიმბოლო მონამეობისა, მარცხენა კი ზევით აქვს აწეული. წმინდანის ფიგურა შესრულებულია მაღალ რელიეფში. დისკო X-XI სს.

წმ. მამა

წმ.მამა — კესარიელი წმინდანი, აწამეს 275 წელს. იგი ღვთისმოსიშ, ღარიბ ოჯახში დაიბადა. ჭაბუკი იყო ბუნების წიაღში გაზრდილი, ირმების მიერ გამოკვებილი, მხეცების მეგობარი მწყემსი. ქრისტიანობის აღიარების გამო მხეცებს მიუგდეს საჯიჯგნად, მაგრამ მხეცები მას არ მიეკარნენ, არ მიეკარა ლომიც კი. ამის შემდეგ ჭაბუკს ლახვარით მიაყენეს სასიკვდილო ჭრილობა, იგი

საკანძერი

განეკუთვნება და რელიგიური პლასტიკის საუკეთესო ნიმუშია. ნმ. მამას კიდევ ერთი საუკეთესო გამოსახულება შემორჩენილია XII-XIII სს. ხელნაწერში, რომელიც ნმ. გრიგოლ ღვთისმეტყველის ნაწარმოებთა კრებულს წარმოადგენს. მინიატურა მოთავსებულია ეფრემ მცირის მიერ თარგმნილ გრიგოლ ღვთისმეტყველის „ახალ-კვირიაკისათვის და არისა და ენკენისათვის“ სიტყვის წინ. 406 გვერდზე გამოსახულია ლომზე მჯდარი ნმ. მამა; მინიატურაში ხაზგასმულია გაზაფხულის მოსვლა. გრიგოლ ღვთისმეტყველის სიტყვის ბოლო ნაწილი შეიცავს მითითებას ნმ. მამას ცხოვრებაზე.

ვახტანგ VI, სამართლის ნიგნი, XVIII საუკუნე

ჩვენი საეკლესიო სამართლის გასათვალისწინებლად დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ქართულ საეკლესიო კრებას, რომელზეც გამოჰქონდათ დადგენილებანი. ყველა კრების დადგენილება დღემდე არ შემონახულა, მაგრამ დღესდღეობით არსებობს ორი დოკუმენტი: რუის-ურბნისის კრების ძეგლისწერა და საკათალიკოსო კანონები, XVI საუკუნეში იმერეთის საეკლესიო კრებაზე მიღებული.

საეკლესიო სამართლის იურისდიქციას ექვემდებარებოდნენ ჩვენში არა მარტო სასულიერო-საეკლესიო საქმეები და

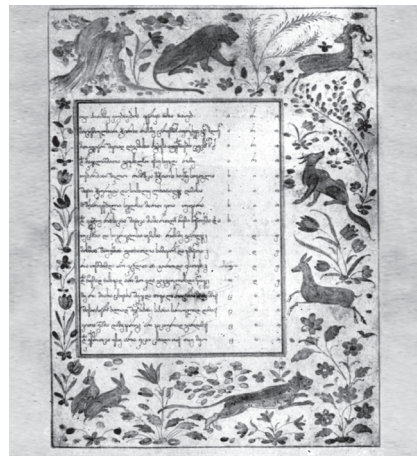

პირები, არამედ სისხლის სამართლის დანაშაულებები. სამოქალაქო კანონმდებლობის ჩამოყალიბების სურათს იძლევა დოკუმენტები, საისტორიო საბუთები, მეფეთა თუ დიდებულთა, სასულიერო თუ კერძო პირთა მიერ გაცემული წყალობის, ნასყიდობის, შეწირულობის, ორი მხარის უფლება-მოვალეობის ამსახველი სიგელ-გუჯრები.

მოგვიანებით XVIII საუკუნეში საეკლესიო-სამოქალაქო კანონმდებლობის აქტები დაამუშავა, კანონმდებლობის სახე მისცა და ერთ კრებულად წარმოადგინა ვახტანგ VI -მ თავის „სამართლის ნიგნი“.

ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერი

„ვეფხისტყაოსნის“ ხელნაწერთა შორის განსაკუთრებუ-

ლი ადგილი უჭირავს ლიტერატორისა და კალიგრაფის, მდივან ბეგთაბეგ თანიაშვილის მიერ შესრულებულ ხელნაწერს. თანიაშვილი მეფე გიორგი XI-ის კარზე მოღვაწეობდა, სწორედ მან დაუკვეთა 1680 წელს „ვეფხისტყაოსნის“ გადანერა. ნიგნს ერთვის ბეგთაბეგის ანდერძი: „წარიგო მრავალი წარსაგებელი, ვითარცა საცნაურ ჰყოფენ თუაღნი მხიარულთანი ელოვანებასა ამის ნიგნისასა და ენება, რათამცა ფრიად კეთილშეგნიერ ყოფილიყო, რომელ არსცა ფრიად კეთილ

და შუენიერი, თუნიერ ხოლო ნაწერისაგან კიდევ“. ნიგნი მდიდრულადაა მორთული, ყოველი გვერდი სწორკუთხა ჩარჩოშია ჩასმული, ჩარჩოს გარეთ ორნამენტებით დაფარული არშიებია, სადაც გამოსახულია ფოთლები, ყვავილები, ფრინველები და ცხოველები.

საეკლესიო მინიატურა

საქართველოში არსებობს მრავალი ილუსტრაციით და ორნამენტული მოტივებით შემკული ხელნაწერები. გულანი საეკლესიო საკითხავებისა და ლოცვების კრებულია, ისინი ნუსხური ასოებით დაწერილი უზარმაზარი ფოლიანტებია. ჟამნ-გულანი ორიგინალური კრებულია და მხოლოდ საქართველოს მართლმადიდებლურ ეკლესიას აქვს. ამ ტიპის ხელნაწერებიდან ერთ-ერთი გამორჩეულია ყანჩაეთის ჟამნ-გულანი, იგი გადანერვილია 1674 წელს ონოფრე მთიულის მიერ ურბნისის ეპისკოპოსის ევდემონ რატიშვილის ბრძანებით. ხელნაწერი ჩასმულია ტყავის ყდაში, მასში 60 მინიატურაა, მათგან ბევრი დაკარგულია.

ცალკე გამოსახულია დამკვეთი ევდემონ რატიშვილი. საინტერესოა, იკონოგრაფიული თვალსაზრისით, ილუსტრაციების ციკლი სამყაროსა და ადამიანის შექმნის თემაზე.

დავით კიკოლაშვილი

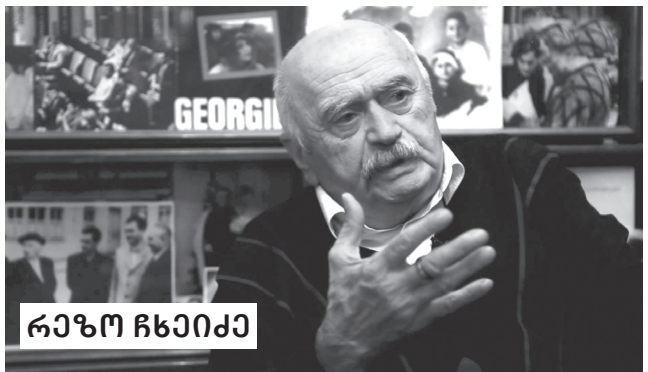

კადრებად გადაუღილი ომის ქრონიკა

რ. ჩხეიძის რეჟისორობით გადაღებული ქართული მხატვრული ფილმი „ჯარისკაცის მამა“ — ეს არის სურათი, რომელიც მეორე მსოფლიო ომის ქრონიკას ასახავს. ამიტომ, სწორედ მაისის თვეში გადაწყვეტილი მოგვიმზადებინა მასალა ამ ფილმის და მისი რეჟისორის შესახებ, საიდანაც ვფიქრობთ ბევრ საინტერესო ფაქტს შევიტყუოთ, თუ როგორ მიმდინარეობდა გადაღების პროცესი და როგორ შეარჩიეს რეჟისორის მსახიობი სერგო ზაქარიაძე.

„ბატონ სერგოს არ შეეძლო როლის „თამაში“. ის მთელი არსებით განიცდიდა თავისი გმირის სიხარულსა და მწუხარებას და ამის გამო უდიდეს სტრესს იღებდა. ასე მოხდა „ჯარისკაცის მამის“ გადაღების დროსაც. მრავალჯერ ნახვის შემდეგაც კი შეუძლებელია ფილმის ბოლოს მამისა და მომაკვდავი შვილის შეხვედრის სცენის უცრემლოდ ყურება. ისენებს სურათის რეჟისორი რეზო ჩხეიძე.

რეჟისორმა სერგო ზაქარიაძეს საგრიმიროში მიაკითხა და ფილმში გადაღება შესთავაზა. ზაქარიაძემ შინაარსის მოყოლა მოსთხოვა. მანაც დაინწყო. როდესაც ხსენებულ სცენას მიადგა, მსახიობმა გრიმის გაკეთებას თავი მიანება და დაძაბულმა იკითხა: - მერე, მერე? - ბოლოს კი ცრემლით სავსე დიდრონი თვალებით მიუბრუნდა და ჰკითხა, - როგორ, კაცო, რას ამბობ, მოკვდა?!

იმ წუთში სერგო ზაქარიაძემ რეალურად გადაიტანა შვილის სიკვდილი, - იგონებს რეჟისორი. რეზო ჩხეიძე იმ სცენის გადაღებასაც იხსენებს, სადაც გოდერძი მახარაშვილი შვილის პოვნის იმედით ტანკების კოლონას აედევნება. მსახიობი იმდენად იყო ატანილი მონატრებულ „შვილთან“ შეხვედრის სურვილით, რომ ლამის ქვეშ უვარდებოდა უზარმაზარ საბრძოლო მანქანებს. რამდენჯერმე გადაღებაც შეწყდა, რადგან შეშინებულმა სამხედროებმა შეაჩერეს ტანკები, რომ მსახიობი არ გაესრისათ.

ვისაც ფილმი უნახავს, არასოდეს დაავიწყდება ის მამაპაპური ალიყური, რითაც რიგითი გიორგი მახარაშვილი უმასპინძლდება რუს ჯარისკაცს, მის დასაცავად გამოვარდნილ ოფიცერს კი საყელოთი დაითრევს და გინებასაც მიაყოლებს, რადგანაც მათ ბრძოლის ველად ქცეულ გერმანულ

ქალაქში ვიდაცის მადლიანი ხელით გაშენებული ვაზი გაანადგურეს.

ფილმი 1964 წელს, 51 წლის წინ გადაიღეს, ხოლო ამბავი რომელიც დიდ სამამულო ომის ქრონიკას ასახავს 70 წლის წინანდელია. 1945 წელს მსოფლიომ ფაშიზმზე გამარჯვება იზეიმა.

მილიონობით დაღუპული ადამიანი, დანგრეული და მიწასთან გასწორებული ქალაქები და სოფლები. მსოფლიომ მაშინ დიდი მსხვერპლი გაიღო. საქართველოდან ომში წასული 700 000 ჯარისკაცი და 400 000-მდე დაღუპული ჯარისკაცი.

ყოველწლიურად ომის ვეტერანები სულ უფრო

ცოტანი რჩებიან და ძალიან ცოტაა იმ ადამიანთა რიცხვიც, ვინც მათ ამ გამარჯვებას ულოცავს.

რატომ გაუფერულდა 9 მაისი საქართველოში, ვისი სურვილით ჩავაბარეთ კომუნიზმისა თუ საბჭოთა კავშირის ისტორიას მეორე მსოფლიო ომი და რატომ არის საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის კალენდარში შეტანილი 9 მაისი? ჟურნალი „სამეგრელო“ „ჯარისკაცის მამისა“ და „ღიმილის ბიჭების“ რეჟისორს, რეზო ჩხეიძეს ესაუბრა:

- ჩემთვის გაუგებარი მიზეზების გამო, არ მესმის რატომ გავრცელდა შეხედულება საქართველოში, რომ 9 მაისის აღნიშვნა არ გვინდა, როდესაც მთელი მსოფლიო ფაშიზმზე გამარჯვებას აღნიშნავს, და რომ ეს ჩვენი ომი არ იყო. მე შევეცდები, ჩემი დამოკიდებულება მოგახსენოთ ამის შესახებ. მე მგონია, რომ მონაწილეობა მსოფლიო ომში, როდესაც ერთ მხარეს იდგა ფაშიზმი, რუმინეთისა და იტალიის არმიები ამ შავბნელი ძალის დამარცხება, რომელსაც მსოფლიოში უდიდესი უბედურება მოჰქონდა, სხვისი ომი არ ყოფილა. ეს არ ყოფილა რომელიმე ქვეყნის ლოკალური ომი, და ამ ომში თურმე, საქართველოც მონაწილეობდა და თითქოს საქართველოს ამ ომში მონაწილეობა ფიქტიური იყო.

როდესაც ბერკლის უნივერსიტეტში აჩვენეს „ჯარისკაცის მამა“, ერთი ახალგაზრდა ყმანვილი ადგა და შემეკითხა, მე, როგორც ვიცი, ხართ ქართველი, საქართველო პატარა ქვეყანაა და თქვენი ფილმის მიხედვით გამოდის, რომ ქართველმა ხალხმა ამ ომში დიდი მინაწილეობა

მიიღო. მე მაინტერესებს, ქართველი რეჟისორი, რატომ დაინტერესდით ამ ომით?

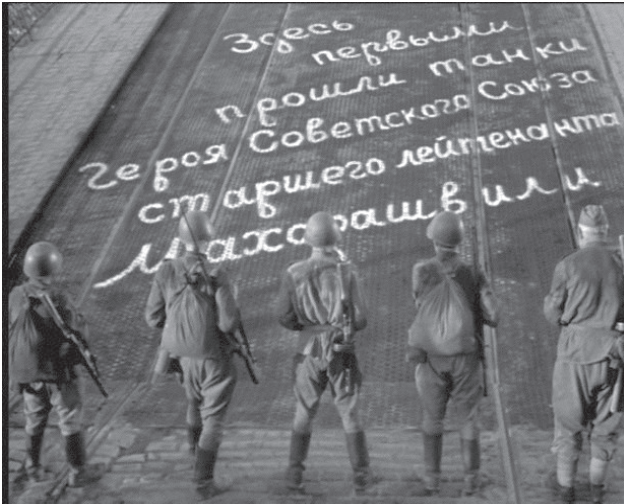
მე მას ვუპასუხე - რამდენი მოქალაქე და მეომარი დაკარგა მეორე მსოფლიო ომში ამერიკამ? - მან სიამაყით განმიცხადა - ჩვენ 300 000 მეზრდოლი დავკარგეთ. მაშინ მე ვუთხარი - თქვენ მსოფლიოს უზარმაზარი ქვეყნის წარმომადგენელი ხართ, გეოგრაფიული სიდიდით, არმიით და ფლოტით, ჩემი სამშობლო სულ ერთი ციციქნაა, მსოფლიო რუქაზე ძლივს ჩანს და ჩემმა სამშობლომ 400 000-მდე მეზრდოლი დაკარგა ამ ომში, მაშინ როცა საქართველოს

მოსახლეობა 4 მილიონს აღწევდა. ჩემს პასუხს მთელი აუდიტორია ტაშით შეხვდა.

ფაშიზმი უდიდესი ძალა იყო, შავბნელი, მაგრამ უდიდესი. ვიდრე ისინი საბჭოთა კავშირში შემოიჭრებოდნენ, ევროპა დაიპყრეს. გერმანიამ საფრანგეთი, ეს უდიდესი ქვეყანა 39 დღეში, პოლანდია 5 დღეში, ბელგია 18 დღეში, პოლონეთი 27 დღეში, დანია 24 დღეში, იუგოსლავია 12 დღეში, საბერძნეთი 21 დღეში დაიპყრო. შეიძლება ჩემი მხრიდან თავხედობაც იყოს, მაგრამ ეს ციფრი სამარცხვინოა. საბჭოთა კავშირს გერმანია 5 წელი ებრძოდა და ბოლოს თვითონ დამარცხდა. ეს არ

მსახიობი იმდენად იყო ატანილი მონატრებულ „შვილთან“ შეხვედრის სურვილით, რომ ლამის ქვეშ უპარდებოდა უზარმაზარ საბრძოლო მანქანებს. რამდენჯერმე გადაღებაც შეწყდა, რადგან შეშინებულმა სამხედროებმა შეაჩერეს ტანკები, რომ მსახიობი არ გაეხრისათ.

იყო ცხენების და კავალერისტების ბრძოლა, ეს იყო მოტომექანიზირებული ძალების შეტევები, რომლებსაც უკან ფეხოსანთა არმია მიჰყვებოდა, ავიაციის დიდი შენაერთებით. საბჭოთა კავშირში დიდი მობილიზაცია გამოცხადდა, ეს საქართველოსაც შეეხო. 400 000-მდე მებრძოლი დაკარგა საქართველომ მსოფლიო ომში და არა საბჭოთა კავშირის ომში.

საქართველოს მოსვენებული ცხოვრება არასდროს ჰქონია, ცალ ხელში ხმალი ეჭირა, მეორეში გუთანა და ცელი. არაბთა ლაშქრობა საქართველოში, ვახტანგ გორგასალის დაუსრულებელი ბრძოლები დამოუკიდებლობისთვის, მურვან-ყრუს და ბუღა - თურქის ლაშქრობები, დავით აღმაშენებლის დიდგორის ომი, ბასიანის ომი, მონღოლთა შემოსევები, ჯალალედინის შემოსევა და თბილისის აოხრება, თემურ-ლენგის ლაშქრობა, მარტყოფისა და მარაბდის ბრძოლები, აპინძისა და კრწანისის ომები, როდის იყო ქართველი კაცი მოსვენებული? როდის ქმნიდა „ვეფხისტყაოსანს“, „ხახულის ხატს“, ქართულ ანბანს, როდის ქმნიდნენ ბეჟა და ბეშქენ ოპიზრები თავის ხელოვნებას? ქართველი კაცი, რომელიც გუთნისა და ვენახის მოყვარული იყო, მუდმივ ომებში იყო. მან შესანიშნავად იცოდა საკუთარი ოჯახის და კერის დაცვის ფასი და საკუთარი სიცოცხლეც ისევე ჩადო მეორე მსოფლიო ომში.

დავუშვით თუ არა შეცდომა, როდესაც საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ, 9 მაისის გამარჯვებაც კომუნიზმის და საბჭოთა კავშირის ისტორიას ჩავაბარეთ?

- რა თქმა უნდა. საუბარი იყო საქართველოს სრულ დამოუკიდებლობაზე და ისე მოვიქცით, თითქოს ჩვენ, მეორე მსოფლიო ომში მონაწილეობა არ მიგვიღია და 400 000 ადამიანის სიცოცხლეც არ შეგვინირავს. თუმცა, ეს არ ყოფილა გერმანია - საბჭოთა კავშირის ომი, ეს მეორე მსოფლიო ომი იყო, რომელიც ფაშიზმისა და არაკაცური იდეოლოგიის წინააღმდეგ იყო მიმართული. ეს შეხედულება

ჩამოყალიბდა ქართველ ხალხში, პროპაგანდა გაენია პრესისა და ტელევიზიის საშუალებით.

ნუ ვიტყვით „ქართველებო, ამაზე უარს. მე საქართველოს სახელმწიფო მოღვაწეებსაც მინდა მივმართო, ნუ ვიტყვით იმ ომზე უარს, სადაც 400 000 ქართველის სიცოცხლეა ჩადებული და რომელსაც მთელი მსოფლიო აღნიშნავს და პატივს მიაგებს. ქართველმა კაცმა, მელიტონ ქანთარიამ გამარჯვების დროშა რაიხსტაგის თავზე აღმართა.

მე ტყუილად არ დამიდგამს არც „ჯარისკაცის მამა“ და არც „ლიმილის ბიჭები“. ეს რეალობა იყო, ქართველები ამ ომში ტირილით, მაგრამ სიცილითაც მიდიოდნენ. მე მახსოვს, როგორ დაილუპუნენ ჩემი მეგობრები ამ ომში. ლევან ჩხიკვაძე, ჩემი უახლოესი მეგობარი, რომელიც ჩემზე უფროსი იყო და ჯარში გაინვიეს. მან მონაწილეობა მიიღო კურსკის ბრძოლებში, იმ ბრძოლებში 6000 ტანკი მონაწილეობდა და ერთ-ერთში ლევან ჩხიკვაძე იჯდა. ტანკს ცეცხლი მოეკიდა და ვერ მოასწრო ამოსვლა. მე არ მინდა მისი ხსოვნა შევეურაცხყო და ვუთხრა, რომ შენ ტყუილად დადე შენი სიცოცხლე იმ ომში, რომელმაც საქართველოს არაფერი მოუტანა.

ამ ომში გამარჯვება სტალინმა მოიპოვა, რომლის დამსახურებაც ასევე კომუნიზმის ისტორიას ჩავაბარეთ.

- ძალიან საინტერესო იქნება, თუ სტალინის ფიგურას შევისწავლით ისე, როგორიც სინამდვილეში იყო. იმ არეულ ეპოქაში, რომლის დამკვიდრებაში

ლენინთან ერთად თვითონაც მონაწილეობდა, ის ქრისტიანობის დამკვიდრებისთვის მებრძოლი იყო. მან კარგად იცოდა, რას ნიშნავდა ქართველისთვის ქრისტიანობა, ძალიან მორწმუნე და საქართველოს ბედზე დაფიქრებული ადამიანი იყო. ვიცი, შემედავებიან და მეტყვია რა მოუტანა მან საქართველოსო? არის ამაში პრინციპიალური შეხედულების საკითხი. მაგრამ, მე ვიტყვოდი, რომ ის თავის სიკეთეზე კი არ ზრუნავდა, არამედ საკუთარი შეხედულებების გამო ეწამა და მარტოღმარტო დაილუპა და დარჩა ისტორიაში აღარც იქით, აღარც

კიდევაც დაიზრდება

აქეთ. მიმაჩნია, რომ ისტორიაში მისი სახელი და მოღვაწეობა, დღემდე სწორად არ შეფასებულა.

ძალიან მინდა, ჩემი შემდგომი ნამუშევარი მიეძღვნას ისეთ დიდ ქართველს, როგორც ექვთიმე თაყაიშვილი იყო. ასეთი პატრიოტი ძნელად თუ მოიძებნება, მისი ცხოვრება წმინდანის ცხოვრებაა. ის შიშველ-ტიტველი და მშვიერი დადიოდა საფრანგეთში, მეუღლეს სილარიბეში გარდაეცვალა, მაგრამ ქართული საგანძურისთვის არაფერი დაუკლია, რომელიც მან 1921 წელს საქართველოდან წამოიღო.

კაცი შიმშილით კვდებოდა და საფრანგეთში მცხოვრები ქართველ თავადთა წაღებული საოჯახო რელიკვიებიც კი უკან დააბრუნა. როგორ მიიღეს საქართველოში ეს ადამიანი, როგორ უკრძალავდა მთავრობა და ორგანოები, რომ მის დასაფლავებას ვინმე დასწრებოდა. დიდი ქართველი პატრიოტის ბედი, მინდა ჩემს ფილმად გადავაქციო და ამაზე დიდი ხანია ნაფიქრი მაქვს, ჩემი მეგობრები თბილისში სცენარზე მუშაობენ. მინდა ქართულ საზოგადოებას მივმართო, რომ ნუ აყვებიან ჭორებს, რომელიც დროდადრო ჩვენ პრესაში იბეჭდება.

მეორე მსოფლიო ომზე ვსაუბრობთ და არ შეიძლება თქვენს ფილმებს „ჯარისკაცის მამას“, რომელიც მეორე მსოფლიო ომის სიმბოლოდ იქცა და „ლიმილის ბიჭებს“ არ შევეხოთ.

-მინდა გავისხენო ქართული კინოს წინამძღოლი, ვასილ ამაშუკელი, რომელმაც პირველად ფირზე აღბეჭდა უამრავი სიუჟეტი, მათ შორის აკაკის მოგზაურობა რაჭა-ლეჩხუმში, ამის შემდეგ განვითარდა ქართული კინემატოგრაფია. ნუნუნავა, შენგელაია, ჭიაურელი, კალატოზიშვილი, რონდელი, დოლიძე, ესაკია. მათ შექმნეს ქართული კინემატოგრაფიის საფუძველი. როდესაც თენგიზ აბულაძე და მე თბილისში ჩამოვედით, როგორც კონორეჟისორები კონოსტუდია „ქართულ ფილმში“. ბევრი იყო, ვინც განათლება მოსკოვში მიიღო, ჩვენ პირველი ნაბიჯები გადავდგით და „მაგდანის ლურჯა“ გადავიღეთ. 50-იან წლებში განხორციელებული გარკვეული ცვლილებების შემდეგ, როდესაც ისე თითქოს ვეღარ გზღუდავდნენ, შევქელით ქართველი კაცის სულიერება გამოგვეტანა. ასეთმა გზებმა მიგვიყვანა „ჯარისკაცის მამამდე“.

სერგო ზაქარიაძის „ჯარისკაცის მამის“ როლის შესრულებისთვის გურჯაანში კაბლი დაუდგეს

ყოველი სურათის ფასი არის იმაში, თუ როგორ განზოგადდება ესა თუ ის ფილმი, რა იდეურ მიზანდასახულებას და ერის სულიერ გამოხატულებას მიიტანს ის მაყურებლამდე. ასეთი არის ქართველი მევენახის, გიორგი მახარაშვილის სახე, რომელიც სერგო ზაქარიაძის ხელში გადაიქცა არა მარტო მებრძოლად, არამედ ფილოსოფიურ ნატურად. შეხედეთ, როგორ ესაუბრება ის უფროს სერჟანტს - შენ მე ნუ მასწავლი ომს - „მოი დედ ვაევალ, ეგო დედ ვაევალ, ეგო დედ ვაევალ ტოჟე“ - ქართველ კაცს ნუ მასწავლი ომსო. ცალკე თემაა, როგორ მოხვდა ის ეკრანზე და რა გზები გაიარა ამ ფილმმა. სამხედრო გენერალ ევტიშევის დამსახურებაა, რომელიც საბჭოთა არმიის სამხედრო პოლიტიკურ სამმართველოს ხელმძღვანელობდა, ამ ფილმის ეკრანზე გამოჩენა. მის გარდა დარბაზში, ფილმის სანახავად, კიდევ 40-მდე გენერალი იჯდა, რომლებიც ტაშით შეხვდნენ ფილმს. შემდეგ ნახა სამხედრო მინისტრმა, შემდეგ ბრეჟნევმა. მათ გაუგეს მამას, რომელიც ამ შემთხვევაში ამ იდეის პატრონია. ადამიანია, რომელიც თავის სამშობლოს და ერის სახელით ამბობს, რომ ის ჰუმანიზმის მომხრეა.

ვენახის და ტანკის სცენა რაც არის, ხედვით. ვენახი ეს საქართველოა, სინათლის და მზის მუდმივი კატეგორიაა, რამხელა სიმალღებუა ქართველი კაცი ასული, მეომარი, რომელმაც ვენახები მიატოვა, ბრძოლაშიც ვენახს იცავს. კიდევ ერთი პატარა სცენაა იქ, როდესაც გიორგი მახარაშვილი საბარგო მანქანაზე ზის ჩაფიქრებული და რუსი სერჟანტი, რომ ეპითეზა-რატომ ხარ ასეთი ჩაფიქრებულიო, რას პასუხობს სერგო ზაქარიაძე - ჩემი შვილი კეთილი და ჭკვიანი ბიჭი იყო და ვაითუ, ამ ომში გაგროტდაო. მისი მთელი მოღვაწეობა ჰუმანიზმისთვის ბრძოლაა. სწორედ მახარაშვილმა გაიტანა დიდ ეკრანზე ქართველი კაცის ფილოსოფია, შეიწყნარებოდა და ვენახი, რომელიც საქართველოს სიმბოლოა.

მასალა მოამზადა ნინო რეხვიაშვილმა

მასალა მომზადებული იყო, როდესაც შევიტყვეთ, რომ გარდაიცვალა ბრწყინვალე რეჟისორი რეზო ჩხეიძე, რისთვისაც სამკიძარს ვუცხადებთ მის ოჯახს, ახლოვლებს და მთელ კინოსამყაროს.

როგორ უმიჯნავთ ისტონსონს ადამიანთა ორგანიზაციის წევრი და როგორ უნდა ვინც ნათურის უნარი

ზურაბ ბედიას ფენომენი – ხელეობით გამოასხივოს შინაგანი ენერგია და გაანათოს ნათურა, საზოგადოებისთვის უკვე ცნობილია. მან ეს უნიკალური უნარი გადატანილი ტრავმების შემდეგ მიიღო. მაგრამ, მეცნიერებს მიაჩნიათ, რომ ეს არის ადამიანის ცნობიერებაში ჩადებული განძი, ჯანმრთელობის, დღეგრძელობისა და შინაგანი ენერგიის მართვის საფუძველი, რომელიც მაშინ ჩნდება, როგორც კი ირღვევა ნონასნორობა.

ბატონი ზურაბ ბედიას – „ადამიანი ნათურას“ შესახებ უფროსი იმ მეცნიერებს ესაუბრა, რომლებიც მასზე მუდმივ დაკვირვებას აწარმოებენ და პარალელურად, უნიკალური დიაგნოსტიკური აპარატის შექმნაზეც მუშაობენ, რომელიც თანამედროვე მედიცინაში გადატრიალების ტოლფასი იქნება.

ზურაბ ბედიას ცხოვრება 1999 წელს რადიკალურად შეიცვალა. მის უმცროს ძმას, რომელიც რადიომოყვარული გახლდათ და თვითნაკეთი რადიოგადამცემით მთელი მსოფლიოს რადიომოყვარულებს ეკონტაქტებოდა, მათ შორის, იორდანის მეფე ჰუსეინსა და რომის პაპ იოანე-პავლე მეორესაც კი, დენმა დაარტყა და გარდაიცვალა. ძმის ტრავმია ზურაბმა მძიმედ გადაიტანა. გონი დაკარგა და დასაფლავებამდე მიცვალებულის გვერდით, ეძინა. „ორმოციდლის გასვლის შემდეგ, მას დაესიზმრა გარდაცვლილი ძმა, რომელმაც სთხოვა, დერეფანში ნათურა მოეხსნა და თავის ოთახში გადაეტანა. როცა ზურაბმა ნათურა მოხსნა, ის მის ხელში აინთო... ასე დაიწყო... თბილისში ჩამოსული ზურაბ ბედიას, მაშინვე მოექცა მეცნიერების დაკვირვების ქვეშ.

თენგიზ ნივნივაძე – ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი, საინჟინრო აკადემიის წევრი, ნიუ-იორკის აკადემიის წევრი სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი:

ზურაბ ბედიას მსგავსი ფენომენი მსოფლიოში არსებობს, მაგრამ ეს შემთხვევა მაინც განსხვავ-

ვებულია – ადამიანი ანთებდეს ნათურას, ასეთი პრეცედენტი მეცნიერებამ არ იცის. ზურაბ ბედიას ძალიან დიდი ენერგია აქვს, მაგრამ მან არ იცის ამ ენერგიის მართვა. ამიტომ, პაციენტთან ურთიერთობისას სერიოზული დაზიანება მიიღო. განვითარდა ინსულტი და დაუზიანდა მარცხენა კიდური.

ლივერი ქადაგიშვილი – კიბერნეტიკოსი, ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატი, საინჟინრო აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი:

ზურაბ ბედიამ მიიღო ძლიერი ემოციური დატვირთვა, რის გამოც დაზიანდა მისი სტრუქტურა მთლიანად. კიბერნეტიკაადამიანს, როგორც სისტემას, ისე განიხილავს. თუ ერთი უჯრედი მაინც დაზიანდა, შეიძლება, დაირღვეს მთელი სტრუქტურა. ბიოველი ძალიან ფაქიზი თემაა და თანამედროვე ექიმებს არ უყვართ ამაზე ლაპარაკი. არ სცნობენ ამას. მიაჩნიათ, რომ სხვა სფეროა. არადა, ლაპარაკია ადამიანის შინაგანი ენერგიაზე, შინაგან შესაძლებლობებზე, მის იმუნიტეტზე. ადამიანის ფიზიკა მთლიანად მოიცავს ფიზიოლოგიას. მეცნიერებაშიც ძალიან ბევრი კითხვაა ბიოველის შესახებ. ჯერ კიდევ ძალიან ბევრი რამეა შესასწავლი, გამოსაკვლევი. ექიმები საერთოდ ვერ ხსნიან ზურაბ ბედიას ფენომენს. არადა, შესაძლებელი იყო, სხვისთვისაც ემკურნალა და თვითონაც ჯანმრთელი ყოფილიყო. მას არ ასწავლეს, როგორ გამოეყენებინა თავისი ბიოველი და ძალიან ცუდ სიტუაციაში აღმოჩნდა. პაციენტის ბიოველი აღმოჩნდა ძლიერი, განვითარდა ტორსიული ველი და შეურყია ჯანმრთელობა.

ნოდარ ჩიგოგიძე – ქიმიის აკადემიური დოქტორი, კვების მრეწველობის ექსპერტი, საქართველოს აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი:

ადამიანის ორგანიზმში მოძრაობს სისხლი, მოძრაობს ლიმფა და სადაც მოძრაობაა, იქ ელექტროველიც არის, მაგნიტური ველიც, და შეიძლება, კიდევ სხვა ველიც არსებობს. ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე ამით მკურნალობდნენ.

ლივერი ქადაგიშვილი: ეს ჩვენთან არ აღიარებენ, თორემ მთელ აზიაში, ჩინეთში, ინდოეთში, ბიოველით მკურნალობა მიღებულია და იყენებენ არატრადიციულ მედიცინაში.

– როცა იოგები დროში მოგზაურობენ, ხომ არ ხდება ესეც შინაგანი, დაგროვილი გამოუყენებელი ენერგიის ხარჯზე?

– რა თქმა უნდა, მაგრამ ადამიანს, რომელიც არის აბსოლუტურად ჯანმრთელი, არ აქვს გაკეთებული ოპერაცია, არ აქვს დაზიანებული არც ერთი

ორგანო, არავითარი გამოსხივება მას არ აქვს. აურა ადამიანის ირგვლივ კვერცხისებურია და შეკრული. პარაფსიქოლოგიაც არის არატრადიციული მეცნიერება. რა თქმა უნდა, ის არსებობს; არაცნობიერ ფიზიკურზე კომუნისტების დროსაც მუშაობდნენ. იკვლევდნენ, მაგრამ ეს ყველაფერი გასაიდუმლოებული იყო.

ნოდარ ჩიგოგიძე: საჭიროების შემთხვევაში საკუთარი მიზნებისთვის რომ გამოეყენებინათ, ადამიანის ქვეცნობიერზე ზეგავლენის მოხდენა იცოდნენ და აკეთებდნენ კიდევ ამას. მაგალითად, სტალინის თითქმის ყველა სურათი ხელოვნურად იყო გაკეთებული.

– ხელოვნურად გაკეთებული რას ნიშნავს?

– სურათი ატარებს ენერგიას, ამიტომ ადამიანის ფოტოსურათით შესაძლებელია მისი ზომბირება. ეს იცოდა სტალინმა, ამიტომ მისი სურათები იხატებოდა საგანგებოდ – მსგავსი ორიგინალთან, მაგრამ არაზუსტი. ნატურალურ სურათზეც კი, სადაც სტალინი ჩიბუხით არის, თვალები დახრილი აქვს. თანაც, მეორე ხელში ანთებული ასანთი უკავია, რომ მისი ენერგია ჩაკეტილიყო და ვერავის მოეხდინა მასზე ზემოქმედება. როგორც გენერატორი გამოიმუშავებს ენერგიას, ისევეა ადამიანიც. იგი ცოცხალი გენერატორია. თითოეულ ორგანოს გააჩნია თავისი სიხშირე – დენის სიხშირეს ვგულისხმობ. ზოგს მაღალი აქვს, ზოგს დაბალი. როცა ორგანო ავადდება, ხდება მისი გადაგვარება, შესაბამისად, იცვლება სიხშირეც.

ლივერი ქადაგიშვილი: მე ვახსენე ტორსიული ველი. ეს არის საშინელი რაღაც, როგორც ქარბორბალა, ისეთი ძალა აქვს, ანადგურებს ყველაფერს: უჯრედს, სისტემას. მე არ ვიცნობდი ბატონ ზურაბ ბედიას მაშინ, როცა ის პაციენტებს მკურნალობდა, თორემ შევძლებდი, ამეცილებინა მისთვის ტორსიული ველის წარმოქმნა. მან ვერ აირიდა თავიდან პაციენტისგან წამოსული ენერგიის ზემოქმედება, რომელიც, შეიძლება, მის ენერგიაზე უფრო ძლიერი იყო. ადამიანებიც და ცხოველებიც შეიცავენ, როგორც პლუსს, ისე მინუსს ენერგიას და სწორედ ამ ორ უდიდეს მუხტს შორის ურთიერთქმედება ქმნის ველს, მაგრამ რა ველია ეს, – მაგნიტური, თუ ელექტრული, ჯერ არ არის დამტკიცებული. რა სპეციფიკა აქვს მას, ეს ჯერ კიდევ შესასწავლია. ამიტომ, ჩვენ გვინდა, შევქმნათ ისეთი ხელსაწყო, რომლითაც შევძლებთ ამ სპეციფიკის გამოკვლევას – ბიომეტრის შექმნაზე ვმუშაობთ.

თენგიზ ნივნივაძე: როცა უკვე გვექნება ბიომეტრი, თქვენ ექიმთან კი არ წახვალთ, ეს ხელსაწყო დაადგენს, რომელი ორგანოს სიხშირე შეიცვალა, რომელს უჭირს. კი, არსებობს ექოსკოპიის აპარატი, რომელიც მისი სახელწოდებიდანაც ჩანს, რომ გამოძახილს ზომავს. ბიომეტრი იმ ორგანოების

მდგომარეობის დადგენის საშუალებასაც მოგვცემს, რომელთაც ექოსკოპიის აპარატი ვერ ხედავს. ჩვენ გვეცოდინება ჯანმრთელი ორგანოს სიხშირე და გადახრის მიხედვით დავადგენთ, მის მდგომარეობას.

ლივერი ქადაგიშვილი: მე ვიკვლევ ბიოკორექტორებს. მე თვითონ მაინტერესებს ეს ფენომენი. არიან ბიოკორექტორები, რომლებიც დიაგნოზს სვამენ ხელით, ზოგი ამას აკეთებს თვალით. მათი ნიშან-თვისებების აღწერა მოგვცემს იმ პარამეტრებს, რომელთა მიხედვითაც შეიქმნება აპარატი. უცხოეთში მსგავსი დანადგარი შექმნილია, მაგრამ ის არ არის სრულყოფილი. თანაც ჩვენ გვინდა, ჩვენი შევექმნათ. უკრაინაშიც მუშაობდნენ ამაზე. სხვათა შორის, ქართველი იყო და თვითონ იყო ბიოკორექტორი, მაგრამ ბიოველი დაიზიანა და დაიღუპა.

აბსოლუტურად ყველა ადამიანს, ასევე ყველა ორგანულ და არაორგანულ ნივთიერებას აქვს ეს თვისება. ძვირფასი ქვები რატომ გამოიყენება სამკურნალოდ, ანუ, მერამინდავთქვა, ბიოკორექციით შესაძლებელია, დაავადებული ადამიანის სიცოცხლის გარკვეული ვადით შენარჩუნება. ჩვენი ხელსაწყო ზუსტად ამას უნდა მოემსახუროს. ერთი ლირიკული გადახვევა; ამბობენ, საქართველოში ბიოველის აღქმის უფრო დიდი პოტენციალია, ვიდრე რომელიმე სხვა ქვეყანაშიო.

– რა არის ამის მიზეზი, ქართველები სხვებზე მეტად ემოციურები ვართ, თუ უფრო სშირად ვავადდებით?

– არა. მიწაა უნიკალური. საქართველოს აქვს უნიკალური გეოგრაფიული მდებარეობა.

ნოდარ ჩიგოგიძე: ჩვენი წყალიც უნიკალურია. საქართველოს ტერიტორია ძალიან პატარაა და სულ რაღაც რამდენიმე კილომეტრში, ზონიდან ზონაში გადავდივართ. არ არის ეს შემთხვევითი.

თენგიზ ნივნივაძე: ამ მსჯელობით, ჩვენი მიწის – ქართული მიწის ღვთიურობამდე მივალთ.

– ანუ, თუ იქნება ბიოაპარატი, შესაძლებელი იქნება, ადამიანის სიცოცხლის გახანგრძლივება?

ლივერი ქადაგიშვილი: სწორედ ამაზე ვმუშაობთ.

თენგიზ ნივნივაძე: ცოცხალ ორგანიზმს აქვს ოპტიკური აქტივობა, ასევე დამუხტვის უნარი. ჩვენ ყოველდღამე, ძილის დროს ხელახლა ვიმუხტებით. დილით კი ამ ენერგიას გავცემთ. როგორც ბატარეა ჯდება, ზუსტად ისე. ამიტომ არის აუცილებელი, ჯანმრთელი და სრულფასოვანი ძილი. თუ ჩვენ შევძლებთ, ადამიანში არსებული უჭრედებისა და ენერგიის რეგენერაცია მოვახდინოთ, შევძლებთ ადამიანს სიცოცხლე გაუხანგრძლივოთ და მან ორასი წელიც კი იცოცხლოს. ამის მიღწევა შეიძლება 30-40 წლის შემდეგ, ხოლო მერე ადამიანის უკვდავებაზეც ვიფიქრებთ სრულად.

ენიო ნულუკიკა

1 მაისი - ქუჩოხ ჰუნჯეოხ დუნაწუოხი

1 მაისი, მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენში საბჭოთა კავშირის ასოციაციებს იწვევს, ეს დღე საბჭოთა კავშირის არ არის. რეალურად საბჭოთა კავშირი ერთგვარი სივრცე იყო, სადაც საგნები, მოვლენები, ცნებები, მუდმივად მახინჯდებოდა. საბჭოთა კავშირში ადამიანზეც კი ბევრს ვერაფერს გაიგებდით. როგორც მამარდაშვილი ამბობდა, ადამიანის შესახებ ამ სივრცეში ვერაფერს გაიგებ, არაფერს გეუბნება ის, თუ როგორ გამოავლენს ადამიანი თავს ამ მდგომარეობაში. აქედან გამომდინარე ჩვენი ამოცანაა ცნებებს და მოვლენებს შინაარსი დაგუბრუნოთ, კიარუარყყოთ, არამედ ახალი შინაარსი ჩავდოთ და ვინ გააკეთებს ამას? ამას ახალი თაობა გააკეთებს, რომელიც არ მოსწრებია 1 მაისს წითელ ყელსახვევიანი პიონერების მსვლელობას ქალაქის მთავარ პროსპექტსა და მოედნებზე ფერადი ბუშტებით და ათასი სისულელით. ეს სანახაობა ჯერ კიდევ 6 წლის ასაკში მიჩნევა გულს. ამიტომ 2013 წლის 1 მაისი ჩემი აზრით სწორედ ამგვარი შემობრუნების დასაწყისად უნდა მივიჩნიოთ, როცა ახალმა თაობამ, იმათ ვინც არ მოსწრებია საბჭოეთს, ვინც ბავშვობა ბნელ 90-იანებში გაატარა და მოზარდობა კაპიტალიზმის ყველაზე უფრო ველურ ფორმებში, სადაც სოციალური დარვინიზმი უზენაეს კანონად იყო ქცეული, დაძლია წარსულთან გაიგივების

შიში და ახალი შინაარსის ჩადება დაიწყო ამ დღეში.

1 მაისი შემობრუნების დასაწყისია, რადგან სოციალიზმი არ ჩნდება იქ, სადაც სახელმწიფო არ შემდგარა. ყველაზე უფრო ოპტიმისტ და შეუგუებელ ადამიანსაც კი, 2003 წლამდე არ მოუვიდოდა თავში აზრად სახელმწიფოსგან მოეთხოვა სოციალური სამართლიანობა. რატომ? იმიტომ რომ სახელმწიფო მხოლოდ ფორმალურად არსებობდა, სადაც, ქალაქზე. სახელმწიფოს ბუტაფორია უფრო ეთქმოდა და არც არავინ იფიქრებდა ამ ბუტაფორიისთვის რამის მოთხოვნას აზრი აქვსო.

სახელმწიფო სამსახურში მუშაობა შიმშილს უდრიდა, თვეობით გაყინული პენსიებისა და ხელფასების მოთხოვნაც კი აზრს მოკლებული იყო. 2007 წლის შემდეგ, ნელ-ნელა დაიწყო სოციალიზმის, როგორც იდეოლოგიის გარკვეულ წრეებში რეანიმაციის პროცესი. ნელ-ნელა სულ უფრო მეტმა ადამიანმა გაბედა ეთქვა რომ საბჭოთა კავშირში სოციალიზმი არ იყო (ესეც ისევე და ისევე საბჭოთა კავშირის ბუნებიდან გამომდინარე, ვინაიდან იქ არაფერი იყო ნამდვილი) და გაჩნდა მცირე, მაგრამ ჯგუფი, რომლებიც სულ უფრო ხმამაღლა მოითხოვდნენ სახელმწიფოსგან სოციალური სამართლიანობისკენ აქტიური ნაბიჯების გადადგმას. სოციალიზმის არსებობა ქვეყანაში იმას ნიშნავს, რომ სახელმწიფო, როგორც ინსტიტუცია შედგა და მისთვის რამის მოთხოვნას აზრი აქვს, იმდენად, რამდენადაც

მას აქვს ამ მოთხოვნების დაკმაყოფილების რესურსი (ვცდილობ ავცდე სოციალიზმის კრიტიკას).

სოციალიზმის კრიტიკას ყოველთვის საბჭოთა კავშირიდან ვიწყებთ. განსაკუთრებით პოსტ საბჭოთა სივრცეში. მე როგორც სოციალიზმის მოძულეს, ბევრი არგუმენტი მაქვს, თუმცა ერთ რამეზე ყველა ვთანხმდებით, საბჭოთა კავშირში

არ არსებობდა სოციალიზმი, იგი შვა მემარჯვენე დისკურსების სრულმა ამოძირკვამ. პოტენციურად, თუ კი სივრციდან განვდევნით მემარჯვენე იდეოლოგიებს, მივიღებთ საბჭოთა კავშირს თუ არა, ტოტალიტარიზმის მსგავს მოდელს მაინც. მაგალითები ბევრია სამხრეთ ამერიკაში, ჩრდილოეთ კორეაში და ა.შ. მეორეს მხრივ თუ კი საერთოდ უარს ვიტყვით სოციალიზმზე, ხელში შეგვრჩება სოციალური დარვინიზმი, ასევე არაადამიანური საზოგადოება, სადაც ძლიერი უნდა გადარჩეს, სუსტი კი უნდა მოკვდეს. რატომაა ევროპა წარმატებული? ამის ერთ-ერთი მიზეზი სწორედ ისაა, რომ იქ პოლიტიკური სივრცე არასოდეს ყოფილა კასტრირებული, არასოდეს განდევნილა ბოლომდე სოციალიზმი, როგორც იდეოლოგია და არასოდეს დარჩენილა მემარჯვენე იდეოლოგიები სოციალიზმის გამანონასწორებელი ფაქტორის გარეშე. შრომის უფლებებს, სოციალური სამართლიანობისკენ მუდმივ სწრაფვას სწორედ სოციალისტებს უნდა ვუმადლოდეთ. ყოველ შემთხვევაში თუ სადმე ვინმეს გადაავიწყდა რომ არსებობს სოციალური უფლებები და ამ უფლებებს რეალიზება ჭირდება, აუცილებლად შეახსენებენ მოლოტოვის კოქტილებით, ქვაფენილის თლილი ქვებით და დროშის ტარებით შეიარაღებული მშრომელები, მათი მხარდამჭერი სტუდენტები და თავისუფალი ადამიანები, რომლებისთვისაც ნებისმიერი, მათ შორის სოციალური ჩაგვრა, მიუღებელია. სწორედ ეს ნიშნავს ახალი შინაარსის ჩადებას ამ დღეში, სწორედ ესაა 1 მაისის, როგორც საერთაშორისო დღის განუზომელი მნიშვნელობა. მეტსაც გეტყვით, ერთი საქარე მინის ჩამსხვრევა რა არის, ნამდვილი ევროპული 1 მაისი ისე არ ჩაივლის რამდენიმე მანქანა და მაღაზია თუ არ დაინვა და ეს ყველაფერი შემდეგ პოლიციასთან ხელჩართულ ბრძოლაში არ გადაიზარდა. ეს საფასურია, რომლის გადახდაც წელიწადში ერთხელ ნამდვილად ღირს, იმისთვის რომ ბავშვები შიმშილით არ იხოცებოდნენ, სახელმწიფო ბიუჯეტის გადანაწილებისას კი პოლიტიკოსებს არ დაავიწყდეთ, რომ სოციალური და სამართლებრივი სახელმწიფოს დაფუძნება, ჩვენი კონსტიტუციის პრეამბულაში საქართველოს სახელმწიფოს ერთ-ერთ ძირითად ამოცანადაა განსაზღვრული.

2013 წლის 1 მაისს, სტუდენტებმა, არტისტებმა, უბრალოდ თავისუფალმა ადამიანებმა და უფრო ურტირებულიად თუ ვიტყვით, ახალმა თაობამ დაიწყო ახალი შინაარსის ჩადება. ისინი გამოვიდნენ

გაცილებით უფრო მოკრძალებულად, ვიდრე ამას მათი თანამოაზრე ევროპელები აკეთებენ ხოლმე და მსვლელობა დაიწყეს. რა თქმა უნდა ეს იყო აგრესიული, რა თქმა უნდა მათ უმრავლესობას მარქსი არასოდეს გადაუშლია, რა თქმა უნდა იქ თითქმის არ იყვნენ მუშები, რა თქმა უნდა მათ სწორედ იმ ბანკზე მიიტანეს შეტევა, რომელიც ყველაზე მეტ სოციალურ პროექტს ახორციელებს, რა თქმა უნდა ბევრი რამის გამო შეიძლება გავაკრიტიკოთ, მაგრამ ქართული საზოგადოების რეაქცია ამ ყველაფერზე არაადექვატური იყო. მათ ვერ დაინახეს მთავარი იდეა და არაფრის მთქმელ წვრილმანებს გამოეკიდნენ. კიდევ უფრო არაადექვატური იყო სახელმწიფო ჩინოვნიკების და პოლიციის რეაქცია. კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი რამ, რაც 1 მაისს მოხდა. ამდღეს ნათლად დავინახეთ, თუ რაოდენ არაპროფესიონალურად იქცევა პოლიცია, როგორც კი საქმე მიდგება შეკრებებისა და მანიფესტაციებისას საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვაზე. აღმოჩნდა რომ ჩვენმა პოლიციელებმა იციან ორი რამ: ან ინერტულად უყურებენ საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევას, ან გადაჭარბებული, არაადექვატური ძალითა და ზედმეტი მონდომებით იწყებენ აქციის დაშლას. არაადექვატური აღმოჩნდა ახალი შინაგან საქმეთა მინისტრიც, მან იმის ნაცვლად რომ სასწრაფოდ მიეღო ზომები, პოლიციის გადასმზადებლად, პირდაპირ დაიწყო ამ დარბევის გამართლება. ეს დაუშვებელია, საჭიროა პოლიციის მომზადება ასეთი შემთხვევებისთვის, რათა მათ შეძლონ და შეკრებებისა და მანიფესტაციების დროს დაიცვან საზოგადოებრივი წესრიგი, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში არ გადაამეტონ უფლებამოსილებას.

და ბოლოს, მიუხედავად იმისა რომ სოციალიზმი მძულს, მიყვარს ადამიანები, ვთვლი რომ სახელმწიფოს არსებობას პირველ რიგში ის აზრი აქვს (სხვა აზრიც აქვს მაგრამ პირველ რიგში ეს), რომ ადამიანებმა ცხოველებივით არ ვიბრძოლოთ თვითგადარჩენისთვის, რომ ძლიერებმა ვიზრუნოთ სუსტებზე, რომ ყველა ადამიანს, მიუხედავად იმისა რა შესაძლებლობებს ფლობს, არ შეეშინდეს შიმშილით სიკვდილის, შრომა არ გადაექცეს მონობად, რომადამიანები აღარ ითხოვდნენ ძვირადღირებული ოპერაციების დასაფინანსებლად შემწეობას, სიცოცხლის გადასარჩენად აღარ ჭირდებოდეთ სხვისი მონყალების იმედად ყოფნა და ა.შ. მე მინდა სახელმწიფო აღიარებდეს უმთავრეს ღირებულებას - ადამიანს.

როცა სახსრების დაავადება მწვავედება

მოგეხსენებათ, გაზაფხული ბუნებასთან ერთად ორგანიზმში მთვლემარე ქრონიკულ პროცესებსაც აღვიძებს. ძვალსახსროვანი სისტემის დაავადებათა გამწვავებასა და მათ პროფილაქტიკაზე გვესაუბრება კარდიორევმატოლოგი ნინო მეტრეველი.

- ქალბატონო ნინო, ძვალ-სახსართა რომელი დაავადებები მწვავედება გაზაფხულის პირზე და როგორ ვლინდება ისინი?

- გაზაფხულზე, როდესაც მეტეოროლოგიური მაჩვენებლები (ატმოსფერული წნევა, ტენიანობა და სხვა) საგრძნობლად მერყეობს, ხოლო ორგანიზმი ზამთარგამოვლილი და გამოფიტულია, ადვილი შესაძლებელია, გამწვავდეს რევმატიზმი, სისტემური დაავადებები, პოდაგრა, ოსტეოართროზი და ა.შ.

- რევმატიზმით ყველა შეიძლება დაავადდეს?

- რევმატიზმის გამომწვევი ორგანიზმში ზედა სასუნთქი გზებიდან ხვდება. მწვავე რევმატულ ცხელებას 2-3 კვირით ადრე, ჩვეულებრივ, ტონზილიტი ან ფარინგიტი უძღვის წინ. თუმცა ყველა, ვინც კი ტონზილიტი ან ფარინგიტი გადაიტანა, რევმატიზმით არ ავადდება. მისი განვითარება ბევრად არის დამოკიდებული დროულ, მართებულ მკურნალობასა და ორგანიზმის იმუნურ ძალებზე. ინფიცირება განსაკუთრებით ხშირია დახურულ კოლექტივებში (ბაგა-ბაღში, სკოლებში, სამხედრო ნაწილებში).

რევმატიზმს ცუდი პირობების დაავადებასაც უწოდებენ - ის ხშირად გვხვდება ოჯახებში, რომლებსაც ღარიბულ, ნესტიან ბინებში ცხოვრება უწევთ.

- რა გვაეჭვებინებს რევმატიზმს? უმთავრესად რომელი სახსრები ზიანდება ამ დროს?

- შემთხვევათა 2/3-ში მწვავე რევმატული ცხელების ერთ-ერთი ნამყვანი სიმპტომი რევმატული პოლიართრიტია. ყველაზე ხშირად ზიანდება მუხლის, კოჭ-წვივის, სხივ-მაჯისა და იდაყვის სახსრები. ანთებას თან სდევს ტკივილი, მოძრაობის შეზღუდვა, ზოგჯერ - სრული

უძრაობაც კი, შესივება, შეწითლება. რევმატული პოლიართრიტისთვის დამახასიათებელია კეთილთვისებიანი მიმდინარეობა, ანთებითი დაზიანების მფრინავი, ცვალებადი და სიმეტრიული ხასიათი. ანტირევმატული მკურნალობის შედეგად ეს ცვლილებები 2-3 კვირაში ალაგდება. ბავშვებში კლინიკური სურათი უფრო მწვავედ მიმდინარეობს, ვიდრე მოზრდილებსა და ახალგაზრდებში. არსებობს ცნობილი გამოთქმა: რევმატიზმი ლოკავს სახსრებს და კბენს გულს. მართლაც, პირველი რევმატული შეტევისას გულის დაზიანების (რევმოკარდიტის) ალბათობა დაახლოებით 50-75%-ია. რევმოკარდიტი განსაზღვრავს დაავადების სიმძიმესა და პროგნოზს.

- ყველა პათოლოგიას, რომელიც კი სახსრების ტკივილთან არის დაკავშირებული, ხალხში რევმატიზმად ან მარილების დაგროვებად იხსენიებენ...

- რევმატული დაავადებები უამრავ ნოზოლოგიურ ფორმას მოიცავს, რომელთა ნამყვანი სიმპტომი საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატის

(სახსრების, ძვლების, შემაერთებელი ქსოვილის, კუნთების, მყესების) დაზიანებაა. რასაკვირველია, ყველა მათგანი რევმატიზმი არ არის. ერთ-ერთი ასეთი დაავადებაა რევმატოიდული ართრიტი. რევმატოიდული ართრიტი შემაერთებელი ქსოვილის ქრონიკული სისტემური დაავადებაა, რომელიც უპირატესად სახსრებს აზიანებს, იწვევს მათ მნიშვნელოვან დეფორმაციას და საყრდენ-მამოძრავებელი აპარატის ფუნქციის მოშლას.

ამერიკის რევმატოიდულმა ასოციაციამ შემოგვთავაზა ასეთი სადიაგნოსტიკო კრიტერიუმები:

დილის შებოჭილობა სახსრებში, რომელიც გრძელდება არანაკლებ 1 საათისა;

ერთდროულად სამი ან მეტი სახსრის დაზიანება; ანთების სიმეტრიულობა;

რევმატოიდული კვანძების არსებობა; სისხლის შრატში რევმატოიდული ფაქტორის მაღალი ტიტრით გამოვლენა;

რევმატოიდული ართრიტისთვის დამახა-

სიათებელი რენტგენოლოგიური სიმპტომები (მტევნისა და სხივ-მაჯის სახსრებზე ძვლის ეროზიების გაჩენა).

დიაგნოზი რომ დაისვას, პაციენტი 4 კრიტერიუმს უნდა აკმაყოფილებდეს.

- როგორ მკურნალობენ რევმატიდულ ართრიტს?

- რევმატიდული ართრიტის მკურნალობისთვის გამოიყენება ბაზისური თერაპია, ანთების საწინააღმდეგო არასტეროიდული პრეპარატები (ინდომეტაცინი, დიკლოფენაკი, იბუპროფენი და სხვა), გლუკოკორტიკოიდები. მძიმე შემთხვევაში ინიშნება ბაზისური პრეპარატები, როგორც არის კრიზანოლი, მიოკრიზინი, დელაგილი და სხვა. რემისიის პერიოდში შედეგიანია ფიზიოთერაპია (ელექტროფორეზი, ფონოფორეზი, მაგნიტოთერაპია და სხვა) და კურორტული თერაპია. დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სამკურნალო ფიზკულტურას და მასაჟს. ვარჯიშები მიმართული უნდა იყოს სახსარში მაქსიმალური მოძრაობისა და კუნთოვანი მასის შენარჩუნებისკენ. მყარი ართრიტის შემთხვევაში ნაჩვენებია ქირურგიული მკურნალობა: სინოექტომია, რეკონსტრუქციული ოპერაცია და სხვა.

- რას გვეტყვით ართროზზე?

- ართროზი, უფრო სწორად, ოსტეოართროზი სახსრების ფართოდ გავრცელებული დაავადებაა. ეს გახლავთ სახსარშიგა ხრტილის ნაადრევი გაცვეთა, რაც ხრტილის ქსოვილის უჯრედების დაბერებით არის გამოწვეული. დაავადების ერთ-ერთი მიზეზია ქონდროციტების (ხრტილოვანი ქსოვილის უჯრედების) დაბერება. დროთა განმავლობაში შესაძლოა შემცირდეს სახსარში ხრტილის საერთო ოდენობა, რაც განსაკუთრებით შესამჩნევია ხანდაზმულ ასაკში. ართროზის ყველაზე ადრეული სიმპტომია სახსრის ტკივილი და ჭრაჭუნი. თავდაპირველად ეს ნიშანი მოსვენებისას არ ვლინდება, მხოლოდ სახსრის დატვირთვისას იჩენს თავს. დედამინის მოსახლეობის 10-15%-ს ართროზი აქვს. ასაკთან ერთად დაავადების განვითარების ალბათობაც იმატებს.

- რით განსხვავდება ართროზი ართრიტისგან?

- ართრიტი სახსრების ანთებითი დაავადებაა, ხოლო ართროზის მთავარი მიზეზი სახსრის ხრტილში მიმდინარე არა ანთებითი, არამედ დეგენერაციული პროცესია.

- **მინდა, პოდაგრის შესახებაც გკითხოთ - როგორც ცნობილია, ეს დაავადება უმეტესად კვებითი რეჟიმის დარღვევისას მწვავედ იზრდება თუ არა გაზაფხულზე მისი გამწვავების რისკი?**

- პოდაგრა ანუ პოდაგრული ართრიტი ქრონიკული დაავადებაა და ნივთიერებათა ცვლის მოშლით გამოწვეულ პათოლოგიათა რიცხვს ეკუთვნის. კერძოდ, მისი მიზეზია შარდმჟავას ცვლის მოშლა, რის გამოც სისხლში ამ ნივთიერების შემცველობა იმატებს და ის ქსოვილებში, ძვლებში, სახსრებში ლაგდება.

პოდაგრა უპირატესობას კიდურების წვრილ სახსრებს ანიჭებს. ნადებისგან ყალიბდება პოდაგრული კვანძები - ე.წ. ტოფუსები. პოდაგრულ შეტევას ახასიათებს სახსრების მწვავე, ინტენსიური ტკივილი, შენითლება, შეშუპება, მოძრაობას თან სდევს დამახასიათებელი ხრაშუნი. შეტევა უპირატესად ღამით ვითარდება. პოდაგრა ხშირად აზიანებს თირკმლებს. მოსალოდნელია განვითარდეს შარდკენჭოვანი დაავადება, პიელონეფრიტი, გლომერულონეფრიტი და თირკმლის უკმარისობაც კი. პოდაგრა ვერაგი დაავადებაა: ადრეულ სტადიაში პერიოდული შეტევები თავისთავად გაივლის, ამიტომ ავადმყოფების უმრავლესობა მათ ყურადღებას არ აქცევს. დიაგნოზი დაისმის 5-8 წლის შემდეგ, როდესაც პროცესს უკვე მთელ ორგანიზმში აქვს გადგმული ფესვი.

- შესაძლებელია თუ არა განკურნება?

- პოდაგრის მკურნალობისას დიდი მნიშვნელობა აქვს სათანადო დიეტის ზედმინევით დაცვას. აუცილებელია დღეში სამ ლიტრამდე სითხის მიღება - სითხის ნაკლებობა თირკმელების მუშაობას აფერხებს და სისხლში შარდმჟავას შემცველობის მატებას იწვევს. რაციონი უნდა შეიცავდეს: რძეს და რძის ნაწარმს, თეთრ და შავ პურს, შაქარს, თაფლს, ბოსტნეულისა და მარცვლეულის წვნიანებს, ფაფებს, ტკბილ ხილს, ლიმონს, სტაფილოს, კიტრსა და სალათას. ერთი კვირის განმავლობაში შეგიძლიათ მიიღოთ მხოლოდ 2 კვერცხი, 200 გ ხორცი, 200 გ მჭლე თევზი. სუნელებიდან შეგიძლიათ გამოიყენოთ მხოლოდ დაფნა და ძმარი. სუფრის მარლის ოდენობა დღეში 6-8 გრამამდე შეამცირეთ (ეს ნახევარ ჩაის კოვზზე ოდნავ მეტია). მკაცრად იკრძალება: სუნელები, ხორცის ნახარში, შემწვარი და შებოლილი ხორცი, შემწვარი თევზი, თევზის წვნიანი, თევზის კონსერვი, სოკო, ლებნიანი კულტურები (ლობიო), ისპანახი, ყავა, კაკაო, შოკოლადი, ალკოჰოლიანი სასმელი. პოდაგრას მკურნალობენ კოლხიციინის შემცველი პრეპარატებით და ალოპურინოლით. მწვავე შეტევის მოსახსნელად, აგრეთვე - მისი პროფილაქტიკისთვის ინიშნება ანთების საწინააღმდეგო არასტეროიდული პრეპარატები.

- დიდი მადლობა საინტერესო საუბრისთვის.

ნანა ხუციაძე

ნოქალაქევი, ალბილი სიღანას არქეოლოგიური მოქროს სანისი მოიპარეს

ნოქალაქევი-ციხე გოჯი-არქეოპოლისი ადრე შუა საუკუნეების საქართველოს ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ძეგლია, რომელიც დას. საქართველოში, ქ. სენაკიდან ჩრდილო-აღმოსავლეთით 17 კმ-ში მდებარეობს. ნაქალაქარი განლაგებულია მდ. ტეხურის მარცხენა სანაპიროზე, იქ სადაც მდინარე კლდოვანი ხეობიდან გამოდის და მკვეთრად უხვევს აღმოსავლეთით. შედეგად მდინარე ქალაქს სამი მხრიდან შემოსაზღვრავს. გასული საუკუნეების ზოგიერთი მკვლევარის მტკიცებით, სწორედ დღევანდელი ნოქალაქევის ადგილას მდებარეობდა მითიური ქალაქი აია, საიდანაც იაზონმა, მედეამ და არგონავტებმა ოქროს სანისი მოიპარეს. პირველად ეს მოსაზრება XIX საუკუნის 30-იან წლებში ფრანგმა სპეციალისტმა დიუბუა დე მონპერემ ("F. Diobua de Monpereoux") გამოთქვა.

ნოქალაქევი ყველაზე ადრეული არქეოლოგიური ფენები ძვ. წ. VIII-VII ს.ს-ით თარიღდება. ამ პერიოდის მონაპოვრებს შეადგენს სხვადასხვა ცხოველების (ცხვარი, ღორი, ცხენი) კერამიკული ქანდაკებები, განსაკუთრებით აღსანიშნავია ორთავიანი ცხოველების ქანდაკებები, რომლებიც ამ პერიოდის ნოქალაქევი ცხოვრების მაღალ დონეზე მიუთითებს. ცხოვრება

ნოქალაქევი ძვ. წ. VI-IV ს.ს-შიც გრძელდება, ამ პერიოდის ფენებიდან გამოვლენილია როგორც ადგილობრივი წარმოების, ასევე იმპორტული თიხის ჭურჭელი. განსაკუთრებით გამოსარჩევია ნოქალაქევი აღმოჩენილი ელინისტური ხანის (ძვ. წ. III-I ს.ს.) ორმო და ქვევრსამარხები, მდიდარი სამარხეული ინვენტარით: ოქროს, ვერცხლის, ბრინჯაოს, მინისა და პასტის მძივები, ბეჭდები, საყურეები, სასაფეთქლეები, სამაჯურები და სხვა. ასევე გამოვლენილია ამ პერიოდის მდიდარი კერამიკული მასალა. განსაკუთრებით გამოსარჩევია ამფორები.

XI ს-ის ქართველი ისტორიკოსის ლეონტი მროველის მიხედვით ძვ. წ. III საუკუნეში ქართლის (იბერიის) ლეგენდარულ მეფე ფარნავაზს ვინმე ქუჯისთვის მიუცია ეგრისის და სვანეთის ერისთავობა, სწორედ ამ ქუჯის დღევანდელი ნოქალაქევის ადგილას აუშენებია ციხე-გოჯი ("ქუჯის ციხე").

ახ. წ. IVს-ში ნოქალაქევი შენდება ციხე-ქალაქი, რომელიც მალე ლაზეთის (ლაზიკა) სამეფოს ანუ მთელი დას. საქართველოს დედაქალაქი ხდება. V და VI ს.ს-ში ქალაქი კიდევ უფრო ფართოვდება. 3 კმ-ის სიგრძის გალავნებით გარშემოტყეული ქალაქის ტერიტორია 19 ჰა ფართობს მოიცავდა და სამი ნაწილისგან შედგებოდა: ქვედაქალაქი, შუა ციხე და ციტადელი. ქალაქის გალავნის

სამხრეთი ნაწილი მიემართებოდა მდინარის გასწვრივ, შემდეგ სამხრეთ-აღმოსავლეთ კუთხეში მკვეთრად უხვევდა ჩრდილოეთით და მიჰყვებოდა ფერდობს. ციტადელის ჩრდილოეთ კედელი კი მთის მწვერვალის გასწვრივ იყო აშენებული. ნაქალაქარის ტერიტორიაზე გამოვლენილია სასახლეები, ქრისტიანული ტაძრები, აბანოები, წყალსაცავი, გვირაბი და სხვა სახის სამეურნეო თუ საფორტიფიკაციო ნაგებობები. განსაკუთრებით მაღალი არქიტექტურული დონით არის ნაშენები ქალაქის მდინარესთან დამაკავშირებელი გვირაბი, რომელიც გარდა წყლის მომარაგებისა, ქალაქის ერთ-ერთი (სამდინარო) ჭიშკრის ფუნქციასაც ასრულებდა. საგანგებო აღნიშვნის ღირსია ნოქალაქევის ძლიერი საფორტიფიკაციო სისტემა, რომელსაც ანალოგი მთელი კავკასიაში არსად მოეძებნება; ქალაქს სამი მხრიდან მდინარე და ციცაბო კლდეები იცავდა, ხოლო აღმოსავლეთი ნაწილში აღმართული იყო ერთდროულად სამი გალავანი, ამასთან კოშკების და ჭიშკრების გონივრული განლაგება ქალაქის აღებას მეტად ართულებდა.

ნოქალაქევის დედაქალაქობის პერიოდის შესახებ ინფორმაციას გვანდობს VI საუკუნის ბიზანტიელი ავტორები - იუსტინიანეს "ნოველა", პროკოფი კესარიელი და აგათია სქოლასტიკოსი, რომლებიც პირველად მოიხსენიებენ ამ ქალაქს, სახელით "არქეოპოლისი" ანუ "ძველი ქალაქი." VI საუკუნის ირან-ბიზანტიის ომის აღწერისას ეს ავტორები არქეოპოლისს იხსენიებენ როგორც "უდიდეს და ძველ"-ს "მთავარ და უდიდეს ქალაქს ლაზების ქვეყანაში." რაც თავისთავად არქეოპოლისის დედაქალაქობას გულისხმობს. ამ ავტორებთან დაცული ინფორმაციის თანახმად არქეოპოლისი (ნოქალაქევი) ირან-ბიზანტიის ომების დროს ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი სტრატეგიული პუნქტი იყო ეგრისის სამეფოში. მისი აღება ვერ შესძლო ირანელთა სარდალმა მერმეროემ, რომელიც რამდენიმე ათასი მეომრით, სპილოებით და კრიო-მანქანებით ცდილობდა არქეოპოლისის დაუფლებას.

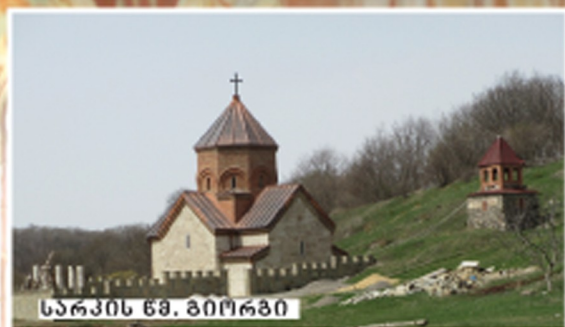
ქართულ წერილობით წყაროებში დაცულია ინფორმაცია ნოქალაქევის განადგურების შესახებ. XI საუკუნის ავტორი ჯუანშერი წერს, რომ VIII საუკუნის 30-იან წლებში არაბმა სარდალმა მურვან იბნმუჰამედმა ("მურვან ყრუმ") მას შემდეგ რაც დაიპყრო ქართლი და სომხეთი, ეგრისში გადავიდა და "ციხე იგი სამზღუდე, რომელ არს ციხეგოჯი, შემუსრა." აღსანიშნავია, რომ ციხეგოჯის და ეგრისის სამეფოს დამორჩილების შედეგად მურვან ყრუმ ფაქტიურად მთელი კავკასიის დაპყრობა შეძლო. ამის შემდეგ ნოქალაქევი-ციხეგოჯი-არქეოპოლისი კარგავს თავის სტრატეგიულ მნიშვნელობას.

XVI-XVIII ს.ს-ში ნოქალაქევი სამეგრელოს მთავრთა ერთ-ერთი შტოს რეზიდენციაა. XVIII ს-ის ისტორიკოსის ვახუშტი ბატონიშვილის ცნობით იმ პერიოდში ნოქალაქევი იყო ციხე და დადიანების სასახლე, ამას გამოვლენილი არქეოლოგიური მასალაც ადასტურებს. ნაქალაქარის ტერიტორიაზე ნაპოვნია XVI-XVIII ს.ს-ის მცირე ზომის სასახლე და ასევე გამოვლენილია ძველ გალავნებზე და კოშკებზე შედარებით ახალი სამშენებლო ფენებიც.

ბიორგი ნიკოლაჰა

"სამეგრელო" № 5

გილმსახვთ გიორგობას

ზაზა
ფარულაძე